

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra geografie

Bc. Patrik Kunert

**CHKO Jeseníky ve výuce zeměpisu na základních
a středních školách**

Diplomová práce

Olomouc 2022

vedoucí práce: Mgr. Jan Hercik, Ph.D.

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Bc. Patrik Kunert (R200034)
Studijní obor:	Učitelství geografie pro SŠ (kombinace Zma-UDĚJmi)
Název práce:	CHKO Jeseníky ve výuce zeměpisu na základních a středních školách
Title of thesis:	Protected Landscape Area Ash Mountains in the teaching of geography at primary and secondary schools
Vedoucí práce:	Mgr. Jan Hercik, Ph.D.
Rozsah práce:	136 stran, 17 stran vázaných příloh
Abstrakt:	Cílem diplomové práce je vytvoření výukových materiálů pro výuku témat místního regionu na základních a středních školách. Místní region je vymezen územím CHKO Jeseníky. Součástí práce je analýza vzdělávacích programů a dotazníkové šetření provedené mezi žáky i vyučujícími ve školách ve zvoleném území.
Klíčová slova:	CHKO Jeseníky, dotazníkové šetření, výuka místního regionu, základní školy, střední školy
Abstract:	The aim of the diploma thesis is to create educational materials for teaching the topics of the local region in primary and secondary schools. The local region is defined by the Protected Landscape Area (PLA) Ash Mountains. Part of the thesis is an analysis of educational programs and a questionnaire survey conducted among students and teachers in schools in the selected area.
Keywords:	Protected Landscape Area (PLA) Ash Mountains, questionnaire survey, teaching about local region, primary schools, secondary schools

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně na základě zdrojů uvedených v závěru této práce.

V Olomouci dne:.....

.....
Patrik Kunert

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Janu Hercikovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup během vypracování této diplomové práce. Poděkování patří též vyučujícím zeměpisu, neboť byli ochotni podílet se na výzkumu výuky místního regionu svým časem a energií.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Patrik KUNERT
Osobní číslo: R200034
Studijní program: N0114A330001 Učitelství geografie pro střední školy
Studijní obor: Učitelství geografie pro střední školy maior
Učitelství dějepisu pro střední školy a 2. stupeň základních škol minor
Téma práce: CHKO Jeseníky ve výuce zeměpisu na základních a středních školách
Zadávací katedra: Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem je vyučován místní region v zájmovém území CHKO Jeseníky. Následně budou navrženy výukové a metodické materiály do výuky místního regionu, jejichž cílem bude zkvětnění výuky uvedeného celku ve výuce zeměpisu. Tyto výukové a metodické materiály se budou zaměřovat na fyzickogeografickou a socioekonomickou tematickou část. Materiály budou zpracovány do výuky zeměpisu na základních a středních školách a poté i ověřovány. Součástí bude též rešerše literatury.

Doporučená osnova diplomové práce:

- 1) Úvod, cíle, metodika
- 2) Vymezení zájmového území (CHKO Jeseníky)
- 3) Výuka místního regionu ve vzdělávacích programech
- 4) Analýza začlenění místního regionu do výuky geografie na ZŠ a SŠ v zájmovém území
- 5) Návrh výukových a metodických materiálů do výuky místního regionu v zájmovém území (CHKO Jeseníky)
- 6) Závěr
- 7) Shrnutí – Summary (česky a anglicky)

Rozsah pracovní zprávy: 20 000 – 24 000 slov

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

BĚLAŠKA, Petr. *Jeseníky*. Třebíč: Akcent, 2008. ISBN 978-80-7268-504-2.

Campanula: zpráva o chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Karlovice: ACTAEA, [2009]-2013.

ČAPKA, František, Lubomír SLEZÁK a Jaroslav VACULÍK. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2.

CHROMÝ, P., JANCÁK, V., MARADA, M., HAVLÍČEK, T. (2011): *Venko – žitý prostor: regionální diferenciací percepce venkova představiteli venkovských obcí v Česku*. Geografie, 116, č. 1, s. 23–45.

KÁNA, Otakar. *Historické proměny pohraničí: úboj pohraničních okresů Jeseník, Rýmařov, Bruntál a Krnoo po roce 1945*. Ostrava: Profil, 1976.

KÚHNLOVÁ, Hana. *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-376-8.

KÚHNLOVÁ, Hana. *Život v našem regionu: pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-489-1.

LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7.

MELZER, Miloš. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad, 1993. ISBN 80-85083-02-7.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

SINKE, Tadeusz. *Percepcje geografického prostoru*. Praha: Česká geografická společnost, 2011. ISBN 978-80-904521-7-6.

SMOLOVÁ, Irena a Jan VÍTEK. *Základy geomorfologie: vybrané tvary reliéfu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1749-3.

ŠAFÁŘ, Jiří, ed. *Olomoucko*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2003. ISBN 8086064468.

ŠERÝ, Miloslav – ŠIMÁČEK, Petr (2010). Percepcje historické hranice Moravy a Slezska obyvatelstvem Jeseníka. In: Geografie pro život ve 21. století: Sborník příspěvků z XXII. sjezdu České geografické společnosti pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna – 3. září 2010. Ostrava: Ostravská univerzita, s. 856–860.

ŠRAJEROVÁ, Olga. *Historické a aktuální otázky vývoje národnostních vztahů, kultur a identit v národnostně zmiešanej oblasti Slezska a severnej Moravy*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2015. ISBN 978-80-87789-29-2.

ŠUPKA, Jan a Eduard HOFMANN. *Vybrané kapitoly z didaktiky regionální geografie*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. ISBN 8021001828.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jan Herák, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **16. ledna 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2022**

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 16. ledna 2021

Seznam použitých zkratk

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ČGS	Česká geologická služba
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
CHKO	Chráněná krajinná oblast
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
NP	Národní park
PR	Přírodní rezervace
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
RVP SOV	Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SŠ	Střední škola
ŠVP	Školní vzdělávací program
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ZŠ	Základní škola

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíle.....	10
3 Metodika	11
4 Rešerše literatury a elektronických zdrojů.....	13
4.1 Rešerše literatury a elektronických zdrojů k charakteristice CHKO Jeseníky.....	13
4.2 Rešerše literatury a elektronických zdrojů k teoretickému základu pro tvorbu metodických a učebních materiálů	16
5 Vymezení zájmového území	18
6 Výuka místního regionu ve vzdělávacích programech	22
6.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV).....	23
6.2 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G).....	26
6.3 Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV).....	28
7 Analýza začlenění místního regionu ve výuce geografie na základních a středních školách v zájmovém území CHKO Jeseníky	29
7.1 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na ZŠ a nižším stupni gymnázia.....	30
7.2 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na SŠ.....	60
7.3 Analýza začlenění místního regionu ve výuce (dotazníkové šetření mezi vyučujícími) .	65
7.4 Analýza znalostí a dovedností žáků o místním regionu CHKO Jeseníky.....	71
8 Návrh výukových a metodických materiálů do výuky místního regionu v zájmovém území CHKO Jeseníky.....	83
8.1 Vegetační stupně v CHKO Jeseníky (ZŠ).....	84
8.2 Různorodost zemského povrchu (ZŠ).....	91
8.3 Mezi dvěma povodími (ZŠ).....	97
8.4 Dopravní dostupnost (ZŠ, SŠ)	101
8.5 Rozvoj místního regionu (SŠ).....	108
8.6 Po stopách československých předválečných opevnění	114
8.7 Projekt: Navrhujeme webovou stránku přírodní památky v našem okolí.....	125
Závěr	127
Summary	128
Seznam použité literatury a zdrojů.....	130
Seznam příloh	137
1. Dotazník pro vyučující zeměpisu.....	137
2. Dotazník pro žáky	143
3. Řešení pracovního listu – Vegetační stupně (ZŠ).....	147
4. Řešení pracovního listu – Různorodost zemského povrchu (ZŠ).....	148
5. Řešení pracovního listu – Mezi dvěma povodími (ZŠ)	149
6. Řešení pracovního listu – Dopravní dostupnost (ZŠ)	150
7. Řešení pracovního listu – Dopravní dostupnost: případ <i>Tunel pod Červenohorským sedlem</i> (SŠ)	151
8. Řešení pracovního listu – Rozvoj místního regionu (SŠ).....	152

1 Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena na CHKO (Chráněná krajinná oblast) Jeseníky ve výuce zeměpisu na základních a středních školách. Téma jsem si zvolil, ačkoliv nežiji na daném území. S radostí se sem však vracím a obdivuji zdejší krásy přírody. Byl bych samozřejmě rád, pokud by se zachovaly i pro příští generace. Proto je dle mého názoru potřeba zprostředkovat dané území i do škol, aby si žáci vytvořili patričný vztah k tomuto místu. A nejen k němu, důležitý je vztah k celému přírodnímu prostředí, ať už chráněné je či nikoliv.

Úvodní část diplomové práce se zabývá vymezením zájmového území CHKO Jeseníky a analýzou vzdělávacích programů, přičemž se jedná o rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (RVP ZV), rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (RVP G) a rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV), a školní vzdělávací programy (ŠVP) škol zájmového území. Součástí je i dotazníkové šetření, jež probíhalo mezi vyučujícími zeměpisu, a které se zabývá výukou místního regionu, a také didaktický test, jehož se účastnili žáci ze škol daného území.

Stěžejní část této práce je následně věnována návrhům výukových a metodických materiálů do výuky místního regionu na základních a středních školách. Každé z témat obsahuje úvodní text, metodický list pro učitele a pracovní listy pro žáky.

2 Cíle

Jedním z cílů diplomové práce je zjistit, jakým způsobem je vyučován místní region v zájmovém území CHKO Jeseníky. Z tohoto důvodu bude použito dotazníkové šetření u pedagogů vyučujících zeměpis (resp. geografii) na základních a středních školách, které se bude věnovat jejímu začlenění do výuky. V rámci didaktického testu bude též probíhat výzkum znalostí a dovedností žáků o místním regionu. Samotnému vymezení zájmového území bude věnována jedna kapitola.

Následně budou navrženy výukové a metodické materiály do výuky místního regionu, jejichž cílem bude zkvalitnění výuky uvedeného celku ve výuce zeměpisu. Tyto výukové a metodické materiály se budou zaměřovat na fyzickogeografickou a socioekonomickou tematickou část. Materiály, jež budou vycházet z rešerše literatury, budou zpracovány do výuky zeměpisu (resp. geografie) na základních a středních školách a poté také ověřovány.

3 Metodika

Během zpracování diplomové práce bylo využito několik metod, jež se týkaly teoretických i praktických částí této práce. Tou první je rešerše odborných literárních a elektronických zdrojů, které se věnují těmto dvěma oblastem: fyzickogeografická a socioekonomická charakteristika Chráněné krajinné oblasti Jeseníky a teoretický základ pro tvorbu metodických a učebních materiálů a její zapojení do výuky v rámci terénní výuky a projektové výuky. Rešerše je blíže zprostředkována v následující kapitole (*4 Rešerše literatury a elektronických zdrojů*).

V rámci diplomové práce je zahrnuta analýza rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro základní vzdělávání, pro gymnázia a pro střední odborné vzdělávání. Důraz je kladen na analýzu očekávaných výstupů a učiva, včetně průřezových témat, jež jsou spjatá s místním regionem. Vzdělávacími programy se zabývá šestá kapitola (*6 Výuka místního regionu ve vzdělávacích programech*).

Následující kapitola je věnována analýze školních vzdělávacích programů (ŠVP) základních a středních škol, které se nachází v zájmovém území CHKO Jeseníky. Samotný rozbor je orientován na začlenění místního regionu nejen do výuky zeměpisu (resp. geografie), ale týká se i ostatních vyučovacích předmětů. Z hlediska metodiky se jedná o tzv. obsahovou analýzu, která se, jak již název napovídá, věnuje hledání podobností v rámci obsahu. Rozbor ŠVP je založen na analýze obsahu těchto dokumentů, kdy jsou v textu vyhledávána následující slova, resp. kořeny těchto slov, která mají blízký vztah ke zkoumanému tématu: lokální, místo, místní, město, obec, okolí, region. Analýze ŠVP se věnuje sedmá kapitola (*7.1 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na ZŠ a nižším stupni gymnázia, 7.2 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na SŠ*).

Součástí je též analýza začlenění místního regionu do výuky zeměpisu (resp. geografie), která probíhala prostřednictvím dotazníkového šetření s využitím aplikace Google Formuláře u vyučujících zeměpisu na základních a středních školách ve vymezeném území CHKO Jeseníky. Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem učitelé zavádějí místní region do výuky zeměpisu, jak ho propojují s obecnými geografickými tématy, jaké využívají vyučovací formy, metody a prostředky, jak zapojují mezipředmětové vztahy a průřezová témata do výuky. Výzkumné části o šestnácti otázkách se účastnilo celkem dvanáct vyučujících – osm ze základních škol a čtyři z gymnázií. Otázky dotazníkového šetření jsou uvedeny v příloze. Uvedena je i analýza

znalostí žáků o místním regionu CHKO Jeseníky, jež probíhala taktéž s využitím aplikace Google Formuláře. Dotazník pro žáky, jenž je uvedený rovněž v příloze, obsahuje celkem čtrnáct otázek, přičemž první otázka se zabývá názvem školy a ročníkem studia – pro zařazení studenta do patřičné skupiny. Poslední tři se věnují výuce místního regionu v obecné rovině. (7.3 *Analýza začlenění místního regionu ve výuce (dotazníkové šetření mezi vyučujícími)*, 7.4 *Analýza znalostí a dovedností žáků o místním regionu CHKO Jeseníky*).

Stěžejní část práce je zaměřena na vlastní návrhy metodických a výukových materiálů do výuky. Cílem je vytvoření textových učebních pomůcek, které by bylo možné využít ve výuce místního regionu v rámci zeměpisu na 2. stupni základních škol a na nižším i vyšším stupni gymnázia, resp. na středních školách. Součástí témat je úvodní text, metodický list pro učitele, pracovní listy pro žáky a řešení úkolů těchto pracovních listů, jež je uvedeno v příloze této práce. Výukové materiály jsou často zaměřeny na práci s mapovými zdroji. V rámci této kapitoly je obsažen také návrh na terénní výuku, která je zaměřena na československé pevnostní opevnění z předválečných let, a projekt: Navrhujeme webovou stránku přírodní památky v našem okolí. Metodickým a výukovým materiálům je věnována osmá kapitola (8 *Návrh výukových a metodických materiálů do výuky místního regionu v zájmovém území CHKO Jeseníky*).

4 Rešerše literatury a elektronických zdrojů

Rešerši literatury a elektronických zdrojů lze pro větší přehlednost rozdělit do tematických částí. První se věnuje charakteristice CHKO Jeseníky, druhá se orientuje na teoretický základ pro tvorbu již zmíněných metodických a učebních materiálů a její zapojení do výuky, včetně terénní výuky a projektové výuky.

4.1 Rešerše literatury a elektronických zdrojů k charakteristice CHKO Jeseníky

Mezi hlavní zdroje, které se zabývají fyzickogeografickou charakteristikou CHKO Jeseníky, patří monografie z edice Chráněná území ČR *Olomoucko* (Šafář a kol., 2003). Jak již napovídá název, věnuje se chráněným oblastem v rámci Olomouckého kraje. I přesto, že se CHKO Jeseníky svým územním rozsahem – jako velkoplošné zvláště chráněné území (VZCHÚ) – rozkládá i na území sousedního Moravskoslezského kraje, je CHKO Jeseníky uvedena jako celek. Texty a mapy v monografii tak vystihují většinu CHKO Jeseníky v Olomouckém kraji i s tímto přesahem do Moravskoslezského kraje. Monografie postihuje všechna základní témata fyzické geografie: od geologie a geomorfologie přes klimatologii a hydrologii až k botanickým a zoologickým charakteristikám. Použít lze i *Charakteristiku CHKO* na internetových stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR), (dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/>), kde nalezneme základní údaje o CHKO Jeseníky, které se věnují geologii, geomorfologii, paleontologii, mineralogii, půdním poměrům, vodstvu, klimatu, lesům, flóře a fauně a také vývoji osídlení v tomto regionu.

Bližší informace ke geomorfologické charakteristice lze nalézt v monografii *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny* (Demek, Mackovčín, 2014). K určování typických tvarů reliéfu poslouží *Základy geomorfologie: vybrané tvary reliéfu* (Smolová, Vítek, 2007), jejichž součástí je i popis jednotlivých geomorfologických tvarů. V rámci elektronických zdrojů lze využít *Geovědní mapy 1 : 50 000* od České geologické služby (ČGS), (dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>), pomocí níž je možné určit typ horniny i její pozici v rámci geologického členění, nebo *Významné geologické lokality*, taktéž od ČGS (dostupné z: https://mapy.geology.cz/geologicke_lokality/), z nichž lze vyčíst podrobnou geologickou charakteristiku daného objektu, důvod zařazení do databáze, důvod a stupeň ochrany a případný střet zájmů, neboť se tyto lokality mohou vyskytovat na soukromém území. U některých lokalit jsou

vedeny odkazy na literaturu. Použit lze i *Národní geoportál INSPIRE* (dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>), kde lze vyčíst informace z vrstev: Geomorfologická mapa ČR (při geomorfologickém členění) a ČGS – Geologická mapa České republiky 1:500 000. Kvalitně zpracované jsou i *Geologické zajímavosti ČR / Verze 2.0* od ČGS (dostupné z: <https://mapy.geology.cz/zajimavosti/>), které lze využít především v cestovním ruchu, turistice po těchto přírodních pozoruhodnostech. Z výše uvedených zdrojů lze čerpat hlavní informace k tvarům reliéfu ve zvoleném území.

S geologií a geomorfologií úzce souvisí též těžba surovin. V rámci elektronických mapových zdrojů lze čerpat informace ze Surovinového informačního systému (SurIS), (dostupné z: <https://mapy.geology.cz/suris/>), který ve svých mapových vrstvách pracuje s dobývacími prostory, ložisky a průzkumnými územími. Do mapy lze přidat i další vrstvy jako jsou např. důlní díla obsahující základní údaje o jednotlivých hlubinných důlních dílech, poddolovaná území, vrtnou prozkoumanost, nebo již výše zmíněné významné geologické lokality. Z uvedených zdrojů lze získat informace o těžebních dílech, jež jsou zmíněny v pracovním listu, který se zabývá různorodostí zemského povrchu.

Hydrologii a klimatologii na našem území se věnuje monografie *Vodstvo a podnebí v České republice v souvislosti se změnou klimatu* (Němec, Kopp, 2009), v níž najdeme charakteristiku povodí Moravy a povodí Odry. Podrobnější a aktuálnější údaje k vodstvu lze nalézt v publikaci *Hydrologická charakteristika Jesenické oblasti = Hydrological characteristics of Jesenicko* (Řehánek, 2016), která se zabývá povodími hlavních jesenických řek a hydrologickými poměry (hydrologická bilance, hydrologické extrémny, podzemní vody,...) dané oblasti. Z těchto zdrojů lze čerpat informace při využití pracovního listu, který se věnuje vodstvu regionu.

Biogeografické charakteristiky jsou kvalitně popsány v publikaci *Biogeografické regiony České republiky* (Culek, Grulich, Laštůvka, Divíšek, 2013). Pro biogeografický popis zvoleného území jsou vhodné podkapitoly, které se věnují především Jesenickému bioregionu, dále pak Nízkojesenickému bioregionu a Šumperskému bioregionu. V každém popisu jednotlivých bioregionů nalezneme informace o poloze a základních údajích, horninovém složení a reliéfu, podnebí, půdě, současném stavu krajiny, biotě a ochraně dané přírody. V rámci elektronických zdrojů lze použít *Digitální registr ÚSOP* od Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), (dostupné z: <https://drusop.nature.cz/mapa/drusop/?c=-678075%3A->

[1075645.25&z=2&lb=cuzk_ags_zm&ly=ps%2Cmzchu_vOP%2Cvzchu_op%2Cevl%2Cpo&lbo=0.8&lyo=](https://geoportal.gov.cz/web/guest/map)), nebo mapovou vrstvu *CORINE Land Cover* na mapovém portálu *Národní geoportál INSPIRE* (dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>), díky které lze zobrazit pokrytí krajiny. Informace k lesům a lesnictví lze nalézt na webových stránkách Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHÚL), jehož součástí je i mapový portál, v rámci něhož je možné pracovat s následujícími mapami: *ÚHÚL: Potenciální ohrožení lesa*, kde lze zobrazit kůrovcovou mapu, jež vznikla analýzou družicových snímků PlanetScope, a v níž je plošně znázorněna těžba jehličnatých lesů v jednotlivých časových obdobích; mapu detekcí těžby, která pracuje s daty od roku 2003 a díky níž můžeme sledovat časový vývoj těžby, nebo mapu *ÚHÚL: Informace o lesním hospodářství* (dostupné z: <http://geoportal.uhul.cz/mapy/mapylhpovyst.html>), z níž je možné mj. vyčíslit vlastnické poměry, smíšenost lesů, druhovou skladbu lesů, zonaci v NP a CHKO. Každá tematická část je reprezentována mapami tvořícími časovou řadu delší než pět let, často i více, a proto lze sledovat vývoj změn. Nová data jsou do mapových vrstev postupně přidávána, přičemž ta nejnovější jsou z let 2019 nebo 2020. Výše zmíněné webové portály lze použít v tématu, které se zabývá vegetačními stupni a druhovou skladbou lesa.

U charakteristiky socioekonomické části dané oblasti mají převahu zejména elektronické zdroje, neboť jsou nejaktuálnější. Složky socioekonomické sféry se také rychle mění s časem. Statistické údaje lze čerpat od Českého statistického úřadu. Informace je též možné najít na webových stránkách obcí, které se nacházejí ve zvolené oblasti. Kromě toho lze použít články z regionálních časopisů *Jeseníky – Rychlebské hory* a *Jesenicko*. Stručné dějiny osídlení lze čerpat z *Vývoje osídlení* v sekci *Správa CHKO Jeseníky* od AOPK ČR, (dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/>). Historie osídlení je krátce popsána i v monografii *Olomoucko* (Šafář a kol., 2003).

Při zpracování tématu *Rozvoj místního regionu* byl využit i článek z *Geografických rozhledů* *Jak na rozvoj českých obcí* (Perlín, Bednářová, 2020), v němž bylo zmíněno, že pouhé dotace pro rozvoj regionu nestačí, a je potřeba využívat různé vnitřní a vnější účastníky. Informace z článku z časopisu *Armády, technika, militaria Československé stálé opevnění z let 1935 až 1938* (Šrámek, 2005) byly použity při zpracování úvodního textu k tématu *Po stopách československých předválečných opevnění*, které je navrženo jako terénní výuka.

4.2 Rešerše literatury a elektronických zdrojů k teoretickému základu pro tvorbu metodických a učebních materiálů

Ke správnému začlenění faktografie do výuky zeměpisu je potřeba využít odborné monografie a články, které se věnují nejen obecné didaktice, ale i didaktice daného předmětu. Výuka zeměpisu (geografie), podobně jako v případě ostatních předmětů, má svá specifika.

V rámci obecné didaktiky lze využít monografie *Školní didaktika* (Kalhous, Obst, 2009) a *Obecná didaktika* (Obst, 2017), které se věnují základům obecné didaktiky. Obstova *Obecná didaktika* například specifikuje výukové cíle a jejich taxonomii, organizační formy výuky, metody výuky, či postavení učitele a žáka ve vyučovacím procesu. *Školní didaktika* od dvojice autorů Kalhous a Obst je mnohem podrobnější a věnuje se mnoha tematickým částem, mj. specifikům žáka (nadaný žák ve výuce, žák s handicapem ve výuce), postavení učitele ve výuce, učivu a jeho cílům včetně taxonomie, didaktické analýze učiva, dále hodnocení vzdělávacích výsledků žáka a tvorbě didaktických testů, organizačním formám výuky a výukovým metodám, či začlenění projektové výuky. Jarmila Skalková se ve své monografii *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování* (Skalková, 2007) zabývá jednotlivými složkami vzdělávání v didaktickém procesu, přičemž největší důraz je kladen na složky uvedené v názvu knihy, tedy vyučovací proces, učivo, metody a formy výuky. Obecnou didaktikou se zabývá také Geoffrey Petty, který se ve své knize *Moderní vyučování* (Petty, 2013) věnuje nejen metodám výuky a vhodným pomůckám, ale nabízí i vhled do žákových potřeb a praktické rady do výuky.

Velké množství nápadů, jak aplikovat výukové metody do výuky nalezneme v monografii *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod* (Čapek, 2017). Metody jsou rozříděny do jednotlivých celků dle svého využití ve výuce. Součástí jsou mj. brainstormingové metody, dramatizační metody, heuristické metody, či metody práce s textem. Charakteristiky a použití jednotlivých výukových metod nalezneme i v monografii *Výukové metody* (Maňák, Švec, 2003) nebo v knize *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod* (Zormanová, 2012), která výukové metody dělí na tradiční a inovativní.

Publikace, které se zabývají didaktikou geografie, jsou většinou napsány pedagogy – didaktiky, kteří působí na dané univerzitě. I samotná slova – didaktika a geografie – jsou často obsažena v jejich názvu. Výuce geografie jako samostatnému oboru jsou věnovány knihy *Didaktika geografie 1* (Šupka, Hofmann, Rux, 1993) a *Didaktika geografie 2* (Šupka, Hofmann, Matoušek, 1994). Na půdě Ostravské univerzity byla vydána *Didaktika geografie* (Wahla, Kovář, 2006). V rámci Univerzity Karlovy naopak působí Hana Kühnlová, která napsala publikaci *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie* (Kühnlová, 1997), v nichž se věnuje cílům výuky geografie, metodám a formám výuky, či integrovanému pojetí výuky zeměpisu. Kühnlová je rovněž autorkou několika učebnic zeměpisu.

Do vyučování zeměpisu je vhodné zařadit i terénní výuku. V publikaci *Koncepce terénní výuky pro základní školy: na příkladu námětů pro krátkodobou a střednědobou terénní výuku vlastivědného a zeměpisného učiva* (Svobodová, Mísařová, Durna, Češková, Hofmann, 2019) nalezneme základní charakteristiku terénní výuky, její přínosy i potenciální bariéry začlenění do výuky.

Postavením projektového vyučování v praxi se věnuje publikace *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy* (Dvořáková, 2009), ve které je uveden popis projektového vyučování, jeho výhody a nevýhody začlenění do praxe, podmínky pro realizaci při začlenění vzdělávacích obsahů. Projektovou výukou se rovněž zabývají knihy *Projektové řízení a projektové vyučování, aneb, Jak na výukové projekty podle zásad projektového řízení* (Svobodová, Lacko, Cingl, 2010) a *Teorie a praxe projektové výuky* (Kratochvílová, 2016).

5 Vymezení zájmového území

Zájmovým územím, kterému je věnována tato diplomová práce, je Chráněná krajinná oblast (dále jen CHKO) Jeseníky. CHKO Jeseníky se nachází v severovýchodní části České republiky na území okresů Šumperk a Jeseník ležících v Olomouckém kraji a okresu Bruntál, jenž spadá pod Moravskoslezský kraj. V severní části se krátce dotýká i státní hranice se sousední Polskou republikou. Hraniční území spadá pod město Zlaté Hory, resp. jeho dvě části Ondřejovice a Salisov. Nejvyšším výškovým bodem je Praděd, s nadmořskou výškou 1491 m n. m. je nejvyšší horou Hrubého Jeseníku. Nejnižší výškový bod se nachází v severním výběžku CHKO Jeseníky v obci Mikulovice a činí 316 m n. m.

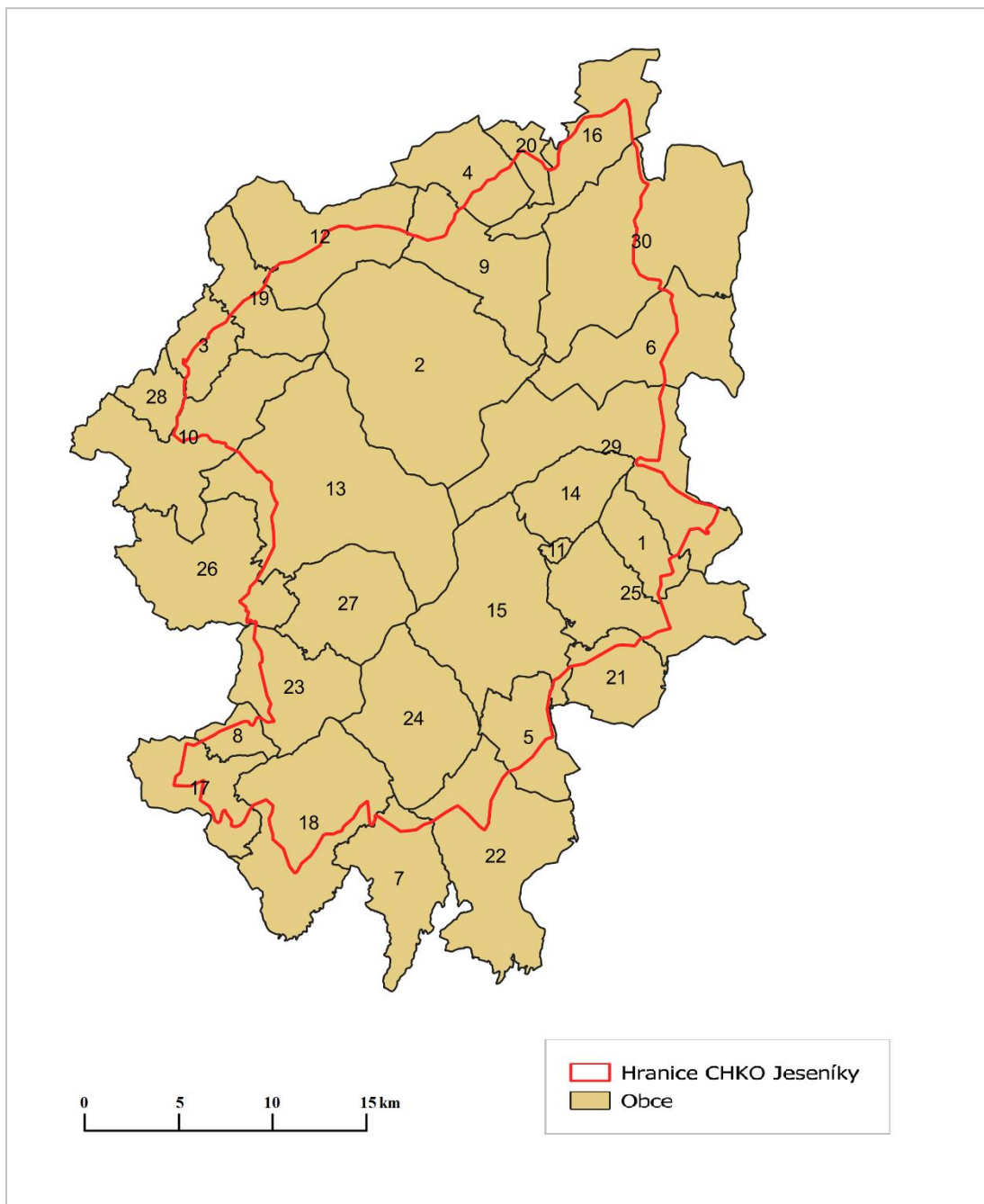
CHKO Jeseníky byla zřízena před více než padesáti lety, v červnu 1969, výnosem tehdejšího Ministerstva kultury České socialistické republiky (Šafář a kol., 2003). Výnos stanovil nově chráněnou oblast o rozloze 740 km². *Správa CHKO Jeseníky* pod vedením Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) uvádí, že hlavními důvody k vyhlášení CHKO Jeseníky jsou: vysokohorské bezlesí (neboť pouze tři pohoří v České republice dosahují výšek nad horní hranici lesa), vysoká lesnatost a smrkové pralesy (lesnatost dosahuje 80 %, čímž jsou Jeseníky nejvíce zalesněnou CHKO v ČR), vzácné druhy rostlin a živočichů (jedná se zejména o místní endemity), rašeliniště a prameny (např. Rašeliniště Rejvíz a Rašeliniště Skřítek, prameny naopak stály u zrodu mnoha lázeňských středisek – Karlova Studánka, Jeseník, Lipová-lázně, Velké Losiny), geomorfologické lokality, či štoly a podzemí (v rámci CHKO Jeseníky nalezneme mnoho poddolovaných míst), (<https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/>, cit. 2021-08-17).

Do zájmové oblasti CHKO Jeseníky spadají tytéž obce, jejichž katastrální území leží na území CHKO Jeseníky. Celkem se jedná o třicet obcí, z toho pět se statusem města. V okrese Šumperk nalezneme deset obcí: Branná, Hraběšice, Jindřichov, Loučná nad Desnou, Nový Malín, Oskava, Sobotín, Velké Losiny, Vernířovice a Vikantice. V okrese Jeseník se nachází osm obcí: Bělá pod Pradědem, Česká Ves, Jeseník, Lipová-lázně, Mikulovice, Ostružná, Písečná a Zlaté Hory. Jeseník a Zlaté Hory mají status města. V okrese Bruntál leží dvanáct obcí: Andělská Hora, Dolní Moravice, Heřmanovice, Horní Město, Karlova Studánka, Ludvíkov, Malá Morávka, Rudná pod Pradědem, Rýmařov, Stará Ves, Světlá Hora a Vrbno pod Pradědem. Andělská Hora, Rýmařov a Vrbno pod Pradědem mají status města.

V rámci výše zmíněných třiceti obcí nalezneme základní školy s nižším stupněm sekundárního vzdělávání (vzdělávání realizované na 2. stupni) ve třinácti obcích. Školy s vyšším stupněm sekundárního vzdělávání (vzdělávání realizované na středních školách) se nachází ve třech obcích. Základní školy s 2. stupněm leží v následujících obcích: Andělská Hora, Bělá pod Pradědem, Česká Ves, Jeseník, Lipová-lázně, Loučná nad Desnou, Mikulovice, Nový Malín, Oskava, Rýmařov, Velké Losiny, Vrbná pod Pradědem a Zlaté Hory. Střední školy, ať už se jedná o gymnázia nebo střední odborné školy, nalezneme v těchto obcích: Jeseník, Lipová-lázně a Rýmařov. (*Vysoké školy, střední školy, ZŠ a jazykové školy v celé ČR*, dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/>, cit. 2021-08-20)

V Andělské Hoře, Bělé pod Pradědem, České Vsi, Lipové-lázní, Loučné nad Desnou, Mikulovicích, Novém Malíně, Oskavě, Velkých Losinách a Zlatých Horách se nachází vždy jedna základní škola s 2. stupněm. V Rýmařově nalezneme dvě základní školy s 2. stupněm, podobně je tomu ve Vrbně pod Pradědem. Je však nutné zmínit, že jedna škola ve Vrbně pod Pradědem poskytuje nejen vzdělávání úrovně základní školy, ale funguje také jako dětský domov a jedna škola v Rýmařově umožňuje základní vzdělávání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V Jeseníku leží tři základní školy s 2. stupněm, z toho jedna, Základní škola a Mateřská škola při Priessnitzových léčebných lázních a. s., má speciální postavení, neboť v rámci své organizace výchovy a vzdělávání přihlíží k léčebnému režimu dětí. (*Vysoké školy, střední školy, ZŠ a jazykové školy v celé ČR*, dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/>, cit. 2021-08-20)

Ve městě Jeseníku nalezneme čtyři střední školy: Gymnázium Jeseník, Hotelová škola Vincenze Priessnitze a Obchodní akademie Jeseník, Střední škola gastronomie, farmářství a služeb Jeseník, Střední průmyslová škola Jeseník. V obci Lipová-lázně se nachází Střední škola řemesel a odborné učiliště Lipová-lázně. Ve městě Rýmařově se nachází Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov. (*Vysoké školy, střední školy, ZŠ a jazykové školy v celé ČR*, dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/>, cit. 2021-08-20)

Obr. 1 Vymezení zájmového území CHKO Jeseníky (vlastní zpracování, QGIS 3.10 A Coruňa, 2022)

Tab. 1 Vymezení zájmového území CHKO Jeseníky

Název obce	Číslice v mapě	Okres
Andělská Hora	1	Bruntál
Bělá pod Pradědem	2	Jeseník
Branná	3	Šumperk
Česká Ves	4	Jeseník
Dolní Moravice	5	Bruntál
Heřmanovice	6	Bruntál
Horní Město	7	Bruntál
Hraběšice	8	Šumperk
Jeseník	9	Jeseník
Jindřichov	10	Šumperk
Karlova Studánka	11	Bruntál
Lipová-lázně	12	Jeseník
Loučná nad Desnou	13	Šumperk
Ludvíkov	14	Bruntál
Malá Morávka	15	Bruntál
Mikulovice	16	Jeseník
Nový Malín	17	Šumperk
Oskava	18	Šumperk
Ostružná	19	Jeseník
Písečná	20	Jeseník
Rudná pod Pradědem	21	Bruntál
Rýmařov	22	Bruntál
Sobotín	23	Šumperk
Stará Ves	24	Bruntál
Světlá Hora	25	Bruntál
Velké Losiny	26	Šumperk
Vernířovice	27	Šumperk
Vikantice	28	Šumperk
Vrbno pod Pradědem	29	Bruntál
Zlaté Hory	30	Jeseník

6 Výuka místního regionu ve vzdělávacích programech

Tato kapitola se věnuje postavení místního regionu v kurikulárních dokumentech. Hlavní pozornost bude orientována především na rámcové vzdělávací programy (RVP) pro základní vzdělávání (RVP ZV) a pro gymnázia (RVP G), přičemž součástí bude i stručná analýza rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV). Dokumentů RVP je však několik. Tyto dokumenty blíže konkretizují postavení místního regionu v rámci vzdělávacích oblastí a vzdělávacích celků včetně očekávaných výstupů, jejichž splnění je pro školy závazné. Vysvětlen bude také pojem místní region a jeho vymezení ve výuce.

Pojem region, který je tradičním objektem výzkumu regionální geografie, lze považovat za komplexní územní celek, jenž obsahuje přírodní (fyzickogeografickou) a socioekonomickou složku. Všeobecně přijatou definici regionu, na které by se geografové shodli, však nenajdeme a stále se kolem ní vedou diskuse. Název pojmu region je odvozen od latinského slova *regio*, které lze přeložit jako krajina. Během historie byl pojem region spjat s územím určitého státu nebo národa. Pojem místní region poté zohledňuje blízkou vazbu jedinců na dané území, se kterým se ztotožňují. (Bašovský, Lauko, 1990)

Většina vyučujících hranici místního regionu definuje podle administrativního dělení území na různě velké jednotky – obec, mikroregion, správní obvod obce s rozšířenou působností (SO ORP), okres, kraj. Takové určení místního regionu je nejjednodušší a také je výhodné v tom, že je určeno podle stanoveného územního uspořádání. Místní region však není striktně vymezen a nenachází se pouze na území daného celku, ale má přesah i do sousedních. V konečné fázi tak záleží na vyučujícím, jak určí hranice místního regionu ve výuce. (Zouharová, 2016)

Samotné kurikulární dokumenty lze v souladu s kurikulární politikou stanovenou v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (v tzv. Bílé knize MŠMT 2001) a v zákoně č. 561/2004 Sb. (školský zákon) rozdělit do dvou úrovní: státní a školní. (RVP pro základní vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání), dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>, cit. 2022-01-28). Výše zmíněné rámcové vzdělávací programy (RVP) spadají pod státní úroveň, zatímco školní vzdělávací programy (ŠVP) náleží do školní úrovně.

Dokumenty RVP jsou stanoveny podle jednotlivých etap úrovně vzdělávání – pro předškolní vzdělávání (RVP PV), pro základní vzdělávání (RVP ZV), pro obor vzdělávání základní škola speciální (RVP ZŠS), pro gymnázia (RVP G), pro gymnázia se sportovní přípravou (RVP GSP), pro dvojjazyčná gymnázia (RVP DG), pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV). Tyto dokumenty jsou určeny pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Vedle jmenovaných dokumentů také existují RVP pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV) a RVP pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky (RVP JŠ). RVP poté vymezuje konkrétní cíle, délku a povinný obsah vzdělávání.

6.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

V úvodu je nezbytné zmínit, že v roce 2021 byla ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT ČR) vydána revize RVP ZV, která je platná od 1. 9. 2021. Některé části RVP byly odstraněny, jiné naopak přibyly. Dosavadní klíčové kompetence – kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní – byly rozšířeny o kompetenci digitální. (RVP ZV, 2021)

V rámci výuky na 1. stupni základní školy se žáci setkávají s místním regionem ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, jež se dělí do pěti tematických okruhů: Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví. V okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí poznávat své nejbližší okolí a vztahy v něm. Cílem je také poznávání místních a regionálních skutečností. (RVP ZV, 2021) V následujících tematických okruzích lze nalézt vazbu na místní region.

Očekávané výstupy tematického okruhu *Místo, kde žijeme*:

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)
- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu

- vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam

Očekávané výstupy tematického okruhu *Lidé a čas*:

- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků

Očekávané výstupy tematického okruhu *Rozmanitost přírody*:

- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy

S tématy se žáci nejčastěji setkají v předmětech prvouka, přírodověda a vlastivěda.

Během výuky na 2. stupni základní školy se žáci setkávají s místním regionem ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda, do které patří vzdělávací obory Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis. Obsah výuky zeměpisu však zahrnuje přírodovědnou a společenskou část, přičemž společenskou část by patřil do vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Pro zachování celistvosti oboru je ale umístěn do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Výuka zeměpisu je rozdělena do těchto tematických celků: Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie, Přírodní obraz Země, Regiony světa, Společenské a hospodářské prostředí, Životní prostředí, Česká republika, Terénní geografická výuka, praxe a aplikace. (RVP ZV, 2021)

Očekávané výstupy tematického celku *Česká republika*:

- vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy
- hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu

K tematickému okruhu *Česká republika* je též stanoveno učivo, jež se má týkat místního regionu. Konkrétně se jedná o zeměpisnou polohu, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál × bariéry). (RVP ZV, 2021)

V rámci tematického okruhu *Terénní geografická výuka, praxe a aplikace* sice nenalezneme očekávaný výstup, jenž by se zaměřoval přímo na místní region, ale během výuky by mělo být splněno učivo, které se týká cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografické exkurze. Žáci by tak měli být v místním regionu seznámeni s orientačními body, jevy, pomůckami a přístroji; se stanovišti, s určováním hlavních a vedlejších světových stran, pohybem podle mapy a azimutu, odhadem vzdáleností a výšek objektů v terénu; jednoduchými panoramatickými náčrtky krajiny, situačními plány, schematickými náčrtky pochodové osy, hodnoceními přírodních jevů a ukazatelů. (RVP ZV, 2021)

Některé očekávané výstupy týkající se místního regionu byly během revize RVP ZV 2021 vyškrtnuty. V rámci tematického okruhu *Česká republika* byl zrušen očekávaný výstup, který se týkal možností dalšího rozvoje místního regionu a analýzy vazby místního regionu k vyšším územním celkům.

Součástí RVP jsou i průřezová témata, která ve svých okruzích odráží aktuální problémy současného světa. Průřezová témata, jež tvoří povinnou součást základního vzdělávání, pomáhají vytvářet příležitosti pro individuální uplatnění žáků i jejich vzájemnou spolupráci s cílem rozvíjet osobnost žáka zejména v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat je rozvržen do jednotlivých tematických okruhů, které nabízí různorodá témata. Školy jsou povinné zpracovat všechny tematické okruhy do svých ŠVP, přičemž výběr a forma realizace jednotlivých témat spadá do gesce dané školy. V rámci základního vzdělávání se setkáme s následujícími průřezovými tématy: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. (RVP ZV, 2021)

Výuku místního regionu lze díky jejímu komplexnímu charakteru zařadit do více průřezových témat. *Environmentální výchova* je však nejvhodnější volbou, neboť umožňuje sledovat dynamické vztahy mezi člověkem a prostředím s využitím rozdílného

pojetí prostoru (souvislost mezi lokálními, regionálními a globálními problémy). (RVP ZV, 2021)

Ke každému průřezovému tématu je vždy uveden přínos, přičemž k výše zmíněnému průřezovému tématu je z pohledu rozvoje vědomostí, dovedností a schopností uvedeno následující:

- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni

Dané průřezové téma je rozděleno do čtyř tematických okruhů: Ekosystémy, Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí. Každý z těchto okruhů je blíže specifikován a doplněn poznámkou, že téma lze aplikovat na místní podmínky s využitím vztahů v okolí. Nejvíce je vazba na místní region zastoupena v tematickém okruhu *Vztah člověka k prostředí*, jehož součástí je:

- naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci – instituce, nevládní organizace, lidé)
- aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace)

6.2 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)

Během výuky na gymnáziu se žáci setkají s výukou zeměpisu resp. geografie (tento název je uveden v RVP G) ve dvou vzdělávacích oblastech – Člověk a příroda a Člověk a společnost. V rámci zachování celistvosti je však výuka předmětu geografie začleněna do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Výuka geografie je rozvržena do těchto tematických celků: Přírodní prostředí, Sociální prostředí, Životní prostředí, Regiony, Geografické informace a terénní vyučování. S místním regionem se lze sekat především u tematického celku Regiony, ačkoliv jej lze zapojit i do jiných celků, jako je např. Geografické informace a terénní vyučování. (RVP G, 2007)

Očekávané výstupy tematického celku *Regiony*:

- rozlišuje na konkrétních územních příkladech mikroregionální, regionální, státní, makroregionální a globální geografickou dimenzi
- vymezí místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle zvolených kritérií, zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům

Součástí učiva k danému tematickému celku je mj. místní region (možnosti rozvoje mikroregionu, strategické a územní plánování).

Očekávané výstupy tematického celku *Životní prostředí*:

- zhodnotí některá rizika působení přírodních a společenských faktorů na životní prostředí v lokální, regionální a globální úrovni

Stejně jako v případě RVP pro základní vzdělávání, tak i v RVP pro gymnázia jsou součástí průřezová témata. Zatímco v RVP ZV jich nalezneme šest, v RVP G jich je obsaženo pouze pět, neboť zde chybí průřezové téma *Výchova demokratického občana*. U výuky místního regionu lze najít souvislost s různými průřezovými tématy, nejpříhodnější vazby však nalezneme u *Environmentální výchovy*. (RVP G, 2007)

K danému průřezovému tématu je uveden následující přínos z pohledu rozvoje vědomostí, dovedností a schopností, ale i postojů a hodnot, žákovi totiž pomáhá:

- vnímat místo, ve kterém žije, a změny, které v něm probíhají, a cítit zodpovědnost za jeho další vývoj, a to nejen z hlediska životního prostředí
- znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, uvažovat o nich v souvislostech a chápat příčiny a následky jejich poškozování

Průřezové téma je rozděleno do tří tematických okruhů: Problematika vztahů organismů a prostředí, Člověk a životní prostředí, Životní prostředí regionu a České republiky. Nejvíce je souvislost s místním regionem zastoupena v tematickém okruhu *Životní prostředí regionu a České republiky*, jehož součástí je mj. i následující téma (resp. tematická otázka), kterému se lze v rámci daného tematického okruhu věnovat:

- s kterými problémy z hlediska životního prostředí se ČR a region nejvíce potýká

6.3 Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV)

V úvodu je potřeba zmínit, že podobně jako u RVP pro základní vzdělávání, proběhla revize také u RVP pro střední odborné vzdělávání. Aktualizované dokumenty vydalo MŠMT ČR 1. září 2020, přičemž školy mají dva roky na to, aby změny zapracovaly do svých školních vzdělávacích programů. (*Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (RVP SOV) – edu.cz*, dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>, cit. 2022-01-31)

Pro RVP SOV je charakteristická nutnost specifikovat RVP podle jednotlivých studijních oborů. Pro každý obor vzdělání tak existuje jeden dokument RVP, který se mj. liší ve vzdělávacích oblastech. Střední odborné vzdělávání je totiž velmi pestré z hlediska charakteru jednotlivých oborů.

Místní region často není součástí předmětu zeměpis, ale je velmi stručně zmíněn např. ve výuce českého jazyka a literatury nebo občanské výchovy. Zaměřen je obvykle na kulturní složku regionu. Z praktického pohledu vede RVP žáky k jejím budoucím uplatněním na trhu práce se zřetelem na jeho regionální požadavky.

Setkat se s místním regionem však lze v rámci průřezového tématu *Člověk a životní prostředí*, které má žáky vést k tomu, aby:

- pochopili souvislosti mezi různými jevy v prostředí a lidskými aktivitami, mezi lokálními, regionálními a globálními environmentálními problémy

7 Analýza začlenění místního regionu ve výuce geografie na základních a středních školách v zájmovém území CHKO Jeseníky

Ačkoliv jsou ŠVP veřejnými dokumenty přístupnými pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost, nejsou automaticky dostupné na webových stránkách všech škol, neboť k tomu nejsou povinny přistupovat. Školní vzdělávací program neměly zveřejněny tři školy (dvě základní a jedna střední odborná škola), jež byly následně kontaktovány. V případě základní školy si lze dokument ŠVP prohlédnout osobně ve škole po kontaktu s kanceláří školy. Vedení střední odborné školy na dotazy nereagovalo.

Rozbor ŠVP je založen na analýze obsahu těchto dokumentů, kdy jsou v textu vyhledávána následující slova, resp. kořeny těchto slov, která mají blízký vztah ke zkoumanému tématu: lokální, místo, místní, město, obec, okolí, region.

Analýza se zabývá školními vzdělávacími programy dvanácti základních škol. Jmenovitě jsou to následující školy: ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem; ZŠ Česká Ves; ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312; ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413; ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně; ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou; ZŠ Mikulovice; ZŠ a MŠ Nový Malín; ZŠ a MŠ Oskava; ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1; ZŠ a MŠ Velké Losiny; ZŠ Zlaté Hory.

Dvě základní školy – ZŠ a MŠ Andělská Hora a ZŠ Vrbno pod Pradědem, Školní 477 – mají na svých školních webových stránkách uvedeny pouze stručné dokumenty ŠVP, v nichž nejsou konkretizovány očekávané výstupy a učivo vyučovaných předmětů, a proto tyto školy nejsou uvedeny v analýze ŠVP. Analýza není vzhledem ke specifikům výuky zaměřena též na následující školy: ZŠ a MŠ při Priessnitzových léčebných lázních a.s., Jeseník, ZŠ Rýmařov, Školní náměstí 1 a ZŠ, DD, ŠD a ŠJ Vrbno p. Pradědem, nám. Sv. Michala 17.

Součástí kapitoly je i analýza dokumentů ŠVP pro středoškolské vzdělávání, konkrétně se jedná o Gymnázium Jeseník a Gymnázium a Střední odbornou školu Rýmařov. Hotelová škola Vincenze Priessnitze a Obchodní akademii Jeseník nemá na svých webových stránkách dokument ŠVP přístupný, a proto bylo vedení prostřednictvím emailu kontaktováno. Na dotazy týkající se ŠVP však nebylo odpovězeno a školní vzdělávací program této školy není v analýze uveden. Ve zvoleném území nalezneme i Střední školu gastronomie, farmářství a služeb Jeseník, Střední průmyslovou školu Jeseník a Střední školu řemesel a odborné učiliště Lipová-lázně. Vzhledem k charakteru výuky nejsou tyto školy v rámci analýzy ŠVP zmíněny.

7.1 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na ZŠ a nižším stupni gymnázia

Z následujících tabulek (Tab. 1–9), v nichž jsou uvedeny prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky, vyplývá, že v rámci očekávaných výstupů je kladen důraz na to, aby žák dokázal:

- *hodnotit na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu* (výstup je totožný s výstupem RVP ZV a nalezneme jej u následujících škol: ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312, ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně, ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou, ZŠ Mikulovice, ZŠ a MŠ Oskava; v dalších školách je tento výstup modifikován, ale vychází ze stejného očekávaného výstupu)
- *vymezit a lokalizovat místní oblast (region) podle bydliště nebo školy* (výstup je totožný s výstupem RVP ZV a je obsažen v ŠVP těchto škol: ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312, ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou, ZŠ Mikulovice, ZŠ a MŠ Velké Losiny; v dalších školách je tento výstup rovněž upraven, a odvozen od stejného očekávaného výstupu)
- *rozvíjet kompetence práce s mapou: nakreslit jednoduchý plánek vodstva regionu* (výstup je součástí ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem a ŠVP ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312), *sestavit jednoduchou turistickou trasu pomocí mapy a buzoly s přírodními zajímavostmi regionu* (výstup je součástí ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem), *pracovat aktivně s turistickou mapou místního regionu* (výstup ze ŠVP ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312)
- *vysvětlit výškové vegetační stupně v regionu* (výstup je součástí ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem a ŠVP ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312)
- *charakterizovat region z hlediska dopravní dostupnosti* (výstup je součástí ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem a ŠVP ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312)

Očekávaných výstupů, jež se věnují místnímu regionu, je však více. Školy do svých ŠVP zakomponovaly i výstupy, jež se mj. týkají i dostupnosti služeb, sídelní infrastruktury, či cestovního ruchu (především oblasti lázeňství a příroda). Rozpracování jednotlivých výstupů do školních vzdělávacích programů se však velmi liší. Zatímco některé školy zařadily do svého ŠVP jen několik obecnějších očekávaných výstupů, jiné školy naopak výstupy podrobně rozepsaly, jak lze vidět v tabulkách níže. Pokud jsou

očekávané výstupy napsány v ŠVP velmi stručně, neznamená to, že se jiné očekávané výstupy spolu s učivem nedají do výuky vhodně zakomponovat.

Učivo týkající se místního regionu je u většiny škol zařazeno do 9. ročníku. Tři školy - ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413, ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1 a ZŠ Zlaté Hory – mají místní region začleněn do učiva 8. ročníku. V ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312 jej vyučují dokonce v třech ročnících. Je však nutné zmínit, že učivu s vazbou na místní region je věnován prostor v menší míře i v jiných ročnících. Téma je probíráno buď v rámci geografie České republiky, nebo jako samostatný celek Místní region, jež je každou školou blíže místně specifikován.

Kromě standardních hodin zeměpisu, které jsou součástí výuky, nalezneme na některých základních školách i volitelný seminář ze zeměpisu. V ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413 je součástí všech ročníků druhého stupně. Zeměpisný seminář nalezneme i v ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně a v ZŠ Zlaté Hory, kde je mezi očekávanými výstupy uvedeno, že žák vypracuje projekt o regionu Zlatohorsko/Jesenicko. Během semináře žáci navštíví i vlastivědné muzeum.

Dalším specifikem je také Regionální výchova, kterou nalezneme v ŠVP ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413 jako nadstavbové téma u průřezových témat. Na 2. stupni se s ním lze setkat v hodinách zeměpisu, přírodopisu, dějepisu a českého jazyka. Výuka regionální výchovy je dle ŠVP zaměřena na seznámení se s regionální historií, místopisem, přírodou, literaturou, zvyky a tradicemi; vnímání turistického potenciálu regionu; vnímání podnikatelských možností v regionu; seznámení se se sociokulturními a hospodářskými specifiky regionu a také na upevnění a prohloubení vztahu k regionu.

Z hlediska mezipředmětových vztahů jsou ve výuce zeměpisu nejčastěji využívány vazby na přírodopis (flóra a fauna regionu, základy geologie), občanskou výchovu a dějepis (regionální historie).

V dalších tabulkách (Tab. 10–18) jsou představeny prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky. Z těchto tabulek vyplývá, že nejčastější vazbu na místní region nalezneme ve vyučovacím předmětu Občanská výchova (v některých školách se předmět nazývá Výchova k občanství, resp. Občanská a etická výchova). Alespoň jeden očekávaný výstup, jenž se týká místního regionu, nalezneme v ŠVP každé z uvedených škol.

Mezi nejčastější očekávané výstupy v hodinách Občanské výchovy patří:

- *žák objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni* (výstup je součástí ŠVP ZŠ Česká Ves, ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312, ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou, ZŠ a MŠ Oskava, ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1; očekávaný výstup je přizpůsoben i v dokumentech ŠVP jiných škol, např. v ZŠ a MŠ Velké Losiny a ZŠ Mikulovice)
- *žák vysvětlí pojem domova z hlediska své příslušnosti k rodině, obci, regionu* (výstup je obsažen v ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem, ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312, ZŠ a MŠ Velké Losiny)
- *žák si prohlubuje znalosti o památkách, historii, událostech, osobnostech, významných místech obce* (výstup je zařazen do ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem, ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem, obdobný očekávaný výstup je uveden též v ŠVP ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413 a ZŠ a MŠ Velké Losiny)

Žáci jsou také seznámeni s možnostmi spolupráce v místním regionu (resp. v dané obci). Očekávané výstupy jsou nejčastěji zařazovány do 6. a 9. ročníku.

Prvky místního regionu však nalezneme i v jiných předmětech. V rámci přírodopisu žáci např. *určí některé druhy bylin a dřevin ze svého okolí* (ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem), nebo v rámci Přírodopisného semináře v ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně *poznávají jednotlivé chráněné rostlinné a živočišné druhy typické pro dané chráněné území (se zaměřením na regionální ochranu přírody a krajiny)*.

V hodinách dějepisu jsou rozvíjeny znalosti žáků o regionální historii, kdy žák *dovede vysvětlit pojmy související s regionální historií a chápe význam dějinných událostí v regionu* (ŠVP ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413). Zmínky o historii regionu jsou však ve výuce používány častěji, nejen v návaznosti na očekávaný výstup.

V předmětu Český jazyk a literatura se žáci v rámci učiva seznamují s pověstmi regionu nebo literaturou, jež se daným místním regionem zabývá (ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413, ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně).

S pracovními příležitostmi a způsoby hledání zaměstnání stejně tak se vzdělávací nabídkou a studijními (učebními) příležitostmi v obci a regionu jsou žáci seznámeni v předmětu Pracovní činnosti (v ŠVP dokumentech jednotlivých škol je uveden i název předmětu Svět práce, Člověk a svět práce, Pracovní vyučování nebo Volba povolání). Téma výuky je zpravidla zařazováno do 9. ročníků.

Z následujících tabulek (Tab. 19–22), jež jsou věnovány prvkům místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia, je zřejmá především různá možnost zavedení očekávaných výstupů do ŠVP. Na Gymnáziu Jeseník nalezneme podrobněji rozpracované očekávané výstupy, což ovšem neznamená, že na Gymnáziu a SOŠ Rýmařov se tématu tolik nevěnují. Záleží na každé škole jak podrobně svůj ŠVP rozepíše. Na Gymnáziu a SOŠ Rýmařov je místní region vyučován v tercii (ekvivalent 8. třídy na ZŠ), kdy je zaměřen na vymezení místního regionu a vztahy k okolním regionům, přírodní a společenské charakteristiky, specifika regionu (potenciál x bariéry). Žák by měl po dokončení tématu umět přiměřeně srovnávat změny krajiny, politický, hospodářský a kulturní vývoj regionu.

Na Gymnáziu Jeseník jsou poté ve výuce Geografie Jesenicka probírány přírodní a socioekonomické poměry. Z pohledu očekávaných výstupů by měl žák dokázat zjistit historické a statistické údaje vztahující se k obci, popsat regionální zvláštnosti, typické znaky přírody, osídlení, hospodářství a kultury místního regionu a jejich možné perspektivy a pracovat aktivně s turistickou mapou místního regionu. S místním regionem se lze setkat také v primě (ekvivalent 6. třídy na ZŠ), kdy by měl žák mj. lokalizovat krasové jevy na Jesenicku, nebo v kvartě (ekvivalent 9. třídy ZŠ), kdy žák dovede popsat a zhodnotit význam služeb pro rozvoj místní oblasti. Součástí výuky v primě na Gymnáziu Jeseník je též cvičení a pozorování v terénu místní krajiny. Znalosti o místním regionu si mohou žáci rozšířit v předmětu Volitelný zeměpis, který se v rámci tématu Náš region (okres Jeseník) zabývá různými tématy fyzickogeografické a socioekonomické geografie místní oblasti.

Z tabulek (Tab. 23–25), které jsou zaměřeny na prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech mimo zeměpis, je evidentní, že více je téma místního regionu rozpracováno v ŠVP Gymnázia Jeseník. Zaměřeno je však na nižší gymnázium, zatímco v ŠVP Gymnázia a SOŠ Rýmařov nalezneme očekávané výstupy a učivo týkající se místního regionu v ročnících vyššího gymnázia, přičemž tato část je uvedena v následující podkapitole, která je věnována analýze ŠVP na středních školách.

Na Gymnáziu Jeseník jsou vazby na místní region zahrnuty v předmětu Občanská výchova. V každém ročníku jsou specifikovány očekávané výstupy a učivo, jež je zaměřeno na regionální tradice a zvyky, kulturní život, památky a trh práce na Jesenicku. Propojení s místním regionem nalezneme i v Českém jazyce u regionálních pověstí. V hodinách dějepisu má své místo projekt na téma *Významná historická osobnost našeho kraje, města, obce*. Ačkoliv nejsou regionální dějiny přímo obsaženy v očekávaných výstupech nebo učivu, nalezneme je v sekci poznámky. Žáci se tak během výuky regionální historie seznámí např. s čarodějnickými procesy nebo se slezskými válkami.

Tab. 1 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem	ZŠ Česká Ves	ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (6. ročník) <u>Téma:</u> Rostlinstvo regionu <u>Výstup:</u> - vysvětlí výškové vegetační stupně v regionu <u>Učivo:</u> - Rostlinstvo regionu</p>	<p>Zeměpis (7. ročník) <u>Téma:</u> Člověk na Zemi <u>Výstup:</u> - vyjmenuje druhy služeb ve svém okolí <u>Učivo:</u> - Hospodářská činnost člověka</p>	<p>Zeměpis (6. ročník) <u>Téma:</u> Rostlinstvo regionu <u>Výstup:</u> - vysvětlí výškové vegetační stupně v regionu <u>Učivo:</u> - Rostlinstvo regionu</p> <p>Zeměpis (6. ročník) <u>Téma:</u> Místní region <u>Výstup:</u> - vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy - charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu - zjistí historii, statistické údaje vztahující se k obci - popíše a posoudí regionální zvláštnosti, typické znaky přírody, osídlení, hospodářství a kultury místního regionu a jejich možné perspektivy - pracuje aktivně s turistickou mapou místního regionu</p>

Tab. 2 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem	ZŠ Česká Ves	ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místní region - Jesenícko</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - určí zeměpisnou polohu místního regionu, jmenuje a ukáže na mapě sousední regiony, jmenuje a popíše přírodní podmínky naší obce, jmenuje, vyhledá na mapě i v terénu historické památky obce, vyhledá na mapě a charakterizuje další vybraná místa regionu, používá mapy a plánky obce a města Jeseník k vyhledávání informací, připraví plán procházky Jeseníkem s poznávacím obsahem, charakterizuje náš region z hlediska dopravní dostupnosti, charakterizuje náš region z hlediska pracovních příležitostí, zhodnotí význam našeho regionu, navrhne další možnosti rozvoje regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Slezsko, Jesenícko, Rezervace Borek, Filipovické louky, Jánský vrch, Bílá Opava, Praděd, Velká kotlina, Zlaté Hory, Rejvíz, Jesenické prameny, Jeseník, Charakteristika regionu, Přeshraniční spolupráce, Euroregion Praděd 	<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Kraje České republiky</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje místní region a zhodnotí jeho poměry <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místní region 	<p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mapa místní krajiny, cvičení a porovnávání terénu v místní krajině, místní oblast na mapě - Místní region – zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, rozloha a ohraničení vzhledem k okolním regionům - Náš region - Způsob života obyvatel regionu <p>Zeměpis (7. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Jesenícko</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - určí zeměpisnou polohu místního regionu - jmenuje a ukáže na mapě sousední regiony - vymezení a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům - charakterizuje náš region z hlediska dopravní dostupnosti - charakterizuje náš region z hlediska pracovních příležitostí

Tab. 3 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem	ZŠ Česká Ves	ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>			<p><u>Učivo:</u> - Slezsko, Jesenícko, Ramzová, Bílá Opava, Praděd, Velká kotlina, Zlaté Hory, Rejvíz, Jesenícké prameny, Jeseník, Charakteristika regionu, Přeshraniční spolupráce, Euroregion Praděd</p> <p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p>Téma: Jednoduché panoramatické náčrty krajiny: povrch, vodstvo, flora a fauna regionu</p> <p><u>Výstup:</u> - sestaví jednoduchou turistickou trasu mapy a buzoly s přírodními zajímavostmi regionu - sestaví trasu výletu po regionu s poznávacím obsahem - vyhledá údaje o krajině regionu - porovná s jiným vybraným regionem - vyhledá a popíše výškové stupně v regionu - nakreslí jednoduchý plánek vodstva regionu, určí povodí, úmoří</p> <p><u>Učivo:</u> - Povrch regionu, vodstvo regionu, flora regionu, fauna regionu</p>

Tab. 4 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně	ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Region Jesenícko</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezuje a lokalizuje místní region a analyzuje jeho postavení a význam v rámci ČR <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Region Jesenícko, Jesenícko – přírodní a socioekonomické poměry, specifika a problémy regionu – historie osídlování, cestovní ruch, lázeňství <p>Seminář ze zeměpisu (volitelný předmět) (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Zeměpis cestovního ruchu</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvoří informační brožury na základě znalostí regionální geografie Jesenícka, lokalizují a seznamují se nejzajímavějšími místy cestovního ruchu Jesenícka <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis cestovního ruchu, Jesenícko 	<p>Zeměpis (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Systém přírodní sféry na regionální úrovni</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny - přiměřeně hodnotí geografické jevy a procesy v krajinné sféře <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Systém přírodní sféry na regionální úrovni – přírodní oblasti <p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místní region</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezí a lokalizuje místní oblast podle bydliště nebo školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje 	<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Česká republika</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místní region

Tab. 5 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně	ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Seminář ze zeměpisu (volitelný předmět), (7. ročník) Téma: Místní oblast Výstup: - hodnotí hospodářské zaměření regionu na základě geografické polohy, vymezení geomorfologické celky regionu a říční síť, monitorují a analyzují podnebí regionu - zaznamená změny vybraných míst Jesenícka v minulém století a v současnosti</p> <p>Učivo: - Místní oblast, geografická poloha a přírodní charakteristika, významná místa a stavby</p> <p>Seminář ze zeměpisu (volitelný předmět), (8. ročník) Téma: Místní oblast Výstup: - uvědomují si možnosti rozvoje regionu, přírodní a socioekonomické podmínky regionu</p> <p>Učivo: - Místní oblast, obec: sídlo obce, samospráva obce, obyvatelstvo a hospodářství regionu</p>	<p>Učivo: - Kritéria pro vymezení místního regionu - Vztahy k okolním regionům - Základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj</p> <p>Zeměpis (6. - 9. ročník) + Zeměpisný seminář</p> <p>Téma: Terénní geografická výuka, praxe Výstup: - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny - přiměřeně hodnotí geografické jevy a procesy v krajinné sféře - dokáže na mapě lokalizovat významné geografické pojmy</p> <p>Učivo: - Cvičení a pozorování v terénu místní krajiny</p>	

Tab. 6 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Mikulovice	ZŠ a MŠ Nový Malín	ZŠ a MŠ Oskava
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Olomoucko a Jesenícko</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy - charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Olomoucko a Jesenícko <p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Význam regionu</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje - přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Význam regionu, životní prostředí 	<p>Zeměpis (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geografie České republiky</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zhodnotí stav životního prostředí, vymezí NP a CHKO a vymezí jejich důležitost - vyhledá aktuální demografické údaje týkající se své obce, zpracovává je, vyhodnocuje a pokouší se o prognózu dalšího vývoje - zhodnotí postavení své obce v rámci hospodářství celé republiky <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Česká republika – přírodní podmínky - Rozmístění obyvatelstva a sídelní poměry České republiky, rozmístění hospodářských činností České republiky <p>Zeměpis (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geografie České republiky</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zjistí historii, statistické údaje vztahující se k obci - popíše a posoudí regionální zvláštnosti, typické znaky přírody, osídlení, hospodářství a kultury místního regionu a jejich možné perspektivy 	<p>Zeměpis (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vytváří a využívá osobní myšlenková schémata a myšlenkové mapy pro orientaci v konkrétních regionech pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu (pozn. tento očekávaný výstup byl v revizi RVP 2021 vyškrtnut) <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Přírodní prostředí, které nás obklopuje <p>Zeměpis (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Terénní geografická výuka, praxe a aplikace</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ovládá základy praktické geografie a informace v terénu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, orientace v prostoru

Tab. 7 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Mikulovice	ZŠ a MŠ Nový Malín	ZŠ a MŠ Oskava
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Zeměpis (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geografie České republiky</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pracuje aktivně s turistickou mapou místního regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místní region České republiky <p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Krajina</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zhodnotí dodržování zásad ochrany přírody a životního prostředí na lokální i globální úrovni <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Krajina – společenské a hospodářské vlivy na krajinu a na životní prostředí <p><u>Téma:</u> Terénní geografická výuka, praxe a aplikace</p> <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Cvičení a pozorování v terénu v místní krajině 	<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Česká republika – místní region</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště a podle školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu - přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místní region – zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu - Vztahy k okolním regionům - Základní přírodní a socioekonomická charakteristika s důrazem na specifika regionu

Tab. 8 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1	ZŠ a MŠ Velké Losiny	ZŠ Zlaté Hory
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (8. ročník) <u>Téma:</u> Místní region <u>Výstup:</u> - vymezení místní region, je schopen ho charakterizovat podle zadanych kritérií - srovná hospodářský potenciál regionu ke vztahu k sousedním regionům <u>Učivo:</u> - Místní region, místní region v kontextu Bruntálska, Moravskoslezského kraje</p>	<p>Zeměpis (6. - 7. ročník) <u>Téma:</u> Zeměpisná síť <u>Výstup:</u> - vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech (pozn. tento očekávaný výstup byl v revizi RVP 2021 vyškrtnut) <u>Učivo:</u> - Zeměpisná síť, poledníky a rovnoběžky, zeměpisné souřadnice</p>	<p>Zeměpis (8. ročník) <u>Téma:</u> Regiony ČR <u>Výstup:</u> - lokalizuje na mapách jednotlivé regiony a administrativní celky ČR - charakterizuje přírodní podmínky, hospodářství a kulturní zajímavosti jednotlivých regionů <u>Učivo:</u> - Kraje ČR</p> <p>Zeměpis (8. ročník) <u>Téma:</u> Místní region <u>Výstup:</u> - zjistí historii a statistické údaje vztahující se k Jesenícku a Zlatohorsku <u>Učivo:</u> - Jesenícko, Zlatohorsko</p>

Tab. 9 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1	ZŠ a MŠ Velké Losiny	ZŠ Zlaté Hory
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na 2. stupni ZŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místní region</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místní region - zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál x bariéry) <p>Zeměpis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Regiony České republiky</p> <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Regiony České republiky - územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění, kraj místního regionu, přeshraniční spolupráce se sousedními státy v euregionech 	<p>Seminář ze zeměpisu (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Region Zlatohorsko a Jesenícko</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diskutuje o faktech zjištěných v jesenickém vlastivědném muzeu - vypracuje projekt o regionu Zlatohorsko/Jesenícko <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exkurze do jesenického vlastivědného muzea, projekt: Zlatohorsko/Jesenícko

Tab. 10 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem	ZŠ Česká Ves	ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Výchova k občanství (6. a 9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místo, kde žijeme</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojem domova z hlediska své přináležitosti k rodině, obci, regionu, vlasti, uvede příklady prvků, které člověku pomáhají vytvořit osobní vztah ke svému domovu a jeho okolí - prohlubuje si znalosti o památkách, historii, událostech, osobnostech, významných místech obce - uvede příklady vandalismu ve škole, okolí, obci <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místo, kde žijeme - domov, obec, obecní zřízení, životní prostředí okolí obce, život v regionech <p>Přírodopis (7. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Rostlinstvo</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - určí některé druhy bylin a dřevin ze svého okolí 	<p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Domov</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvědomí si význam domova a svůj vztah k obci - pochopí význam podílu občana na životě své obce - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Domov, vztah k obci, obec <p>Výchova k občanství (7. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Přírodní a kulturní bohatství</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu 	<p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místo, kde žijeme</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojem domova z hlediska své přináležitosti k rodině, obci, regionu, vlasti - uvede příklady prvků, které člověku pomáhají vytvořit osobní vztah ke svému domovu a jeho okolí - žák si prohlubuje znalosti o památkách, historii, událostech, osobnostech, významných místech obce - žák si všimá problémů, se kterými se obec potýká <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místo, kde žijeme - domov, obec, obecní zřízení, životní prostředí okolí obce, život v regionech, vlast <p>Výchova k občanství (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Problémy současného světa</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu

Tab. 11 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem	ZŠ Česká Ves	ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Přírodopis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geologický vývoj a geologické složení regionu <u>Výstup:</u> - orientuje se v geologickém složení ČR, regionu</p> <p><u>Učivo:</u> - Geologický vývoj a geologické složení regionu, ČR</p> <p>Výtvarná výchova (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Okolní krajina <u>Výstup:</u> - poznává prostředí školy, okolí obce</p> <p><u>Učivo:</u> - Okolní krajina</p> <p>Svět práce (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Zaměstnání <u>Učivo:</u> - Zaměstnání – pracovní příležitosti v obci, v regionu</p>	<p>Výchova k občanství (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Globální svět <u>Výstup:</u> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu</p> <p><u>Učivo:</u> - Problémy současného světa; ohrožené životní prostředí</p>	<p>Přírodopis (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Geologický vývoj a geologické složení regionu <u>Učivo:</u> - Geologický vývoj a geologické složení regionu, ČR</p> <p>Pracovní činnosti (6 - 9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Exkurze, spolupráce, projekty <u>Učivo:</u> - Spolupráce s místním zahradnictvím, zemědělským podnikem, učilištěm (obor zahradník)</p> <p><u>Téma:</u> Zaměstnání <u>Učivo:</u> - Zaměstnání - pracovní příležitosti v obci, v regionu</p>

Tab. 12 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně	ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Seminář z dějepisu (volitelný předmět) (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Regionální dějiny</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dovede vysvětlit pojmy související s regionální historií - chápe význam dějinných událostí v regionu - dokáže charakterizovat osobnosti přispívající rozvoji regionu - jmenuje kulturní památky regionu - prohlubuje svůj citový vztah k regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Významné osobnosti regionu - Regionální literatura - spisovatelé, pověsti - Kulturní památky - Současné společenské a kulturní problémy našeho regionu - Možnosti rozvoje našeho regionu 	<p>Český jazyk a literatura (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Mýty, báje, pohádky a pověsti</p> <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pověsti české a regionální pověsti <p>Český jazyk a literatura (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Jesenícko v české literatuře</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - seznamuje se s knihami o našem regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jesenícko v české literatuře <p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Domov je tam, kde</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v obci <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naše obec, region, kraj - důležité instituce, místní tradice, zajímavá a památná místa, významní rodáci 	<p>Občanská výchova (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Mezinárodní vztahy, globální svět</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni v obci, regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Globální problémy a způsoby jejich řešení

Tab. 13 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně	ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Literární výchova (6. ročník) <u>Téma:</u> Pověsti z regionu <u>Učivo:</u> - Pověsti z regionu</p> <p>Občanská a etická výchova (6. ročník) <u>Téma:</u> Člověk ve společnosti <u>Výstup:</u> - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů ve škole, v rodině v obci</p> <p><u>Učivo:</u> - Naše škola, obec, region, kraj</p>	<p>Výchova k občanství (6. ročník) <u>Téma:</u> Přírodní a kulturní bohatství <u>Učivo:</u> - Naše obec, region, kraj – ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku</p> <p>Přírodopis (7. ročník) <u>Téma:</u> Vyšší živočichové <u>Učivo:</u> - Ryby regionu, ptáci regionu</p> <p>Přírodopis (9. ročník) <u>Téma:</u> Horniny regionu Jesenicka <u>Učivo:</u> - Horniny regionu Jesenicka</p> <p>Pracovní činnosti (9. ročník) <u>Téma:</u> Rovnost <u>Učivo:</u> - Pracovní příležitosti – region</p>	

Tab. 14 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně	ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Přírodopisný seminář (8. - 9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Ochrana přírody a krajiny</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznává jednotlivé chráněné rostlinné a živočišné druhy typické pro dané chráněné území (se zaměřením na regionální ochranu přírody a krajiny) <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrana přírody a krajiny – typy chráněných území v ČR, přehled o vybraných chráněných územích 	

Tab. 15 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Mikulovice	ZŠ a MŠ Nový Malín	ZŠ a MŠ Oskava
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Občanská výchova (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Člověk ve společnosti <u>Výstup:</u> - vysvětlí pojem obec, objasní region, pozná základní kulturní tradice místní a celého národa</p> <p><u>Učivo:</u> - Rodina, obec, region, vlast</p> <p>Občanská výchova (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Mezinárodní vztahy a globální svět <u>Výstup:</u> - uvede některé globální problémy současnosti, životní prostředí v regionu</p>	<p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Člověk ve společnosti <u>Výstup:</u> - zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu bojuje</p> <p><u>Učivo:</u> - Naše obec, region, kraj</p>	<p>Dějepis (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Muzea, archivy, galerie; Region <u>Výstup:</u> - uvede příklady zdrojů informací o minulosti, pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány (vazba na region)</p> <p><u>Učivo:</u> - Region</p> <p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Člověk ve společnosti <u>Učivo:</u> - Naše obec, region, kraj</p> <p>Výchova k občanství (8. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Mezinárodní vztahy, globální svět <u>Výstup:</u> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu</p>

Tab. 16 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Mikulovice	ZŠ a MŠ Nový Malín	ZŠ a MŠ Oskava
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>			<p>Člověk a svět práce (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Svět práce <u>Učivo:</u> - Zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání</p>

Tab. 17 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1	ZŠ a MŠ Velké Losiny	ZŠ Zlaté Hory
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Výchova k občanství (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Globální problémy lidstva</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Globální problémy lidstva a jejich vztah ke každodennímu životu na lokální úrovni <p>Konverzace v angličtině (6. - 9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místo, kde žijeme</p> <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Místo, kde žijeme (město, vesnice, stavby, domy, budovy, občanská vybavenost, životní prostředí, krajina) 	<p>Dějepis (7. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Feudalismus</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ilustruje postavení jednotlivých vrstev společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury se zaměřením na svůj region <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Románský sloh, gotický sloh <p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Člověk ve společnosti – Domov</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojem domova z hlediska své přínáležitosti k rodině, obci, regionu, vlasti <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Domov – pojem domov; prostředí domova, bydliště a jeho okolí 	<p>Občanská výchova (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Naše obec, region, kraj</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - seznámí se se zajímavostmi z hlediska historie a současnosti - získá informace o historii svého města <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Domov, místo kde žijeme, významní rodáci, místní tradice <p>Občanská výchova (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Mezinárodní vztahy, globální svět</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady možných způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - obec, region <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Globální problémy lidstva, způsoby řešení globálních problémů

Tab. 18 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	ZŠ Rýmařov, Jelínkova 1	ZŠ a MŠ Velké Losiny	ZŠ Zlaté Hory
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na 2. stupni ZŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Výchova k občanství (6. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Naše obec, region, kraj</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady památných míst obce a regionu, vysvětlí, k jakým událostem či osobnostem se vážou <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naše obec, region, kraj – zajímavá a památná místa; místní tradice, rodáci <p>Výchova k občanství (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Globalizace</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu 	<p>Volba povolání (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Informační základna pro volbu povolání</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - navštíví významné místní instituce: pedagogicko-psychologická poradna nebo úřad práce nebo knihovna apod. <p>Volba povolání (9. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Rovnost příležitostí na trhu práce</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - samostatně vyhledává a zpracovává informace, orientuje se v mapách povolání, schématech, tabulkách, grafech a získává z nich potřebné informace <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Co je to trh práce, nabídka profesí, konkrétní pracovní příležitosti v obci (regionu) vzhledem k věku, pohlaví, vzdělání apod., vzdělávací nabídka a studijní (učební) příležitosti v regionu

Tab. 19 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (prima)</p> <p><u>Téma:</u> Atmosféra <u>Výstup:</u> - pozoruje, zaznamenává a vyhodnocuje průběh počasí v místě svého bydliště</p> <p><u>Učivo:</u> - Atmosféra - složení a stavba atmosféry, meteorologické prvky, počasí, podnebí, čistota ovzduší</p> <p><u>Téma:</u> Hydrosféra <u>Výstup:</u> - lokalizuje krasové jevy na Jesenicku</p> <p><u>Učivo:</u> - Hydrosféra – krasové jevy</p> <p><u>Téma:</u> Terénní geografická výuka <u>Výstup:</u> - žák ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu</p> <p><u>Učivo:</u> - Cvičení a pozorování v terénu místní krajiny (orientační body, určování světových stran, pohyb podle mapy a azimutu)</p>	<p>Gymnázium - Zeměpis (tercie)</p> <p><u>Téma:</u> Místní region <u>Výstup:</u> - přiměřeně srovnává změny krajiny, politický, hospodářský a kulturní vývoj regionů ČR</p> <p><u>Učivo:</u> - Vymezení místního regionu a vztahy k okolním regionům, přírodní a společenské charakteristiky, specifika regionu (potenciál x bariéry)</p>

Tab. 20 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (tercie)</p> <p><u>Téma:</u> Hospodářství ČR <u>Výstup:</u> - zhodnotí postavení své obce a blízkého okolí v rámci hospodářství celé republiky <u>Učivo:</u> - Hospodářství ČR - průmysl ČR, zemědělství ČR, energetika ČR, těžba nerostných surovin v ČR, cestovní ruch v ČR, doprava v ČR</p> <p><u>Téma:</u> Geografie Jesenicka <u>Výstup:</u> - žák zjistí historické a statistické údaje vztahující se k obci - popíše regionální zvláštnosti, typické znaky přírody, osídlení, hospodářství a kultury místního regionu a jejich možné perspektivy - pracuje aktivně s turistickou mapou místního regionu <u>Učivo:</u> - Geografie Jesenicka - přírodní a socioekonomické poměry</p> <p>Zeměpis (kvarta)</p> <p><u>Téma:</u> Obyvatelstvo, sídla, světové hospodářství <u>Výstup:</u> - popíše a zhodnotí význam služeb pro rozvoj státu (místní oblasti) <u>Učivo:</u> - Hospodářství – služby</p>	

Tab. 21 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Volitelný zeměpis (kvarta)</p> <p><u>Téma:</u> Náš region (okres Jeseník)</p> <p><u>Výstup:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - žák zjišťuje z nejrůznějších zdrojů informace potřebné ke zhotovení prezentace - spolupracuje na jejím zhotovení s ostatními členy skupiny - zaujme stanovisko a dokáže obhájit postup a pravdivost zhotovené prezentace <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Náš region (okres Jeseník) - informační a mapové zdroje - vymezení území, stručný geologický vývoj, geomorfologická struktura a členění, přírodní podmínky regionu (CHKO, významná přírodní místa a památky, jejich ochrana) - historie osídlení našeho regionu (návštěva archivu) - sídelní struktura – obce našeho regionu, města - historie Jeseníku – první písemné zmínky, historie města, mezníky, významné budovy, dobové fotografie (Zmizelé Sudety) - struktura obyvatelstva – podle věku, náboženského vyznání, národnostní struktura, migrace - průmysl a zemědělství našeho regionu – historie těžby, nejvýznamnější odvětví a podniky, plodiny a chov zvířat - služby a cestovní ruch – nejvýznamnější lyžařská a turistická centra, lázně, jeskyně, rozhledny, potenciál našeho regionu 	

Tab. 22 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na nižším stupni gymnázia dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Volitelný zeměpis (kvarta)</p> <p><u>Téma:</u> Náš region (okres Jeseník)</p> <p><u>Učivo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Náš region (okres Jeseník) - doprava – problematika dopravy v našem regionu, otázka tunelu, jednotlivé druhy dopravy a jejich úroveň - zhodnocení výhod a nevýhod našeho regionu, otázka jeho možné budoucnosti - prezentace jednotlivých prací 	

Tab. 23 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Český jazyk (prima)</p> <p><u>Téma:</u> Mýty, báje, pověsti, pohádky <u>Učivo:</u> - Pověsti české a jiných národů, pověsti regionální</p> <p>Občanská výchova (prima)</p> <p><u>Téma:</u> Naše obec, region, kraj <u>Výstup:</u> - žák uvádí příklady místních tradic, zdůrazňuje, proč je dobré je dodržovat - vysvětluje, čím se od sebe liší jednotlivé regiony, co je typické pro region vlastní - uvádí příklady nejvýznamnějších měst a památek, událostí, osobnosti regionu - popisuje nejdůležitější regionální zvyky a obyčeje v průběhu roku a zdůvodňuje, proč je slavíme</p> <p><u>Učivo:</u> - Naše obec, region, kraj - důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice, zvyklosti, zvláštnosti, kulturní život naší obce, naše obec v minulosti a přítomnosti, místní pověsti</p>	

Tab. 24 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Občanská výchova (sekunda)</p> <p><u>Téma:</u> Kulturní život <u>Výstup:</u> - na příkladech popisuje kulturní život svého bydliště (regionu)</p> <p><u>Učivo:</u> - Kulturní život – kulturní tradice, dědictví</p> <p>Občanská výchova (tercie)</p> <p><u>Téma:</u> Trh práce na Jesenicku <u>Výstup:</u> - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí daného regionu - dovede popsat historický vývoj práce v regionu a trendy do budoucna</p> <p><u>Učivo:</u> - Trh práce na Jesenicku - velké podniky v minulosti, dějiny dopravy v regionu, současné významné podniky, koncepce rozvoje regionu</p>	

Tab. 25 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na nižším stupni gymnázia (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Občanská výchova (kvarta)</p> <p><u>Téma:</u> Poznej svůj region <u>Výstup:</u> - uveď příklady nejvýznamnějších míst, památek, událostí, zvyklostí regionu</p> <p><u>Učivo:</u> - Poznej svůj region - městský úřad, archiv, muzeum, ostatní kulturní instituce (státní orgány), zdravotnictví a lázeňství v našem regionu, sociální péče v regionu</p>	

7.2 Analýza začlenění místního regionu v ŠVP na SŠ

Z následujících tabulek (Tab. 26–28), jež jsou věnovány prvkům místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis, vyplývá, že je místní region na vyšším stupni Gymnázia a SOŠ Rýmařov vyučován ve 3. ročníku v tématu Regionální geografie České republiky. Žáci by měli z hlediska očekávaných výstupů dokázat zhodnotit přírodní, hospodářské a kulturní poměry regionu. Místnímu regionu je věnován prostor rovněž v 1. ročníku, kdy jsou žáci seznamováni s hydrosférou, pedosférou a životním prostředím regionu, a ve 3. ročníku v Semináři ze zeměpisu, jenž je zaměřen na Aplikovanou geografii – Regionální politiku a regionální rozvoj.

Místní region je na vyšším gymnáziu v Jeseníku zařazen do 2. ročníku, a žák by měl po seznámení se s učivem dokázat vymezit místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle zvolených kritérií a zhodnotit přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům. Vazbu na místní region lze nalézt i v prvním ročníku, jenž je zaměřen na fyzickou geografii.

Z tabulky (Tab. 29), která je zaměřena na prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech mimo zeměpis, je zřejmé, že je téma místního regionu rozpracováno v ŠVP Gymnázia a SOŠ Rýmařov. Prvky místního regionu jsou obsaženy ve třetím a čtvrtém ročníku Dějepisu orientovaném na regionální dějiny. Vazbu lze však najít také v následujících předmětech: Seminář z biologie, Konverzace v anglickém jazyce, a dokonce i ve Výtvarné výchově.

Tab. 26 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p>Zeměpis (kvinta, 1. ročník) <u>Téma:</u> Fyzickogeografická sféra <u>Výstup:</u> - rozliší složky a prvky fyzickogeografické sféry a rozpoznají vztahy mezi nimi <u>Učivo:</u> - Systém FG sféry na celosvětové i regionální úrovni <u>Téma:</u> Hydrosféra <u>Výstup:</u> - zhodnotí využitelnost různých druhů vod a navrhne možné způsoby efektivního hospodářství s vodou v příslušném regionu <u>Učivo:</u> - Hydrosféra – složky hydrosféry a jejich charakteristiky, ochrana podzemních vod</p>	<p>Gymnázium - Zeměpis (kvinta, 1. ročník) <u>Téma:</u> Hydrosféra <u>Výstup:</u> - zhodnotí využitelnost různých druhů vod a navrhne možné způsoby efekt. hospodářství vodou v přísl. regionu <u>Učivo:</u> - Hydrosféra - pohyb a význam vody v krajině, vliv lidské společnosti na hydrosféru <u>Téma:</u> Pedosféra <u>Výstup:</u> - navrhne využití a způsob efektivního hospodářství s půdou v daném regionu <u>Učivo:</u> - Pedosféra - půdotvorní činitelé, složení a stavba půd, půdní profil, typy a druhy půd <u>Téma:</u> Životní prostředí <u>Výstup:</u> - hodnotí ekologickou únosnost těžby a zpracovatelských technologií v daném regionu <u>Učivo:</u> - Životní prostředí - geografie životního prostředí, přírodní a civilizační rizika, trvale udržitelný rozvoj</p>

Tab. 27 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>	<p style="text-align: center;">Zeměpis (kvinta, 1. ročník) + Seminář ze zeměpisu (3. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Pedosféra <u>Výstup:</u> - určí vlastnosti vzorku půdního profilu a navrhnou využitelnost a způsob efektivního hospodaření s půdou v daném regionu</p> <p><u>Učivo:</u> - Pedosféra - složení půd, význam a vznik půd, rozmístění, půdní typy a druhy</p> <p style="text-align: center;">Zeměpis (sexta, 2. ročník) + Seminář ze zeměpisu (4. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Místní region <u>Výstup:</u> - žák vymezí místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle zvolených kritérií - zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům</p> <p><u>Učivo:</u> - Místní region - obecné zeměpisná charakteristika území, možnosti rozvoje mikroregionu, strategické a územní plánování</p>	<p style="text-align: center;">Gymnázium - Zeměpis (septima, 3. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Regionální geografie České republiky <u>Výstup:</u> - vymezí místní region (podle bydliště, školy) - na mapě podle zvolených kritérií, zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby vyšším územním celkům a regionům</p> <p><u>Učivo:</u> - Regionální geografie České republiky - Geologický a geomorfologický vývoj - Rozmanitost reliéfu - Přírodní zdroje - Charakter podnebí - Hydrologické poměry - Půdní pokryv - Živá příroda - Typy krajiny - Ochrana přírody, vývoj a stav životního prostředí - Vývoj osídlení a zalidnění - Sídlní struktura - Vývoj a rozmístění průmyslu - Zemědělská výroba - Doprava a spoje - Obslužná sféra - Cestovní ruch a rekreace</p>

Tab. 28 Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacím předmětu zeměpis na SŠ dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Gymnázium – Seminář ze zeměpisu (septima, 3. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Aplikovaná geografie <u>Výstup:</u> - opatřuje informace o tom, jaká opatření jsou součástí regionální politiky kraje - zjišťuje, jaké programy jsou v současnosti vypisovány v EU na podporu regionálního rozvoje</p> <p><u>Učivo:</u> - Aplikovaná geografie - Regionální politika a regionální rozvoj</p>

Tab. 29 Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na SŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky

Název školy	Gymnázium Jeseník	Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov
<p>Prvky místního regionu ve vyučovacích předmětech na SŠ (mimo zeměpis) dle jednotlivých ŠVP ve zvoleném území CHKO Jeseníky</p>		<p>Gymnázium – Konverzace v anglickém jazyce (oktáva, 4. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Česká republika <u>Učivo:</u> - Rýmařov – moje město, můj region</p> <p>Gymnázium – Dějepis (septima, 3. ročník; oktáva, 4. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Regionální dějiny <u>Výstup:</u> - zná historii své obce a regionu, registruje místní kulturní památky <u>Učivo:</u> - Regionální dějiny</p> <p>Gymnázium – Seminář z biologie (septima, 3. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Ekologie <u>Výstup:</u> - vytvoří si ve svých postojích kladný vztah k přírodě a její ochraně, rozvíjí zájem o její rozmanitost a jedinečnost pro veškerý život, aktivně se podílí na řešení místních, regionálních i globálních problémů</p> <p>Gymnázium – Výtvarná výchova (kvinta, 1. ročník)</p> <p><u>Téma:</u> Významné stavby regionu <u>Učivo:</u> - Seznámení s významnými stavbami regionu</p>

7.3 Analýza začlenění místního regionu ve výuce (dotazníkové šetření mezi vyučujícími)

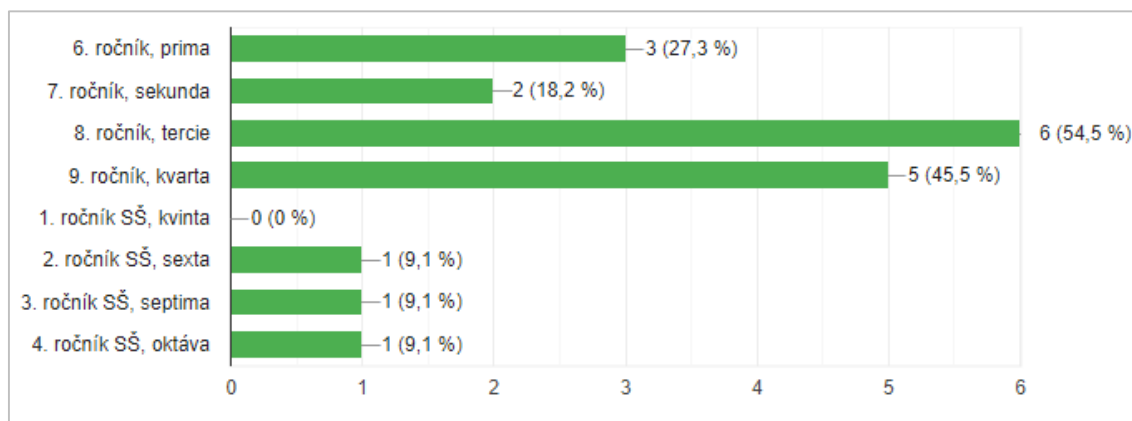
Žádost o spolupráci na dotazníkovém šetření, jež se zabývalo výukou místního regionu, obdrželo dvanáct základních škol a dvě gymnázia. Svoji účast následně potvrdilo pět základních škol: ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413, ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou, ZŠ Mikulovice, ZŠ a MŠ Nový Malín a ZŠ Zlaté Hory a obě gymnázia: Gymnázium Jeseník a Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov. Výzkumné části o šestnácti otázkách se účastnilo celkem dvanáct vyučujících – osm ze základních škol a čtyři z gymnázií. Otázky dotazníkového šetření jsou uvedeny v příloze.

Z hlediska délky pedagogické praxe najdeme mezi vyplněnými dotazníky čtyři odpovědi s délkou praxe od jednoho roku do deseti let, čtyři odpovědi s délkou jedenáct až dvacet let a rovněž čtyři odpovědi učitelů s alespoň dvacetiletou praxí. Průměrná délka pedagogické praxe činí šestnáct let. V rámci aprobace nalezneme u vyučujících kombinaci zeměpisu s biologií, tělesnou výchovou, informatikou a společenskými vědami. Přestože se jedná o malý výzkumný vzorek, je nutné zmínit, že pouze šest z dvanácti vyučujících je aprobovaných pro tento předmět. Neaprobovaní učitelé tvoří dle délky pedagogické praxe buď skupinu vyučujících, kteří za sebou mají teprve pár let, nebo v druhém případě více než dvacet let pedagogických zkušeností. Tito učitelé rovněž zmiňují, že se místnímu regionu věnují v předmětech, které mají vystudované.

Téměř všichni respondenti odpověděli, že se ve výuce věnují místnímu regionu. Pouze jeden dotazovaný uvedl, že nevyučuje místní region v zeměpisu. Probírá jej však v základech společenských věd, na které je na rozdíl od zeměpisu aprobován.

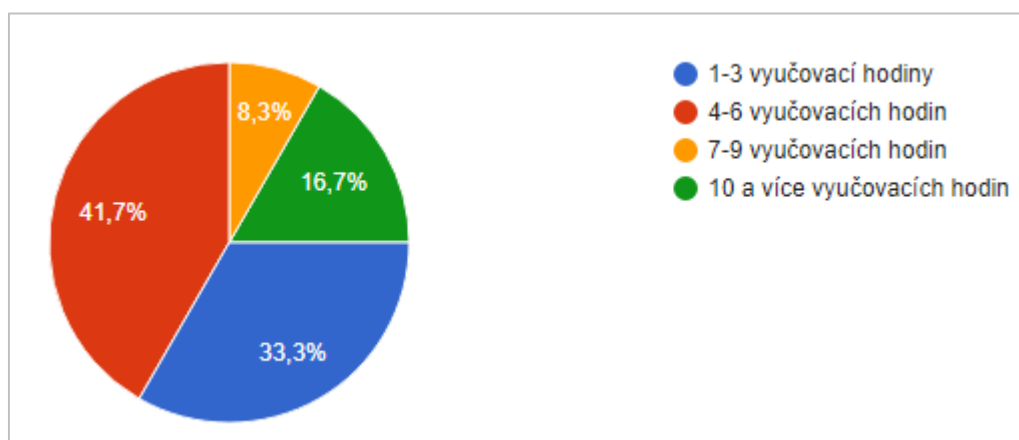
Z níže zobrazeného grafu vyplývá, že je téma místního regionu nejčastěji zařazeno do výuky v 8. a 9. ročníku (resp. v tercii a kvartě). Je však nutné zmínit, že osm pedagogů vyučuje pouze na základní škole, a proto nemůže v odpovědích zvolit ročníky střední školy. Vyučující z gymnázií naopak vybrali ročníky z nižšího i vyššího stupně studia. Při porovnání výsledků analýz ŠVP a odpovědí z dotazníků zjistíme, že většina vyučujících uvedla zařazení místního regionu do ročníků, které se shoduje s ŠVP. Pouze dva dotazovaní uvedli, že zařazují výuku místního regionu do odlišného ročníku, než čemu odpovídá tento dokument. Oba pedagogové učí na základní škole. Pár vyučujících též v dotaznících zmiňovalo ročníky, ve kterých výuka tohoto celku dominuje, ale opomnělo

zmínit další ročníky, v nichž je výuce místního regionu věnována též značná pozornost. Jednalo se o učitele ze škol, ve kterých mají podrobněji rozepsaný dokument ŠVP a výuku místního regionu spjatou s více ročníky. Dle odpovědí není místní region zařazen do 1. ročníku středoškolského učiva, přesto zde můžeme najít vazby na výuku tohoto celku.

Obr. 2 Místní region v jednotlivých ročnících zeměpisu (zdroj: dotazníkové šetření mezi učiteli)

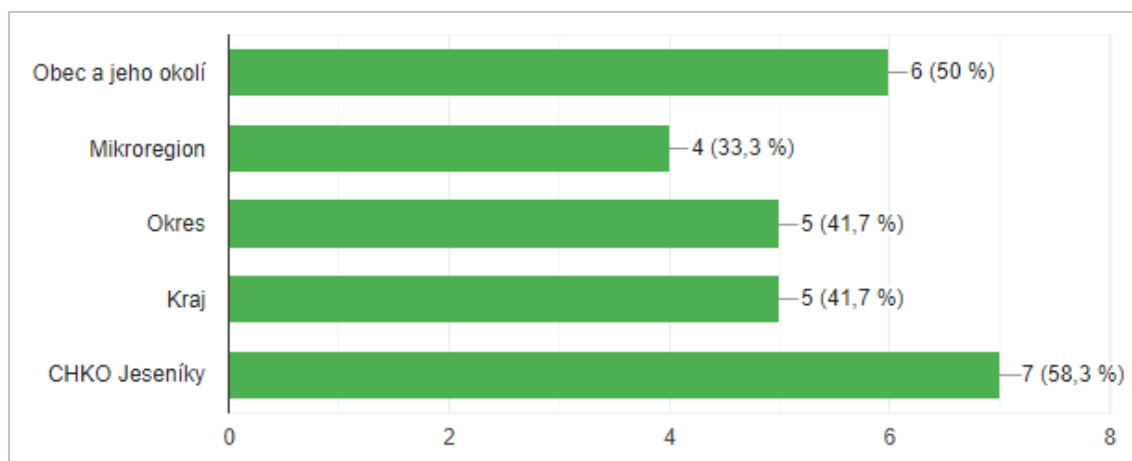
Z časového hlediska převládá dle odpovědí učitelů výuka místního regionu od jedné do šesti vyučovací hodiny. Čtyři pedagogové uvedli, že vyučují místní region jednu až tři vyučovací hodiny, pět vyučujících stráví tímto tématem čtyři až šest hodin, jeden pedagog uvedl rozmezí sedm až devět hodin a dva učitelé uvedli odpověď deset a více vyučovací hodiny. Počet hodin věnovaných místnímu regionu přímo neodpovídá množství očekávaných výstupů uvedených v ŠVP. Nalezneme zde totiž školy se stručnějšími dokumenty ŠVP, které se však věnují tomuto celku více než sedm hodin. Je zde nutné zmínit i fakt, že se jednotlivé školy od sebe liší hodinovou dotací zeměpisu.

Obr. 3 Časová dotace pro výuku místního regionu (zdroj: dotazníkové šetření mezi učiteli)

Většina respondentů uvedla, že se věnuje místnímu regionu i v jiném předmětu, resp. v jiných předmětech. Jedná se o občanskou výchovu (resp. základy společenských věd) a přírodopis (biologii) – obě po dvou odpovědích, předměty český jazyk, anglický jazyk, výchova ke zdraví a pracovní činnosti získaly po jedné odpovědi. Čtyři pedagogové místní region do hodin ostatních předmětů nezapojují. Občanská výchova a přírodopis jsou také častokrát zmíněny v analýze ŠVP u vazeb místního regionu na ostatní vyučované předměty. Z ŠVP rovněž vyplynula četná spojitost s pracovními činnostmi, které však byly zmíněny jen jedním respondentem.

Nejčastěji je místní region vyučován v rámci území CHKO Jeseníky – sedm odpovědí. Šest dotazovaných uvedlo výuku místního regionu prostřednictvím území obce a jeho okolí, pět skrze území okresu a kraje. Po čtyřech odpovědích získalo vymezení v rámci mikroregionu. Dotazovaní měli možnost zvolit více odpovědí, čehož využilo sedm respondentů, šest z nich zvolilo vymezení místního regionu v rámci CHKO Jeseníky v kombinaci především s obcí a jeho okolím a okresem. Pět dotazovaných, kteří určili jen jednu odpověď na danou otázku, vyučuje místní region v rámci vymezení, které se zpravidla liší od ostatních respondentů, kteří uvedli rovněž jen jednu odpověď. Po jedné odpovědi tak najdeme u vymezení v rámci obce a jeho okolí, okresu a CHKO Jeseníky. Pouze v rámci kraje jej vyučují dva učitelé. V dokumentech ŠVP je nejvíce zastoupeno vymezení v rámci obce a jeho okolí, resp. kraje. Území mikroregionu je zmíněno jen u dvou ŠVP, přesto jej ve výuce používá více učitelů.

Obr. 4 Vymezení místního regionu ve výuce (zdroj: dotazníkové šetření mezi učiteli)

Deset vyučujících klade při výuce místního regionu důraz na služby a cestovní ruch, devět pedagogů na klima a vodstvo spolu s hospodářstvím, osm vyučujících poté na obyvatelstvo a tři učitelé na krajinu a její ochranu. Jeden vyučující, jenž zmínil všechny nabídnuté odpovědi, zároveň uvedl, že se snaží ve výuce využívat vazbu na místní region, kdykoliv to je možné. V dokumentech ŠVP nalezneme zejména velmi obecný očekávaný výstup věnovaný přírodnímu i hospodářskému charakteru regionu.

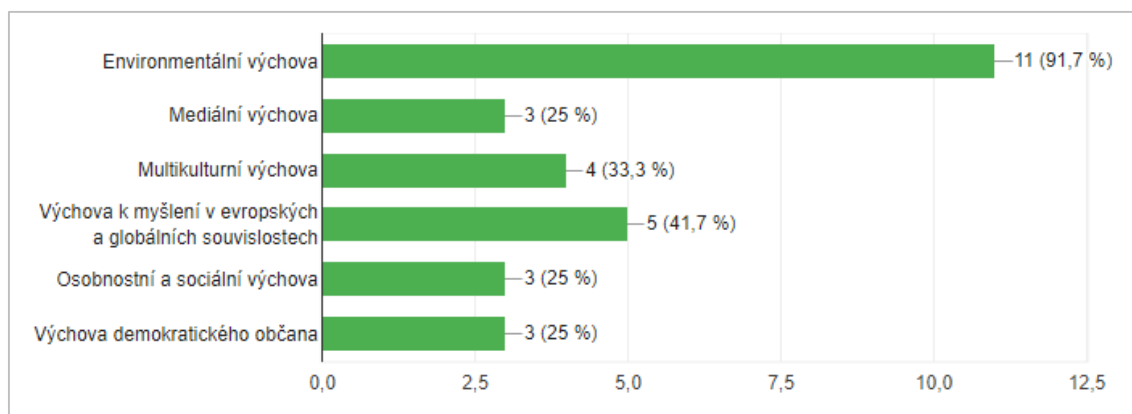
Všichni dotazovaní se ve svých odpovědích shodli, že je výuka místního regionu důležitá. Žáci by podle vyučujících měli znát místo a jeho okolí, ve kterém žijí. Rozvíjet by se měl také v souvislosti se zdejší CHKO Jeseníky vztah k přírodě a její ochraně. Žáci by si měli vypěstovat kladný vztah k životnímu prostředí. Učitelé by se měli též snažit ukázat žákům výhody i nevýhody života v daném regionu, neboť dochází k odlivu lidí z těchto míst. Zmíněn byl též argument, že díky výuce místního regionu žáci snáze pochopí souvislosti a znalosti. Odliv lidí z regionu vnímají jako problematický jak vyučující s pár lety pedagogické praxe, tak také ti, kteří se výuce věnují více než dvacet let.

Většina vyučujících využívá při výuce místního regionu skupinovou výuku, sedm pedagogů frontální výuku, dva učitelé individuální výuku a partnerskou výuku. Skupinovou výuku nevyužívají tři vyučující, všichni s délkou pedagogické praxe alespoň dvacet let. Naopak dva pedagogové uvedli, že do hodin zapojují pouze skupinovou výuku. Zároveň je potřeba zmínit, že v rámci metod uvedli popis a vyprávění a rozhovor s diskusí, které jsou spjaté zvláště s frontální výukou. Oba vyučují méně než deset let. Tři respondenti se shodli na tom, že využívají pouze kombinaci frontální a skupinové výuky. Partnerská výuka byla zmíněna spolu s frontální výukou, a to u dvou vyučujících s více než dvaceti letou praxí.

Nejčastěji využívanými metodami ve výuce jsou popis a vyprávění (deset odpovědí). Následuje práce s textem společně s prací s obrazem a grafickým materiálem (obě sedm odpovědí) a pozorování s rozhovorem a diskusí (šest odpovědí). Jeden pedagog zapojuje do výuky experiment. Tento respondent s více než dvaceti pětiletou praxí jako jediný uvedl všechny nabídnuté odpovědi. Popis a vyprávění do svých hodin nezapojují dva vyučující, přičemž oba mají teprve pár let pedagogických zkušeností.

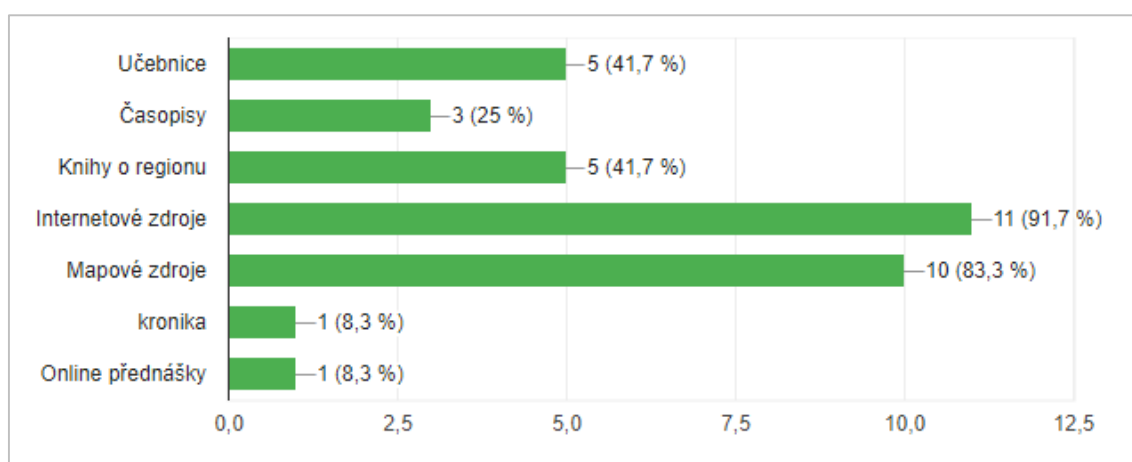
Většina oslovených vyučujících zapojuje do výuky místního regionu vazbu na přírodopis (resp. biologii), přičemž dva vyučující uvedli tento předmět jako jediný. Pouze dva učitelé neuvedli mezipředmětový vztah s přírodopisem, využívají vztah s předměty, jež mají vystudované, tedy s informatikou, dějepisem a výchovou ke zdraví. Pět pedagogů zmiňuje souvislost s dějepisem a tři s výchovou k občanství (resp. základy společenských věd). Tři pedagogové učí místní region s vazbou pouze na přírodopis a občanskou výchovu. Po jedné odpovědi získaly následující předměty: český jazyk, informatika, pracovní činnosti, výchova ke zdraví a ekologie. Český jazyk, informatiku a výchovu ke zdraví z těchto pěti zmíněných předmětů vyučují aprobovaní učitelé. Ačkoliv je vazba na dějepis zmíněna celkem u pěti respondentů, pouze jeden z dotazovaných má tento předmět vystudovaný.

Většina respondentů se shodla na začlenění průřezového tématu Environmentální výchova do výuky místního regionu. Jeden vyučující jej nezmínil, uvedl pouze Mediální výchovu. Environmentální výchovu jako jediné průřezové téma zapojují do výuky dva vyučující, oba s pár lety pedagogické praxe. Druhé nejčastější průřezové téma je Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech s pěti odpověďmi. Dva vyučující začleňují do výuky pouze kombinaci environmentální a multikulturní výchovy. Oba za sebou mají více než dvacet let pedagogické praxe. Průřezové téma Environmentální výchova je také z pohledu vazeb na místní region nejvhodnější pro zapojení do výuky (viz kapitola 6 Výuka místního regionu ve vzdělávacích programech).

Obr. 5 Zapojení průřezových témat ve výuce místního regionu (zdroj: dotazníkové šetření mezi učiteli)

Většina respondentů čerpá při přípravě na výuku z internetových a mapových zdrojů. Internetové zdroje nepoužívá jeden vyučující, který není na zeměpis aprobován a má pár let pedagogické praxe. Internetové zdroje by měly být samozřejmostí, jelikož údaje rychle zastarávají a je potřeba je stále aktualizovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o výuku místního regionu v zeměpise, bylo by též vhodné používat i mapové zdroje. Mezi zdroji nalezneme i kroniku, jež uvedl vyučující s více než dvacetiletou pedagogickou zkušeností, a online přednášky, jež zmínil naopak učitel s pár lety pedagogické praxe. Volbu učebnice a knih o regionu jako zdroj informací preferují zejména učitelé s delší praxí.

Obr. 6 Využívané zdroje při přípravě na výuku místního regionu (zdroj: dotazníkové šetření mezi učiteli)

Na začlenění exkurze do výuky místního regionu se shodla většina respondentů. Tři dotazovaní, kteří uvedli, že ji do výuky nezačleňují, nemají pro zeměpis aprobaci. Terénní výuku a projektový den poté využívá sedm, resp. šest vyučujících. Terénní výuku, exkurzi a projektový den do výuky zapojují dva vyučující, oba s více než dvaceti lety pedagogické praxe. Tři respondenti uvedli kombinaci terénní výuky a exkurze. Je však nutné zmínit, že součástí RVP ZV je v rámci zeměpisu uveden tematický celek Terénní geografická výuka, praxe a aplikace a v dokumentu RVP G tematický celek Geografické informace a terénní vyučování. Přesto pět dotazovaných uvedlo, že terénní výuku do svých hodin nezačleňuje.

Většina vyučujících považuje výuku místního regionu pro žáky za spíše zajímavou, tři učitelé odpověděli, že je dané téma pro žáky rozhodně zajímavé. Dva z nich vyučují téma v rozmezí čtyř až šesti vyučovacích hodin, jeden v rámci jedné až tří hodin. Z pohledu délky pedagogické praxe se jedná o zkušenější kantory.

7.4 Analýza znalostí a dovedností žáků o místním regionu CHKO Jeseníky

S žádostí o vyplnění dotazníků, kterými byly zjišťovány znalosti a dovednosti žáků, bylo osloveno dvanáct základních škol a dvě gymnázia. Svoji účast následně potvrdily tři základní školy: ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413, ZŠ Mikulovice a ZŠ Zlaté Hory a obě gymnázia: Gymnázium Jeseník a Gymnázium a Střední odborná škola Rýmařov. Na gymnáziích probíhalo zjišťování znalostí a dovedností ve třídách nižšího i vyššího stupně. V rámci ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413 se testování zúčastnili i žáci 7.A a 7.B prostřednictvím volitelného předmětu Seminář ze zeměpisu. Žáci ZŠ Mikulovice dotazníky vyplnili, ačkoliv je výuka místního regionu podle tematického plánu teprve čeká, cílem totiž bylo zjistit jejich znalosti a dovednosti dříve, než se s tématem setkají. Výše zmíněné školy se rovněž zapojily i do dotazníkového šetření mezi vyučujícími. Celkem se této části výzkumu zúčastnilo 245 žáků.

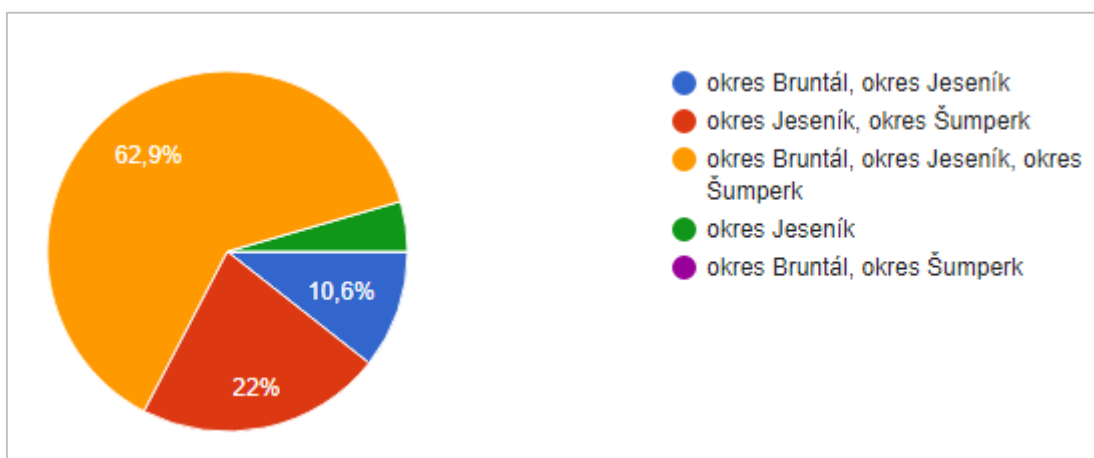
Dotazník pro žáky, jenž je uvedený v příloze, obsahuje celkem čtrnáct otázek, přičemž první otázka se zabývá názvem školy a ročníkem studia – pro zařazení studenta do příslušné skupiny. Poslední tři se věnují výuce místního regionu v obecné rovině.

V otázce č. 2. měli žáci uvést číslici, která na mapě označuje území CHKO Jeseníky. S výjimkou jedné třídy byla úspěšnost mezi třídami základních škol a nižších gymnázií vyšší než 90 %, v případě tříd z vyšších gymnázií úspěšnost přesahovala 95 %. Jedna třída základní školy a dvě třídy vyššího gymnázia byly v odpovědích na tuto otázku neomylné. Mezi nejčastější chyby patřilo společné zařazení území CHKO Jeseníky a jižně ležícího CHKO Litovelské Pomoraví.

V následující otázce č. 3 měli žáci doplnit větu, jež se zabývala polohou CHKO Jeseníky vzhledem k území krajů. Úspěšnost tříd se u této otázky pohybovala od 10 % po více než 90 %. S velkými disproporcemi v úspěšnosti bychom se setkali jak u tříd základních škol a nižších gymnázií, tak možná i překvapivě u tříd vyšších gymnázií. V případě, že žáci uvedli pouze jeden kraj, byla zde patrná vazba na polohu dané školy, resp. bydliště žáků. Žáci z následujících škol ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413, ZŠ Mikulovice, ZŠ Zlaté Hory a Gymnázium Jeseník, kteří do odpovědi napsali jen jeden kraj, zmiňovali pouze kraj Olomoucký, neboť se v něm nachází jejich školy. U odpovědí žáků z Gymnázia a SOŠ Rýmařov byla situace obdobná, s tím rozdílem, že žáci naopak zmiňovali pouze Moravskoslezský kraj, ve kterém Rýmařov leží. Výše zmíněné

specifikum bychom našli u žáků základních škol i nižších a vyšších gymnázií. Šest žáků nevedlo správně ani jeden z obou krajů.

Administrativním dělením České republiky ve vztahu k území CHKO Jeseníky se zabývala i otázka č. 4. Žáci měli z nabídnutých pěti odpovědí určit jednu, která uvádí všechny okresy, na nichž leží CHKO Jeseníky. Vzhledem k tomu, že u této otázky bylo možné zvolit odpovědi přímo z nabídky, úspěšnost byla zpravidla vyšší než u předchozí otázky. Sedm z osmi tříd základní školy a nižšího gymnázia mělo úspěšnost na stejné nebo vyšší úrovni. Na vyšším gymnáziu bylo dosaženo alespoň stejné úspěšnosti u tří ze čtyř tříd. Nejvyšší změnu úspěšnosti bychom našli na Základní škole Zlaté Hory, třída 9.A si oproti předchozí otázce polepšila o téměř 60 p. b. Správně odpovědělo více než 60 % všech dotazovaných žáků.

Obr. 7 Zařazení CHKO Jeseníky do území okresů pohledem všech dotazovaných žáků (zdroj: dotazníkové šetření mezi žáky)

Otázka č. 5 byla orientována na hydrografické téma, přesněji na povodí na území CHKO Jeseníky. Žáci měli odpovědět na následující otázku. Která dvě hlavní česká povodí se nachází na území CHKO Jeseníky? Uznávány byly odpovědi povodí Moravy a Odry, resp. také úmoří Černého a Baltského moře. Úmoří zmiňovali zejména žáci z Gymnázia a SOŠ Rýmařov. Nejúspěšněji si s otázkou poradily třídy Gymnázia a SOŠ Rýmařov a ZŠ Zlaté Hory, přičemž v rámci gymnázia bychom našli vyšší úspěšnost u žáků nižšího gymnázia. Některé odpovědi byly správné z poloviny, neboť žáci uvedli název jen jednoho z obou povodí. Zejména žáci Gymnázia Jeseník zmiňovali především a pouze povodí řeky Moravy, což úzce souvisí s vymezením regionu pohledem žáků, pro které je řeka Morava geograficky blíže než řeka Odra. V odpovědích žáků základních

škol a nižších gymnázií často nalezneme vodní toky z okolí jejich regionu. V případě škol z Jesenicka se jednalo zejména o Bělou a Staříč, které uvedlo více než třicet žáků, nebo Nisu. Žáci z Gymnázia a SOŠ Rýmařov zmiňovali např. Opavu a Moravici, k níž mají geograficky blíže.

Otázka č. 6 byla zaměřena na určení názvu nejvyššího vrcholu CHKO Jeseníky. Tato otázka patřila z hlediska obtížnosti k nejjednodušším, čemuž odpovídala i procentuální úspěšnost jednotlivých tříd. S výjimkou dvou tříd přesahovala hranici 90 %, přičemž celková úspěšnost činila více než 95 %. Nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u žáků tříd 7.A + 7.B ze ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413 a 9. třídy ZŠ Mikulovice. Je však nutné zmínit, že tito žáci se testování znalostí zúčastnili, přestože se s místním regionem ve výuce dosud nesetkali. Chybně odpovědělo na tuto otázku pouze čtrnáct žáků, kteří za nejvyšší vrchol považovali např. Šerák, Čertovy kameny nebo Zlatý chlum. U všech tříd vyššího gymnázia nalezneme 100% úspěšnost.

Na předcházející otázku navazovala otázka č. 7, v níž měli žáci napsat název pohoří, ve kterém leží nejvyšší vrchol CHKO Jeseníky. Oproti předešlé odpovědi zde byl zaznamenán viditelný pokles úspěšnosti. Jen tři třídy si v tomto ohledu nepohoršily – 9.A ze ZŠ Zlaté Hory, 9. třída ZŠ Mikulovice a kvarta A z Gymnázia a SOŠ Rýmařov. Dvanáct žáků uvedlo pouze název Jeseníky, nikoliv Hrubý Jeseník. V odpovědích bychom našli i Rychlebské hory a Králický Sněžník (obě po jedné odpovědi) a „Vysoké Jeseníky“ (dvě odpovědi).

Otázka č. 8 byla zaměřena na charakteristiku jednoho horského sedla, přičemž úkolem žáků bylo poznat, o které ze sedel uvedených v nabídce se jedná. Každá ze tříd dosáhla úspěšnosti alespoň 70 %. Je však pozoruhodné, že žáci ze 7.A a 7.B ze Základní školy Jeseník, Nábřežní 28/413 absolvovali tuto otázku úspěšněji než dvě třídy vyššího gymnázia. Správnou odpověď – Červenohorské sedlo – zvolilo 86 % žáků. Druhou nejčastější, ale již chybnou odpovědí, bylo Ramzovské sedlo s téměř osmi procenty. Z analýzy vyplývá, že roli při výběru odpovědi (ovšem vyjma té správné) hrála i blízkost daného místa. Zatímco Ramzovské a Videlské sedlo bylo zvoleno zejména žáky z Jesenicka, Sedlo Skřítek bylo naopak vybíráno žáky z Rýmařovska.

Součástí otázky č. 9 byl obrázek jedné z dominant Jeseníků – horní nádrže Přečerpávací vodní elektrárny Dlouhé stráně – pořízený autorem této práce. Žáci měli stavbu na obrázku poznat a uvést k čemu slouží. Autorem nebyly uznány odpovědi jako voda, nádrž nebo vodní nádrž, jelikož jsou příliš obecné. Mezi chybnými odpověďmi se objevily mj. názvy „Velké stráně“ (šest odpovědí) nebo Pastviny (jedna odpověď). Tři třídy byly v případě této otázky stoprocentní.

V rámci otázky č. 10 měli žáci uvést příklad rašeliniště, jež se nachází na zvoleném území CHKO Jeseníky. Vzhledem k tomu, že většina škol, ve kterých probíhalo testování, leží na Jesenicku, bylo nejčastější odpovědí Rašeliniště Rejvív. V odpovědích ze škol z Jesenicka bylo výše zmíněné rašeliniště dominantní, pouze v několika málo případech bylo uvedeno Rašeliniště Skřítek, které se obsadilo na druhém místě dle počtu odpovědí. Jednou bylo zmíněno i Rašeliniště pod Vozkou. Pro Gymnázium a SOŠ Rýmařov bylo charakteristické, že v rámci tříd nižšího gymnázia výrazněji převažoval počet odpovědí pro Rašeliniště Skřítek nad Rašeliništěm Rejvív, pro třídy vyššího gymnázia mírně převažovala odpověď Rašeliniště Rejvív. Žáci též často zmiňovali Velké a Malé mechové jezírko jako součást Rašeliniště Rejvív.

Tab. 30 Úspěšnost tříd v jednotlivých otázkách při testování znalostí o místním regionu CHKO Jeseníky

Třídy základních škol a nižších gymnázií									
Název školy	Třída	Počet žáků	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6		
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	7.A + 7.B	20	90,00 %	10,00 %	25,00 %	10,00 %	80,00 %		
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	9.B	21	95,23 %	14,28 %	52,38 %	4,76 %	90,47 %		
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	9.C	18	94,44 %	16,66 %	38,88 %	5,55 %	94,44 %		
ZŠ Mikulovice	9.	15	93,33 %	26,66 %	53,33 %	53,33 %	80,00 %		
ZŠ Zlaté Hory	9.A	19	100,00 %	36,84 %	94,73 %	84,21 %	100,00 %		
Gymnázium Jeseník	tercie A	26	84,61 %	57,69 %	50,00 %	26,92 %	96,15 %		
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	tercie A	18	94,44 %	94,44 %	94,44 %	94,44 %	100,00 %		
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	kvarta A	22	95,45 %	81,81 %	90,90 %	95,45 %	100,00 %		
Třídy vyšších gymnázií									
Název školy	Třída	Počet žáků	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6		
Gymnázium Jeseník	sexta A	23	95,65 %	52,17 %	47,82 %	43,47 %	95,65 %		
Gymnázium Jeseník	2.C	25	96,00 %	16,00 %	44,00 %	20,00 %	96,00 %		
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	septima A	21	100,00 %	90,47 %	100 %	71,42 %	95,23 %		
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	4.B	17	100,00 %	70,58 %	70,58 %	82,35 %	100,00 %		

Tab. 31 Úspěšnost tříd v jednotlivých otázkách při testování znalostí o místním regionu CHKO Jeseníky

Třídy základních škol a nižších gymnázií									
Název školy	Třída	Počet žáků	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10			
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	7.A + 7.B	20	35,00 %	85,00 %	40,00 %	15,00 %			
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	9.B	21	66,66 %	71,42 %	61,90 %	52,38 %			
ZŠ Jeseník, Nábřeží 28/413	9.C	18	72,22 %	88,88 %	83,33 %	88,88 %			
ZŠ Mikulovice	9.	15	80,00 %	73,33 %	33,33 %	66,66 %			
ZŠ Zlaté Hory	9.A	19	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %			
Gymnázium Jeseník	tercie A	26	84,61 %	80,76 %	88,46 %	88,46 %			
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	tercie A	18	94,44 %	94,44 %	100,00 %	94,44 %			
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	kvarta A	22	100,00 %	100,00 %	95,45 %	100,00 %			
Třídy vyšších gymnázií									
Název školy	Třída	Počet žáků	č. 7	č. 8	č. 9	č. 10			
Gymnázium Jeseník	sexta A	23	78,26 %	86,95 %	91,30 %	100,00 %			
Gymnázium Jeseník	2.C	25	88,00 %	72,00 %	92,00 %	94,00 %			
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	septima A	21	52,38 %	76,19 %	95,23 %	88,88 %			
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	4.B	17	94,11 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %			

Tab. 32 Zmínka vyučujícího o místním regionu ve výuce pohledem žáků

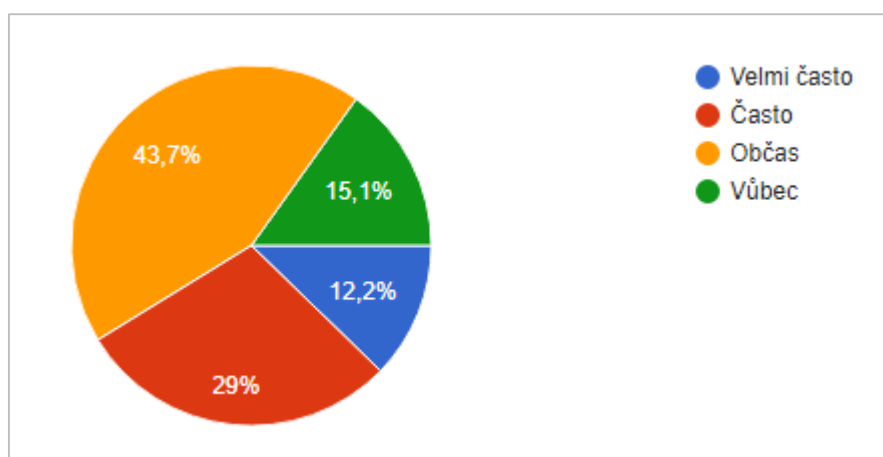
Třídy základních škol a nižších gymnázií					
		Četnost zmínek			
Název školy	Třída	velmi často	často	občas	vůbec
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	7.A + 7.B	0	8	11	1
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.B	4	8	8	1
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.C	3	6	8	1
ZŠ Mikulovice	9.	0	1	4	10
ZŠ Zlaté Hory	9.A	9	9	1	0
Gymnázium Jeseník	tercie A	0	10	16	0
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	tercie A	4	3	8	3
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	kvarta A	0	1	12	9
Třídy vyšších gymnázií					
		Četnost zmínek			
Název školy	Třída	velmi často	často	občas	vůbec
Gymnázium Jeseník	sexta A	2	6	11	4
Gymnázium Jeseník	2.C	1	12	11	1
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	septima A	0	3	11	7
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	4.B	7	4	6	0

Výše uvedené hodnocení, jak často se vyučující zmiňuje o místním regionu je výsledkem subjektivního pohledu žáků a zasloužilo by si jistě hlubšího šetření, než lze zjistit na základě jednoho dotazníku. V tabulce jsou uvedeny i údaje ze tříd 7.A a 7.B ze ZŠ Jeseník Nábřežní 28/413 a z 9. třídy ZŠ Mikulovice. Je však nutné zmínit, že se tito žáci s místním regionem v hodinách zeměpisu dosud nesetkali.

Podle žáků základních škol a nižších gymnázií převažuje občasné zmínění vyučujícího o místním regionu ve výuce zeměpisu. Tato odpověď dominovala u většiny škol. Pozoruhodné jsou zejména odpovědi třídy 9.A na Základní škole Zlaté Hory. Více než 90 % žáků totiž uvedlo, že vyučující se o jejich regionu a blízkém okolí zmiňuje velmi často nebo často. Tomu odpovídá i úspěšnost žáků uvedená v tabulkách výše (Tab. 30-31), neboť tato třída patřila spolu s kvartou A z Gymnázia a SOŠ Rýmařov mezi nejméně úspěšnější. Žáci z kvarty A však uváděli, že se vyučující o místním regionu zmiňuje jen občas nebo vůbec, což přímo neodpovídá jejich vysoké úspěšnosti.

Žáci vyššího gymnázia nejčastěji zvolili, obdobně jako třídy z nižších gymnázií a základních škol, stejnou odpověď, tudíž že vyučující místní region ve výuce připomínají občas. Podle většiny žáků třídy 4.B z Gymnázia a SOŠ Rýmařov se vyučující o jejich blízkém okolí zmiňují velmi často a často. Tato třída dosáhla v rámci vyššího gymnázia nejvyšší úspěšnosti.

Níže zobrazený kruhový diagram dokládá, že nejčastějšími odpověďmi žáků na otázku byly občas (43,7 %) a často (29,0 %), které společně tvořily téměř 75 % všech odpovědí.

Obr. 8 Zmínka vyučujících o místním regionu ve výuce pohledem všech dotazovaných žáků (zdroj: dotazníkové šetření mezi žáky)

Většina žáků nižšího gymnázia a základních škol považuje výuku místního regionu v zeměpise za spíše zajímavou. Tato odpověď byla dominantní u většiny škol s výjimkou kvarty A z Gymnázia a SOŠ Rýmařov, která ji považuje za spíše nezajímavou. Přibližně 22 % žáků ji pokládá dokonce za rozhodně nezajímavou. Přesto je potřeba opět zmínit, že tato třída patřila k těm nejúspěšnějším. Navíc odpovědi z této třídy jsou nejvíce rovnoměrně rozloženy mezi všemi dotazovanými třídami.

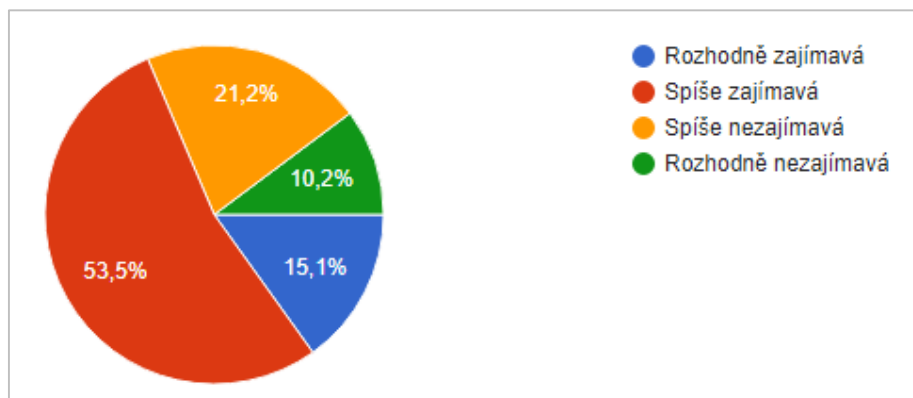
Žáci vyššího gymnázia se rovněž nejčastěji přiklání ke stejné odpovědi, když vnímají výuku místního regionu jako spíše zajímavou. Septima A z Gymnázia a SOŠ Rýmařov jako jediná třída vyššího gymnázia považuje, byť velmi těsně, výuku výše uvedeného tématu za nezajímavou.

V tabulce jsou uvedeny i údaje ze tříd 7.A a 7.B ze ZŠ Jeseník Nábřežní 28/413 a z 9. třídy ZŠ Mikulovice. Je však nutné zmínit, že se tito žáci s místním regionem v hodinách zeměpisu dosud nesetkali.

Tab. 33 Percepce výuky místního regionu pohledem žáků

Třídy základních škol a nižších gymnázií					
Název školy	Třída	Četnost odpovědí			
		rozhodně zajímavá	spíše zajímavá	spíše nezajímavá	rozhodně nezajímavá
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	7.A + 7.B	1	15	4	0
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.B	4	11	5	1
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.C	1	14	2	1
ZŠ Mikulovice	9.	0	4	5	6
ZŠ Zlaté Hory	9.A	4	11	4	0
Gymnázium Jeseník	tercie A	5	14	5	2
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	tercie A	1	11	4	2
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	kvarta A	5	5	7	5
Třídy vyšších gymnázií					
Název školy	Třída	Četnost odpovědí			
		rozhodně zajímavá	spíše zajímavá	spíše nezajímavá	rozhodně nezajímavá
Gymnázium Jeseník	sexta A	3	15	3	2
Gymnázium Jeseník	2.C	3	19	2	1
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	septima A	2	8	6	5
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	4.B	7	4	5	1

Na kruhovém diagramu níže je zobrazeno vnímání výuky místního regionu všemi zúčastněnými žáky. Za zajímavé považuje dané téma téměř 75 % žáků. Vnímání výuky se u žáků a učitelů liší. Devět vyučujících považuje výuku místního regionu pro žáky za spíše zajímavou, tři učitelé za rozhodně zajímavou.

Obr. 9 Vnímání výuky místního regionu pohledem všech dotazovaných žáků (zdroj: dotazníkové šetření mezi žáky)

Tab. 34 Práce s mapami místního regionu ve výuce pohledem žáků

Třídy základních škol a nižších gymnázií			
		Četnost odpovědí	
Název školy	Třída	ANO	NE
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	7.A + 7.B	17	3
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.B	18	3
ZŠ Jeseník, Nábřežní 28/413	9.C	13	5
ZŠ Mikulovice	9.	2	13
ZŠ Zlaté Hory	9.A	19	0
Gymnázium Jeseník	tercie A	9	17
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	tercie A	16	2
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	kvarta A	8	14
Třídy vyšších gymnázií			
		Četnost odpovědí	
Název školy	Třída	ANO	NE
Gymnázium Jeseník	sexta A	3	20
Gymnázium Jeseník	2.C	10	15
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	septima A	7	14
Gymnázium a SOŠ Rýmařov	4.B	12	5

Na otázku, zdali žáci někdy pracovali v hodinách zeměpisu s mapami CHKO Jeseníky, okresu, města a okolí, odpovědělo 54,7 %, že ano. Zbytek dotazovaných se s mapami regionu ve výuce nesetkal.

Žáci základních škol se ve svých odpovědích shodovali na tom, že s mapami regionu pracovali, což je nejzřetelněji vidět u žáků ze ZŠ Zlaté Hory. V případě tříd Gymnázia Jeseník se s mapami regionu žáci dle svých slov nesetkali, podobně je tomu v případě dvou tříd Gymnázia a SOŠ Rýmařov. V tabulce jsou opět uvedeny i údaje ze tříd 7.A a 7.B ze ZŠ Jeseník Nábřežní 28/413 a z 9. třídy ZŠ Mikulovice.

8 Návrh výukových a metodických materiálů do výuky místního regionu v zájmovém území CHKO Jeseníky

Tato kapitola představuje součást diplomové práce, jež je věnována návrhům metodických a výukových materiálů do výuky. Záměrem je navrhnout textové učební pomůcky, které by bylo možné aplikovat ve výuce místního regionu v rámci zeměpisu na 2. stupni základních škol a na nižším i vyšším stupni gymnázia.

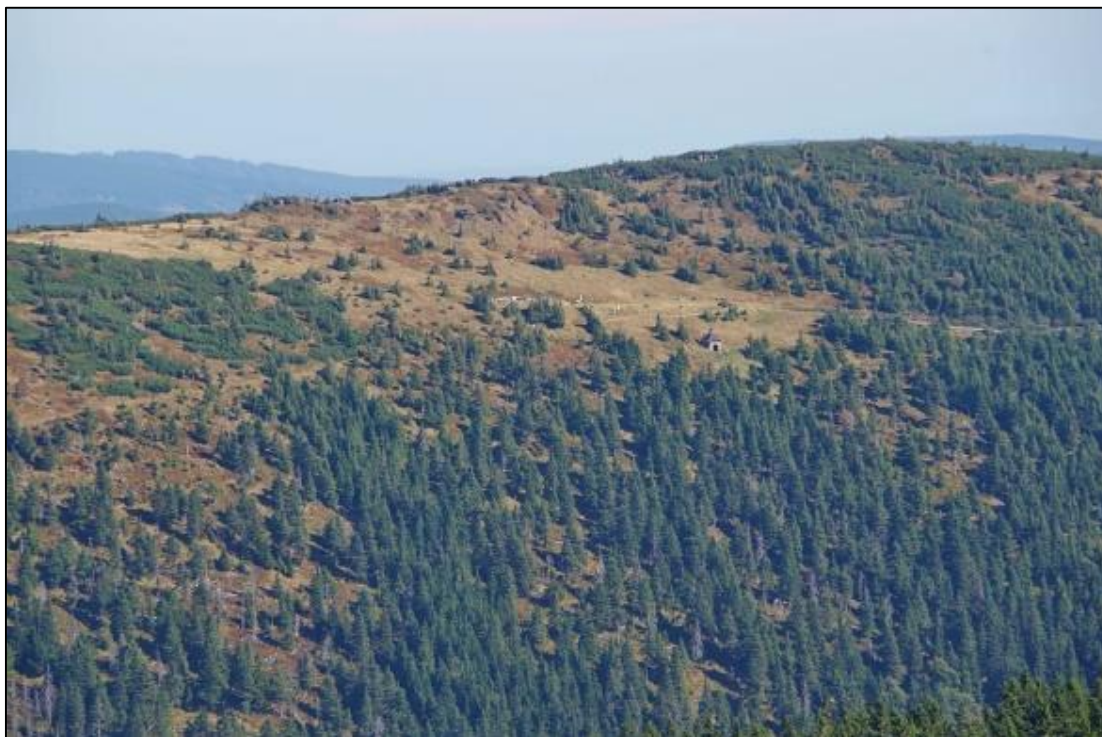
Výukové materiály jsou vytvořeny na základě důvěryhodných zdrojů a literatury, které se zabývají tématy spjatými s CHKO Jeseníky a také teoretickým základem pro tvorbu metodických a učebních materiálů. Použita byla též statistická data. Všechny využití zdroje jsou uvedeny v závěru práce v rámci seznamu použité literatury a zdrojů.

8.1 Vegetační stupně v CHKO Jeseníky (ZŠ)

Úvodní text k tématu

Vegetační stupně vystihují vztah mezi uspořádáním různých typů vegetace a průběhem rozdílů výškového a expozičního klimatu. Expoziční klima je určováno různou orientací svahů vůči světovým stranám, především jižně a severně exponované svahy dostávají rozdílné množství světla, tepla a srážek. Území České republiky je členěno do osmi vegetačních stupňů: dubový, bukodubový, dubobukový, bukový, jedlobukový, smrkojedlobukový, smrkový a klečový. V nejvyšších polohách České republiky rozlišujeme eventuálně i alpínský vegetační stupeň. Přechody mezi vegetačními stupni jsou plynulé. (*Vegetační stupně střední Evropy*, dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_VS.html).

Lesnatost CHKO Jeseníky činí 81 %, čímž je ze všech chráněných krajinných oblastí nejvyšší. Lesy zde tvoří téměř rozsáhlý, souvislý komplex. Níže uvedené vymezení se od výše zmíněného liší v tom, že rozlišuje vegetační stupeň smrkobukový a bukosmrkový. Nejrozlehlejším vegetačním stupněm v CHKO Jeseníky je smrkobukový s téměř čtyřiceti procenty, druhý nejčastější je jedlobukový s téměř třiceti procenty. (AOPK ČR. Správa CHKO Jeseníky. *Lesy*, dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/lesy/>)

Obr. 1 Vrcholové partie Hrubého Jeseníku, pohled na Vřesovou studánku (zdroj: archiv autora)

Metodický list

<u>Téma:</u> Vegetační stupně, druhová skladba lesů	<u>Ročník:</u> 8., 9. <u>Hodinová dotace:</u> 2 vyučovací hodiny
<u>Průřezová témata:</u> - Environmetální výchova	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - přírodopis (rostlinstvo – dřeviny) - informatika (práce s webovou aplikací)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák seřadí jednotlivé vegetační stupně podle průběhu - žák svými slovy popíše vztah mezi polohou vegetačního stupně a nadmořskou výškou - žák vysvětlí svými slovy, proč na území CHKO Jeseníky nenajdeme všechny vegetační stupně - žák přiřadí názvy dřevin k obrázkům - žák interpretuje informace z grafu - žák určí s pomocí map druhovou skladbu lesů ve svém okolí a na vybraných místech CHKO Jeseníky	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k řešení problémů, k učení, digitální, komunikativní	
<u>Obsah:</u> učivo: vegetační stupně, druhová skladba, lesy v CHKO Jeseníky pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): CHKO, nadmořská výška, dřeviny pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): vegetační stupeň, druhová skladba lesů	
<u>Výuková metoda:</u> - volné psaní, brainstorming, práce s textem, práce s grafickým materiálem, diskuse, práce s mapou (webová aplikace)	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka (úkol č. 1–4) - partnerská výuka (úkol č. 4)	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, pracovní list (v tištěné nebo elektronické podobě)	
<u>Scénář 1. hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - metoda volného psaní na téma <i>dřeviny v našem okolí</i> ; žáci pracují individuálně (píší do sešitu všechny myšlenky, které je k tématu napadnou)	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s textem a grafickým materiálem (úkol č. 1, 2); žáci pracují samostatně, vyučující průběžně kontroluje jejich činnost	
<i>III. Závěr</i> - návrat k aktivitě z úvodu hodiny, společná kontrola pracovního listu	
<u>Scénář 2. hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - brainstorming na téma <i>druhová skladba lesa</i> (žáci pracují ve dvojicích, píší myšlenky k tématu)	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s grafickým materiálem (úkol č. 3); žáci pracují samostatně - práce s webovou aplikací (úkol č. 4); žáci pracují samostatně, poté ve dvojicích	
<i>III. Závěr</i> - návrat k aktivitě z evokace, společná kontrola pracovního listu, doplnění případných odpovědí učitelem	

Pracovní list – Vegetační stupně

Úkol č. 1: Přiřaďte k charakteristikám vegetačních stupňů jejich název podle nabídky. Vegetační stupně seřaďte.

Nabídka: *dubový, bukodubový, dubobukový, bukový, jedlobukový, smrkjedlobukový, smrkový a klečový.*

A)

Tento vegetační stupeň je v České republice nejrozšířenější. Dominantní dřevinou je buk lesní, jenž roste především ve výšce od 400 do 700 m n. m. Jedná se o první vegetační stupeň, který nalezneme v CHKO Jeseníky.

B)

Dřeviny tohoto stupně se souvisle vyskytují v teplých suchých až mírně vlhkých oblastech, především v nadmořské výšce 150 až 400 m n. m. Hlavními dřevinami jsou dub zimní a buk lesní, dalšími typickými dřevinami jsou habr obecný a lípa srdčitá.

C)

Tento vegetační stupeň nalezneme v nejteplejších a nejsušších oblastech České republiky, zejména na území jižní Moravy. Nejčastější dřevinou tohoto vegetačního typu je dub zimní, který roste zejména v nadmořské výšce 150 až 300 m n. m.

D)

Obdobně jako u bukodubového vegetačního stupně zde dominují zvláště buk lesní a dub zimní. Na tento vegetační stupeň navazuje bukový.

E)

Tento stupeň je často tvořen jedinou dřevinou – smrkem ztepilým, jenž roste především ve výšce 1200 – 1300 m n. m. Dolní hranice se může pohybovat i kolem 1000 m n. m.

F)

Jedná se o stupeň, který nalezneme ve vyšších polohách hraničních pohoří, jehož typické dřeviny buk lesní, jedle bělokorá a smrk ztepilý rostou zvláště od 900 do 1200 m n. m.

G)

Do tohoto stupně řadíme polohy nad horní stromovou hranicí lesa, jehož typickou dřevinou je borovice kleč. V ČR se tento stupeň vyskytuje v nejvyšších polohách Krkonoš, Hrubého Jeseníku a Králického Sněžníku. V případě Hrubého Jeseníku je horní hranice stanovena nad 1350 m n. m.

H)

Tento vegetační stupeň lze označit též jako první horský, nalezneme jej nejen v Nížkém, ale i v Hrubém Jeseníku. Hlavními dřevinami jsou buk lesní a jedle bělokorá.

Úkol č. 2: Doplňte k obrázkům názvy dřevin. Jednu dřevinu uvedenou v nabídce nelze přiřadit ke svému obrázku. O kterou se jedná?

Nabídka: borovice kleč, buk lesní, dub zimní, habr obecný, jedle bělokorá, smrk ztepilý, modřín opadavý

Obr. A

Obr. B

Obr. C

Obr. D

Obr. E

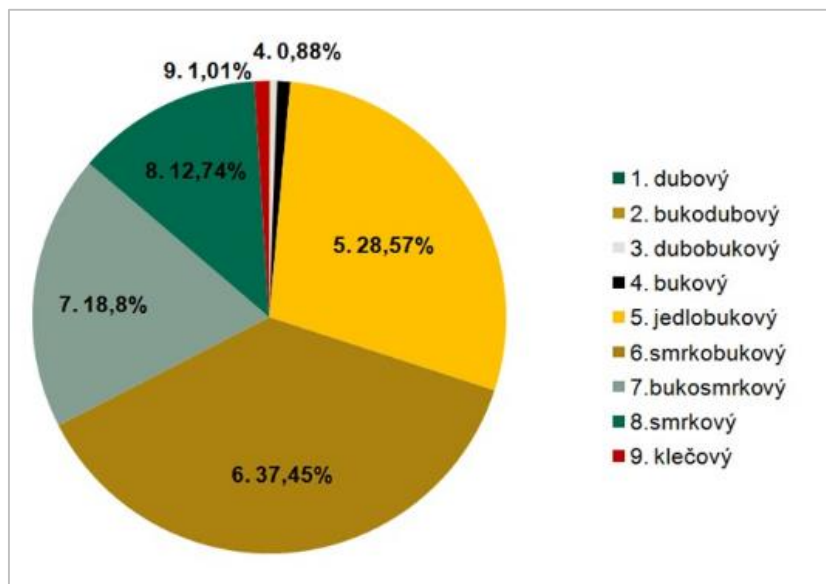

Obr. F

Úkol č. 3: Odpovězte na otázky k zobrazenému grafu, jenž se věnuje lesním vegetačním stupňům v CHKO Jeseníky.

1. Které vegetační stupně na území CHKO nenajdeme?
2. Proč zde tyto vegetační stupně nenajdeme?
3. Které dřeviny mají v CHKO Jeseníky největší zastoupení?

Obř G. Lesní vegetační stupně v CHKO Jeseníky

Úkol č. 4: Zjistěte druhovou skladbu lesů v místě bydliště nebo školy. Přejděte na internetový odkaz (<https://geoportal.uhul.cz/mapy/mapylhpovyst.html>) a vyberte mapu *Druhová skladba* (v nabídce vlevo, ikona Vybrat mapu) pro první tři úkoly. Pro vypracování čtvrtého a pátého úkolu přejděte na mapu *Smíšenost (porost)*. Pro lepší orientaci je vhodné nastavit správnou průhlednost vrstev.

1. Zjistěte druhovou skladbu lesů v místě bydliště nebo školy.

2. Porovnejte změny ve skladbě lesů mezi roky 2013 až 2019 v místě bydliště nebo školy.

3. Kde bychom na území CHKO Jeseníky našli borovici kleč?

4. Jaký je vztah mezi nadmořskou výškou a smíšeností lesa (jehličnatý, listnatý a smíšený les)?

5. Jaký typ lesa převládá ve vašem okolí (místo školy, bydliště), v blízkosti Švýčárny, Červenohorského sedla a Přírodní rezervace Jelení Bučina (PR Jelení Bučina)?

8.2 Různorodost zemského povrchu (ZŠ)

Úvodní text k tématu

Reliéf kolem nás byl a stále je modelován různými vnitřními (endogenními) a vnějšími (exogenními) vlivy. Samotné činitele můžeme dále rozlišit dle geneze na strukturní (bradlo, hřbet, hřeben, sedlo), strukturně denudační (skalní brána, skalní hřib, skalné pokličky), krasové (krápník, propast, závrť), sopečné (sopka, kamenné varhany, sopečný suk), fluviální (meandr, údolí niva, štěrková lavice), glaciální (bludné kameny, ledovcové údolí), periglaciální (kamenné moře, mrazový srub, tor), eolické (přesypy, duny), antropogenní (halda, násep, povrchový důl). Příkladů bychom však našli více, než je uvedeno výše. (Smolová, Vítek, 2007)

Obr. 1 Ztracené kameny, CHKO Jeseníky
(zdroj: archiv autora)

Metodický list

<u>Téma:</u> Zemský povrch, tvary reliéfu	<u>Ročník:</u> 8., 9. <u>Hodinová dotace:</u> 1 vyučovací hodina
<u>Průřezová témata:</u> - Environmetální výchova	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - přírodopis/ekologie (vliv člověka na krajinu) - informatika (práce s webovou aplikací) - dějepis (rozvoj průmyslu – důlní těžba)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák popíše rozdílné tvary zemského povrchu - žák lokalizuje a uvede příklady vybraných tvarů ze svého okolí (s vazbou na CHKO Jeseníky) - žák vyhledá informace pomocí webové mapové aplikace - žák zhodnotí vliv člověka na krajinu	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k řešení problémů, k učení, digitální, komunikativní	
<u>Obsah:</u> učivo: tvary zemského povrchu v místním regionu pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): povrch, reliéf, vodní tok pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): rašeliniště	
<u>Výuková metoda:</u> - brainwriting, práce s grafickým materiálem, práce s webovou mapovou aplikací, diskuse	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka (úkol č. 1, 2)	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, pracovní list (v tištěné nebo elektronické podobě)	
<u>Scénář hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - brainwriting na otázku <i>Co ovlivňuje tvar zemského povrchu?</i> (úkol č. 1); žáci pracují samostatně (píší do sešitu myšlenky k tématu)	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s textem a grafickým materiálem (úkol č. 2); žáci pracují samostatně - práce s webovou aplikací (úkol č. 2); žáci pracují samostatně	
<i>III. Závěr</i> - návrat k aktivitě z úvodu hodiny, společná kontrola pracovního listu - diskuse nad mírou ovlivnění krajiny člověkem	
* možné otázky k obrázkům v úkolu č. 2 (pro přiblížení úkolu žákovi): - Jak tento tvar mohl vzniknout? Ovlivnil jej člověk? - Jakou vegetaci (rostliny, stromy) bychom v blízkosti těchto tvarů mohli nalézt? - Proč jsou skalní útvary na obrázcích chráněné? - Jak se mohlo stát, že byla vybudována vodní nádrž na území CHKO Jeseníky? - Co se mohlo těžit v těžebních dílech na obrázku G? Těží se zde dodnes? Můžeš si tyto těžební tvary prohlédnout zblízka?	

Pracovní list – Různorodost zemského povrchu

Úkol č. 1: Jací činitelé mohou ovlivňovat zemský povrch?

Úkol č. 2: K vybraným tvarům reliéfu napište jejich stručnou charakteristiku. Popište, jak tvar vypadá, jací činitelé mohli ovlivnit a dosud ovlivňují jeho tvar. Pomocí map (mapy.cz) najděte ke každému obrázku příklad z CHKO Jeseníky. U obrázků B, C, E, F zjistěte název.

	Charakteristika	Příklad
Obr. A		
Obr. B		
Obr. C		
Obr. D		
Obr. E		
Obr. F		
Obr. G		

Obr. A

Obr. B

Obr. C

Obr. D

Obr. E

Obr. F

Obr. G

8.3 Mezi dvěma povodími (ZŠ)

Úvodní text k tématu

Chráněná krajinná oblast Jeseníky je rozdělena hranicí procházející po vrcholových partiích hor, která dělí tuto krásnou krajinu mezi dvě významná povodí – povodí řeky Moravy a povodí řeky Odry. Hřeben Hrubého Jeseníku je tak součástí hlavního evropského rozvodí. Voda z východních svahů odtéká řekami v povodí Odry do Baltského moře, ze západních svahů poté voda z vodních toků z povodí Moravy teče do Černého moře. Pro Jeseníky jsou typické vysoké srážkové úhrny, a proto patří k vodohospodářsky významným územím. Celé území je zařazeno do chráněné oblasti přirozené akumulace vod.

V samotných jesenických horách pramení řada vodních toků, přičemž mezi nejvýznamnější můžeme řadit řeku Opavu, jež vzniká soutokem Střední, Bílé a Černé Opavy ve Vrbně pod Pradědem a řeku Desnou, která vzniká soutokem Hučivé a Divoké Desné v Koutech nad Desnou. Mezi další významné řeky patří například Bělá nebo Moravice.

Na území CHKO Jeseníky nalezneme také minerální vody, které se řadí ke dvěma typům, a to železité kyselky na východním úbočí Hrubého Jeseníku v Karlově Studánce a sirné prameny ve Velkých Losinách.

Zdroj: AOPK ČR. Správa CHKO Jeseníky. *Vodopis*, dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/vodopis/>

Metodický list

<u>Téma:</u> Vodstvo místního regionu	<u>Ročník:</u> 8., 9. <u>Hodinová dotace:</u> 1 vyučovací hodina
<u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - informatika (práce s webovou aplikací) - matematika (výpočet procenta)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák vyhledá informace pomocí webové mapové aplikace - žák používá vhodné nástroje při práci v mapové aplikaci - žák charakterizuje vodstvo místního regionu ve vztahu k vyšším územním celkům - žák lokalizuje významné prvky vodstva v regionu (s vazbou na CHKO Jeseníky) - žák zhodnotí význam CHKO Jeseníky vzhledem k její funkci přirozené akumulace vod	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problémů, digitální, komunikativní	
<u>Obsah:</u> učivo: vodstvo místního regionu pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): vodní tok, vodní nádrž, povodí, úmoří, pramen pojmy nové (souvisí s obsahem učiva):	
<u>Výuková metoda:</u> - metoda V-CH-D, práce s mapou (webová aplikace)	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka (úkol č. 1, 2) - partnerská výuka (úkol č. 3)	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, pracovní list (v tištěné nebo elektronické podobě) <u>Scénář hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - metoda V-CH-D (žáci napíší, co o vodstvu místního regionu – s vazbou na CHKO Jeseníky – vědí, a co by se chtěli dozvědět); žáci pracují individuálně	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s mapou - webová aplikace (úkol č. 1, 2); žáci pracují samostatně, v případě úkolu č. 2 je vhodné rozdělit žáky na dvě skupiny (jedna část bude pracovat s povodím Moravy, druhá s povodím Odry) - práce s mapou - webová aplikace (úkol č. 3); žáci pracují ve dvojicích	
<i>III. Závěr</i> - návrat k aktivitě z úvodu hodiny (kontrola správnosti toho, co žáci ví a doplnění toho, co se žáci dozvěděli nového), společná kontrola pracovního listu	
<u>Další možná zpracování úkolu č. 2:</u> Při zpracování lze využít i aplikaci Moje Mapy (My Maps) od Google, je však potřeba mít u této společnosti vytvořený účet, nebo geografické informační systémy ArcGIS či QGIS, přičemž QGIS je freeware a lze s ním proto pracovat bezplatně. V případě My Maps je naopak výhodné, že lze vytvořené mapy sdílet mezi sebou.	

Pracovní list – Mezi dvěma povodími

Úkol č. 1: Jaké řeky tvoří hlavní česká povodí? Do kterých moří voda z těchto řek odtéká?

Úkol č. 2: Zjistěte přibližnou velikost plochy CHKO Jeseníky, ze které odtéká voda do povodí řeky Moravy a do povodí řeky Odry. Výsledek uveďte i v procentech z celkové rozlohy.

Postup:

1) Otevřete webovou mapovou aplikaci mapy.cz a přejděte na turistickou mapu. Do okna Hledání (vpravo nahoře) napište *Povodí Moravy v Česku* v případě zobrazení povodí Moravy, nebo *Povodí Odry v Česku* pro zobrazení povodí Odry. Využít lze i *Hlavní evropská rozvodí v ČR*. Poté přibližte na území CHKO Jeseníky, aby se vám zobrazily její hranice.

2) Přejděte na funkci *Nástroje* (vpravo dole) a zvolte *Měření vzdálenosti a plochy*. Poté změřte hranici, vpravo se vám objeví délka a plocha území.

Rozloha CHKO Jeseníky: 740 km²

Přibližná rozloha povodí Moravy na území CHKO Jeseníky:

Přibližná rozloha povodí Odry na území CHKO Jeseníky:

Obr. 1 Povodí řeky Moravy na území CHKO Jeseníky

Úkol č. 3: Pomocí webové mapové aplikace (mapy.cz) doplňte geografické informace do tabulky.

1.	Místo soutoku Bílé, Střední a Černé Opavy	
2.	Řeka, do které se Opava vlévá	
3.	Název a nadmořská výška nejbližšího vrcholu od pramene Bílé Opavy	
4.	Místo, kde se vlévá Opava do Odry	
5.	Název vrcholu, blízko kterého pramení řeka Moravice	
6.	Název vodních nádrží, kterými řeka Moravice protéká	
7.	Nadmořská výška dolní a horní nádrže PVE Dlouhé stráně	
8.	Obvod horní nádrže PVE Dlouhé stráně	
9.	GPS souřadnice nejvyššího vodopádu v CHKO Jeseníky	
10.	Název vodní nádrže, kterou protéká řeka Desná	
11.	Řeka, do které se vlévá řeka Desná	
12.	Název sedla, blízko kterého pramení řeka Bělá	
13.	Název poslední obce, kterou protéká řeka Bělá	
14.	Název města ležícího na soutoku řek Staříč a Bělá	
15.	Název a GPS souřadnice největšího jezera v CHKO Jeseníky	
16.	Vzdálenost mezi vrcholy Praděd (1491 m n. m.) a vrcholem (1144 m n. m.), na kterém se stýkají všechna tři rozvodí ČR	

8.4 Dopravní dostupnost (ZŠ, SŠ)

Úvodní text k tématu

Dopravní dostupnost není ve vesnicích a městech v horských oblastech Jeseníků jednoduchou záležitostí. A nemusí se jednat pouze o dopravu v zimních měsících.

Železniční spojení je v tomto regionu v důsledku profilu terénu velmi omezené. Dosahuje pouze okrajových oblastí CHKO Jeseníky. Mezi Světlou Horou a Malou Morávkou, Mikulovicemi a Ondřejovicemi, které jsou součástí Zlatých Hor, a v obci Nový Malín částečně tvoří železniční komunikace hranici s CHKO Jeseníky. Uvnitř území CHKO Jeseníky nalezneme jen několik málo kilometrů železnic, např. v Koutech nad Desnou, což je místní část obce Loučná nad Desnou, nebo mezi osadou Františkov, která je součástí obce Jindřichov, a obcí Ostružná. Některé železnice naopak vedou pouze do měst na okraji chráněné krajinné oblasti. Jedná se např. o Rýmařov a Vrbno pod Pradědem.

Z hlediska silniční sítě je potřeba zmínit, že územím CHKO Jeseníky prochází též silnice I. třídy. Silnice I/44 spojující Mohelnici s Mikulovicemi tvoří hranici s CHKO Jeseníky v Loučné nad Desnou, aby následně procházela chráněným územím přes Červenohorské sedlo do města Jeseníka. Mezi Jeseníkem a Mikulovicemi tvoří silnice opět hranici s CHKO Jeseníky. Na tuto silnici navazuje v Bukovici, části města Jeseníky, silnice I/60 vedoucí do Javorníka. Územím chráněné krajinné oblasti mezi Rýmařovem a Sobotínem prochází též silnice I/11.

Vodní doprava vzhledem k tomu, že zde vodní toky pramenní a dosahují menších průtoků než na dolních tocích při vyšší šířce koryta, není realizovatelná. Z pohledu letecké dopravy je potřeba zmínit, že se na území CHKO Jeseníky nenachází žádné letiště, nejbližší nalezneme v Novém Malíně (Letiště Šumperk) a Mikulovicích (Letiště Mikulovice).

Metodický list (ZŠ)

<u>Téma:</u> Dopravní dostupnost	<u>Ročník:</u> 8., 9. <u>Hodinová dotace:</u> 1–2 vyučovací hodiny
<u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - informatika (práce s webovou aplikací) - přírodopis/ekologie (vliv dopravy na životní prostředí) - občanská výchova (místní region – obec a okolí, služby)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák vyhledá informace pomocí webové mapové aplikace - žák používá vhodné nástroje při práci v mapové aplikaci - žák zhodnotí svými slovy dopravní spojení místního regionu - žák uvede bariéry v regionální dopravě a navrhne jejich řešení - žák uvede místa reliéfu ve svém okolí, jež byla ovlivněna při budování dopravní sítě	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problémů, digitální, komunikativní, sociální a personální	
<u>Obsah:</u> učivo: dopravní dostupnost pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): spojení, služby, bariéra pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): dopravní dostupnost (časová a vzdálenostní)	
<u>Výuková metoda:</u> - pojmová mapa, práce s webovou mapovou aplikací, diskuse	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka (úkol č. 1–4) - partnerská výuka (úkol č. 1–4) * při zpracování úkolů č. 1–4 mohou žáci pracovat samostatně nebo ve dvojicích (žáci bydlící blízko sebe, popř. v kombinaci nadaný a slabý žák) * v rámci úkolu č. 1 lze zařadit i vzdálenost bydliště k nejbližší železniční a autobusové stanici	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, pracovní list (v tištěné nebo elektronické podobě)	
<u>Scénář hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - pojmová mapa (žáci píšou na tabuli pojmy týkající se dopravy – s vazbou na místní region)	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s webovou aplikací (úkol č. 1–4); žáci pracují samostatně nebo ve dvojicích; vyučující průběžně kontroluje jejich činnost	
<i>III. Závěr</i> - diskuse nad řešeními žáků (jejich údaje), nejbližší a nejvzdálenější dojížděky - diskuse nad vlivem člověka na reliéf při budování dopravní sítě	

Pracovní list – Dopravní dostupnost (ZŠ)

Úkol č. 1: Doplňte údaje o dopravní dostupnosti do tabulky pomocí aplikace mapy.cz. Jako místo startu uveďte místo bydliště. Ke každému spoji (kromě vzdušné vzdálenosti) uveďte vzdálenost a čas.

Místo bydliště:

Vzdálenost a čas mezi místem bydliště a nejbližšími objekty (nejbližší služby)				
	Přímý spoj (vzdušnou čarou)	Silniční spoj (auto)	Silniční spoj (silniční kolo)	Silniční spoj (pěšky)
Škola				
Nemocnice				
Obchod s potravinami				
Pošta				
Městský / obecní úřad				
Policie				
Čerpací stanice				
Restaurace				
Lyžařské centrum				

Úkol č. 2: Zvýrazněte v tabulce vzdálenost, která se nejvíce blíží přímé vzdálenosti (přímý spoj, vzdušnou čarou). Vyberte dopravní spoj, ve kterém je vzdálenost mezi bydlištěm a zvolenými službami nejkratší a která nejrychlejší.

Úkol č. 3: Uveďte bariéry dopravní dostupnosti v regionu a navrhněte jejich možná řešení.

Úkol č. 4: Uveďte místa reliéfu ve svém okolí, která byla ovlivněna člověkem při výstavbě dopravní sítě.

Metodický list (SŠ)

<u>Téma:</u> Dopravní dostupnost	<u>Ročník:</u> 2., 3. SŠ (dle zařazení v ŠVP) <u>Hodinová dotace:</u> 2 vyučovací hodiny
<u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova - Mediální výchova	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - biologie/ekologie (vliv na životní prostředí) - český jazyk (mediální sdělení)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák argumentuje postoje k tématu na základě zdrojů - žák posoudí kvalitu a věrohodnost mediálního sdělení, provede rozbor mediálního sdělení - žák připraví ucelené sdělení o tématu, shrne podstatu problému - žák efektivně spolupracuje v rámci skupiny	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální	
<u>Obsah:</u> učivo: dopravní dostupnost pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): Červenohorské sedlo, silniční a železniční spojení, region pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): dopravní dostupnost	
<u>Výuková metoda:</u> - pětilístek (úkol č. 1), obhajoba (úkol č. 1., 2), diskuse	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka (úkol č. 1) - skupinová výuka (úkol č. 2, 3)	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC nebo mobil s připojením na internet, pracovní listy	
<u>Scénář 1. hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - pětilístek na téma <i>doprava</i> (úkol č. 1.); žáci pracují individuálně	
<i>II. Hlavní část</i> - obhajoba (úkol č. 2, 3), žáci pracují nejprve samostatně, poté své argumenty přednesou v rámci skupiny, následně spolu diskutují a hledají argumenty za celou skupinu	
<i>III. Závěr</i> - návrat k metodě z úvodu hodiny (pětilístek), vyučující vyzve žáky, aby se podělili se svými výtvary; proběhne krátká reflexe (Jak se vám pětilístky tvořily? Co jste si při tom uvědomovali?)	
<u>Scénář 2. hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - pětilístek (doprava – tunel pod Červenohorským sedlem); žáci pracují individuálně, pomocí této aktivity si připomenou poznatky z minulé hodiny	
<i>II. Hlavní část</i> - obhajoba (dokončení úkolů č. 2, 3); žáci pracují nejprve samostatně, poté své argumenty přednesou v rámci skupiny, následně spolu diskutují a hledají argumenty za celou skupinu - poté obě skupiny přednesou své argumenty	
<i>III. Závěr</i> - krátká sebereflexe (Jak se vám pracovalo s touto metodou (obhajoba)? Co by šlo příště udělat lépe? Co se mi povedlo a co se povedlo naší skupině?)	

Pracovní list – Dopravní dostupnost: případ *Tunel pod Červenohorským sedlem* (SŠ)

Úkol č. 1: Vytvořte pětílístek na téma Doprava.

NÁZEV (doslovný námět nebo téma)
popis (dvě slova popisující téma, jaké je)
co dělá (tři slova vyjadřující děj tématu)
pocit (čtyři slova o vžití se do tématu)
formulace podstaty (jedno slovo vystihující podstatu tématu)

Úkol č. 2: Nyní budete rozděleni na dvě skupiny. Úkolem skupiny č. 1 bude přijít s návrhy, proč by měl být pod Červenohorským sedlem vybudován tunel (silniční, železniční, nebo dokonce oba). Úkolem skupiny č. 2 bude naopak hledat nevýhody stavby tohoto tunelu. Cílem obou skupin bude svými argumenty přesvědčit druhou skupinu. V rámci skupiny napište výhody i nevýhody – budete díky tomu připraveni na argumenty druhé skupiny. Čerpat můžete z internetových článků.

Výhody vybudování tunelu pod Červenohorským sedlem:

Nevýhody vybudování tunelu pod Červenohorským sedlem:

Úkol č. 3: U uvedených internetových odkazů posuďte jejich kvalitu a věrohodnost. Diskutujte nad změnami, jež se mezi roky vydání článků udály.

1) Agris.cz: Jeseníky má provrtat šestikilometrový tunel (6/2000)
zdroj: <http://www.agris.cz/clanek/96795>

2) Euro.cz: TUNEL POD JESENÍKY ZŮSTÁVÁ JENOM SNEM (11/2007)
zdroj: <https://www.euro.cz/byznys/tunel-pod-jeseniky-zustava-jenom-snem-887597>

3) ČT24: Signatáři petice chtějí tunel pod Červenohorským sedlem (11/2013)
zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1061982-signatari-petice-chteji-tunel-pod-cervenohorskym-sedlem>

4) Idnes.cz: Tunel pod Jeseníky by spasil řidiče hlavně v zimě. Plán připomněl i Zeman (3/2014)
zdroj: https://www.idnes.cz/olomouc/priloha/tunel-pod-cervenohorskym-sedlem.A140327_2050227_olomouc-zpravy_kol

5) Olomoucký deník: Tunelem pod Sedlem měly už deset let jezdit auta. Zbyl z něj pouhý sen (8/2017)
zdroj: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/tunelem-pod-sedlem-mely-uz-deset-let-jezdit-auta-zbyl-z-nej-pouhy-sen-20170823.html

6) Olomoucký deník: Nový olomoucký hejtman začal na severu. Co řekl o tunelu pod Sedlem (11/2020)
zdroj: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/tunel-pod-cervenohorskym-sedlem-2020.html

8.5 Rozvoj místního regionu (SŠ)

Úvodní text k tématu

Když se řekne rozvoj, mnohého v Česku napadne „kouzelné zaklínadlo“ – dotace. Jako by „nasypaní“ peněz, tu do kanalizace, jindy do rozhledny nebo do cyklistické stezky, mohlo zajistit rozvoj obce, nebo dokonce zlepšení kvality života obyvatel. Mnozí věří, že rozvoj obcí lze obecně zajistit podporou toho či onoho projektu. Máme pro mnohé starosty – „čerpače“ dotací – smutnou zprávu: Dotace rozvoj vaší obce samy o sobě nezajistí.

V každé obci je však možné najít klíč k úspěšnému rozvoji a zvýšení kvality života obyvatel. Pro to je zpravidla nutný nějaký impuls. Takový impuls může přijít jak zevnitř komunity, tak z vnějšku. V obci se mohou aktivizovat místní obyvatelé, kteří začnou organizovat společenské, kulturní a sportovní události, svými aktivitami a entusiasmem přitahují k obci další a další aktéry. Zvenčí se do neaktivní obce může přesunout nová firma, nový lokální aktér, který začne vytvářet nové pracovní příležitosti, nové aktivity a pomůže tak rozvoji celé lokality.

Stát má odpovědnost za udržení základního standardu kvality života každého občana. Stát proto musí (měl by) podporovat všechny obce, všechny komunity, které se dostaly pod obecně vnímanou základní úroveň kvality života, a pomoci jim znovu se na ni vrátit. Stát také může velmi rozličnými nástroji podporovat komunity, které se chtějí rozvíjet, tedy, které se touží dostat na vyšší úroveň. Proto lze rozdělit nástroje státu na dva typy podle jejich charakteru.

První typ představují plošné dotační, administrativní, nebo i metodické nástroje, které lze uplatnit na budování základní dopravní a technické infrastruktury v obcích, na opravy, rekonstrukce a modernizace stávajících budov (typicky zateplování), na protipovodňová opatření a na udržení nebo posílení kapacit stávajících sociálních služeb, školství, maloobchodu a dalších služeb pro obyvatele venkovských obcí.

Druhou skupinu nástrojů, které mohou znamenat onen odrazový můstek, představují především věcné a dotační nástroje umožňující relativně konkrétní zaměření podpory na skutečně efektivní činnosti v území. Ty umožňují lokálním aktérům zaměřit svoji aktivitu na projekty, které jsou podstatné pro rozvoj lokality a zároveň jsou požadovány i místními obyvateli. Typicky se jedná o podporu aktivit obyvatel v obci od pomoci při zajištění kulturních, sportovních nebo obecně společenských akcí, přes cílenou podporu modernizací a inovací, které jsou skutečně potřebné.

Rozvoj komunity nejúspěšněji zajišťují lokální aktéři. Ti vědí nejlépe, jaké problémy brání rozvoji a jaké možnosti, ale i společné zájmy, má která komunita či obec. Nelze předpokládat, že stát, ministerstva, nebo i kraje, znají lokální podmínky a předpoklady rozvoje. Proto není možné uplatňovat velké plošné dotační nebo jiné nástroje. Dobře to je vidět na boomu rozhleden v Česku. V kolika obcích z těch stovek z nich, kde se díky dotaci postavila rozhledna, došlo k rozvoji?

Místo toho, aby stát a jeho ministerstva vypisovaly desítky dotačních titulů a pak je prostřednictvím ministerstev rozdělovaly plošně bez ohledu na skutečné potřeby, je nutné změnit současné paradigma a poskytnout část těchto prostředků právě lokálním aktérům. Ti by je pak mohli využít v souladu s obecnými, ale nesvazujícími pravidly podle konkrétní potřeby.

Převzato, kráceno z: PERLÍN, Radim a Hana BEDNÁŘOVÁ. Jak na rozvoj českých obcí. *Geografické rozhledy*. Praha: Nakladatelství P3K, 2020, **29**(4): 4–5.

Metodický list

<u>Téma:</u> Místní region a jeho rozvoj	<u>Ročník:</u> 2., 3. SŠ (dle zařazení v ŠVP) <u>Hodinová dotace:</u> 1–2 vyučovací hodiny
<u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - informatika (práce s webovými mapovými portály) - základy společenských věd (místní region, obec a jeho okolí)
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák v rámci diskuse sděluje a vysvětluje své myšlenky založené na argumentech - žák vyhledá potřebné informace z elektronických zdrojů - žák používá vhodné mapové geoportály při zpracování úloh - žák posoudí vhodnost využití dotací na stavbu zvoleného projektu - žák navrhne potenciální místo pro stavbu rozhledny, vyhodnotí jeho geografickou polohu	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální	
<u>Obsah:</u> učivo: místní region a jeho rozvoj pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): dotace, místní region pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): DMR (digitální model reliéfu), ČÚZK	
<u>Výuková metoda:</u> - vžití se do role, diskuse, práce s webovou mapovou aplikací	
<u>Organizační forma výuky:</u> - partnerská výuka (úkol č. 1–3) - skupinová výuka (úkol č. 1–3)	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, pracovní listy (v elektronické podobě)	
<u>Scénář hodiny</u>	
<i>I. Úvod</i> - vžití se do role (úkol č. 1); žáci pracují ve dvojicích (nebo v menších skupinách); následně vyučující pobídne žáky, aby představili svůj návrh, proběhne krátká diskuse	
<i>II. Hlavní část</i> - práce s webovou mapovou aplikací (úkol č. 2, 3); žáci pracují ve dvojicích (nebo v menších skupinách); vyučující průběžně kontroluje jejich činnost	
<i>III. Závěr</i> - zhodnocení předchozích aktivit (úkol č. 2, 3), diskuse	
* Při zpracování úkolu č. 2 lze zvolit namísto rozhleden pouze vyhlídková místa. * Rozhledny uvedené v úkolu č. 2 jsou uvedeny, neboť se nachází na území místního regionu. Slouží pouze jako příklad, nejedná se o projekty financované zejména z prostředků EU.	

Pracovní list – Rozvoj místního regionu

Úkol č. 1: Vžijte se do role starosty obce/města, který získal finanční prostředky v rámci dotace z EU na rozvoj obce/města a jeho okolí. Do čeho byste investovali? Co byste chtěli modernizovat?

Myslete na to, že cílem je rozumně investovat tak, aby z toho mělo užitek co nejvíce obyvatel ve vaší obci/vašem městě. Uvedte pro své návrhy argumenty, kterými byste chtěli zaujmout kolegy z rady obce resp. rady města.

Úkol č. 2: Jak možná víte, často jsou finance z dotací využívány na nepříliš smysluplné projekty. Příkladem mohou být výstavby rozhleden na nevhodných místech – pod kopcem blízko lesa, který brání výhledu, nebo v nížinných polohách, kdy rozhledna nepřináší prakticky rozdíl od standardního pohledu ze země.

Vaším úkolem bude v rámci souboru již vybudovaných rozhleden na území CHKO Jeseníky zhodnotit: výhled – pole viditelnosti (uložte výřez obrazovky), přístupnost (nejen pro lidi se zdravotním postižením), vstupné (je-li součástí vstupu) a architektonickou podobu (jak stavba vypadá, dokáže-li zaujmout turistu, může přinést rozvoj cestovního ruchu) rozhledny. Informace o jednotlivých rozhlednách vyhledávejte na internetu.

Pole viditelnosti – postup

1) Přejděte na stránku *Geoportálu ČÚZK* a zvolte funkci *Analýzy výškopisu* (<https://ags.cuzk.cz/av/>).

2) Přejděte na *Pole viditelnosti* a vyberte model pro výpočet *DMR 5G*.

3) Určete výšku stanoviště nad modelem (= výšku pozorovatele na rozhledně) a vzdálenost pro výpočet viditelnosti (= čím větší perimetr, tím delší doba výpočtu).

4) Poté umístíte bod do mapy (poloha rozhledny) a spusťte výpočet viditelnosti.

A) Rozhledna Zlatý chlum (50.2380644N, 17.2374892E)

B) Rozhledna u Tetřeví chaty (50.0864267N, 17.1393406E)

C) Rozhledna Praděd (50.0830550N, 17.2309783E)

D) Rozhledna Nová Ves (49.9960964N, 17.2656519E)

Úkol č. 3: Navrhněte vhodné místo pro stavbu rozhledny. Využijte funkci *Pole viditelnosti* od ČÚZK. Při volbě místa se můžete inspirovat na webové stránce Tisícovky Čech, Moravy a Slezska (<http://www.tisicovky.cz/cs/>). Uveďte také kladné a záporné stránky pro vámi zvolenou polohu rozhledny.

Navržené místo pro stavbu rozhledny:

8.6 Po stopách československých předválečných opevnění

Úvodní text k tématu

V prosinci 1935 byl vybudován první objekt československého stálého opevnění, pěchotní srub u Bohumína, čímž začaly nejprve v pohraničí, poté i ve vnitrozemí vyrůstat stovky železobetonových pevností, které měly zesílit obranyschopnost republiky. Poprvé se myšlenka na využití opevnění objevila již krátce po vzniku republiky, konkrétně v březnu 1920, kdy vznikla Komise pro opevnění čs. státu. Podle všeho to byl pouze formální akt a k žádným konkrétním činům se nepřikročilo.

Počátkem 30. let 20. století se postupně začalo mluvit i o stálém opevnění, a to hlavně v okolí prezidenta republiky a na stránkách vojenských odborných časopisů. V listopadu 1930 nadnesl otázku opevnění hranic prezident T. G. Masaryk, v letech 1932 a 1933 se objevilo několik článků o stálém opevnění a jeho významu. V reakci na jeden z nich upozornil na tento problém v červnu 1933 náčelník prezidentovy vojenské kanceláře generál Silvestr Bláha. O tři měsíce později se generál Bláha k otázce opevnění vrátil a doporučil začít problematiku stálého opevnění ihned studovat. Co přesně k tomuto obratu vedlo, nevíme, patrně skutečnost, že se ve Francii stavěla Maginotova linie. O opevnění se hovořilo i v Hlavním štábu československé armády a v roce 1932 vznikla v jeho operačním oddělení první studie na toto téma. Právě operační oddělení v té době pracovalo na zásadní reorganizaci československé armády, spočívající mimo jiné ve změně systému zajištění státních hranic.

V srpnu 1934 odjeli vybraní českoslovenští důstojníci na studijní cestu do Francie, aby se na tamní Maginotově linii seznámili s moderním opevněním a se zkušenostmi francouzských kolegů. Po návratu byly na podzim 1934 za účasti nejvyšších armádních činitelů zahájeny rekognoskační práce v československém pohraničí, především na Ostravsku a Králicku. Přestože činnost se prozatím omezila na Čechy a Moravu, vůbec první pevnostní stavby vyrostly na Slovensku. Zde totiž vzniklo koncem roku 1934 několik pevnůstek v předpolí Bratislavy. Výsledkem činnosti opevňovacích skupin byly návrhy pevnostních objektů, předložené v lednu 1935. Ty se však ukázaly jako nevyhovující a ministerstvo obrany se proto obrátilo na Francii s žádostí o vyslání odborníků, kteří by s realizací čs. opevnění pomohli. Francie žádosti vyhověla.

Zmíněné požadavky na opevnění Čech Ředitelství opevňovacích prací uznalo a zapracovalo do programu budování stálého opevnění z počátku června 1936, který předpokládal, že během 10 až 15 let bude v rámci čtyř etap opevněno více než 1200 km státní hranice. Program 4. června 1936 schválila na své schůzi za předsednictví prezidenta Edvarda Beneše Nejvyšší rada obrany státu, a to včetně odhadovaných finančních nákladů ve výši zhruba 10 miliard korun. Současně uvolnila pro potřeby čs. armády zvláštní úvěr čítající 9,2 miliard korun, z čehož na výstavbu opevnění připadlo 2,5 miliardy korun. O den později vzala rozhodnutí rady na vědomí vláda.

Protože však realizace schváleného plánu byla záležitostí mnoha let (nemluvě již o vybavení a vyzbrojení), schválil náčelník Hlavního štábu generál Krejčí již v květnu 1936 stavbu jednoduššího opevnění. Koncem měsíce byly zadány první stavební úseky a v létě vybetonovány kulometné pevnůstky v Orlických horách. V následujících měsících kulometné pevnůstky vyrostly v jižních a západních Čechách, na Trutnovsku, na jižní Moravě, ale také u Prahy. Do konce roku 1936 jich stálo v českých zemích již několik stovek. Zrodil se tak nový druh opevnění, které se začalo označovat jako lehké, zatímco původní opevnění se označovalo jako těžké.

V roce 1938 se výstavba opevnění rozeběhla naplno a velení armády se pod vlivem zhoršující se mezinárodní situace snažilo o její maximální urychlení. Přes obrovské nasazení vojáků, stavebních firem i dělníků se do podzimu 1938 podařilo naplnit záměry přibližně z jedné čtvrtiny. Vedle několika stavebně dokončených, vybavených a vyzbrojených úseků, existovaly úseky rozestavěné nebo úseky, kde se výstavba teprve připravovala. Přesto představovaly i nedokončené pevnostní linie tvořené 263 objekty těžkého opevnění a zhruba 10 tisíci objekty lehkého opevnění výrazné posílení obrany v hrozící válce a téměř dokončené úseky na Ostravsku, Opavsku a Králicku tvořily pro nepřítele jen obtížně zdolatelnou překážku.

Po vyhlášení všeobecné mobilizace 23. září 1938 opevňovací práce pokračovaly jen v omezené míře. Po mnichovském diktátu všechny práce ustaly a převážná část pevnostního systému připadla státům, které obsadily československé pohraničí, tj. Německu, Maďarsku a Polsku. Zbývající opevnění, které zůstalo v pomnichovském Československu, ztratilo svůj význam a nakonec padlo do německých rukou v březnu 1939.

Převzato, kráceno z: ŠRÁMEK, Pavel. Československé stálé opevnění z let 1935 až 1938. *Armády, technika, militaria*. Praha: Aeromedia, 2005, 3(12), 70–72.

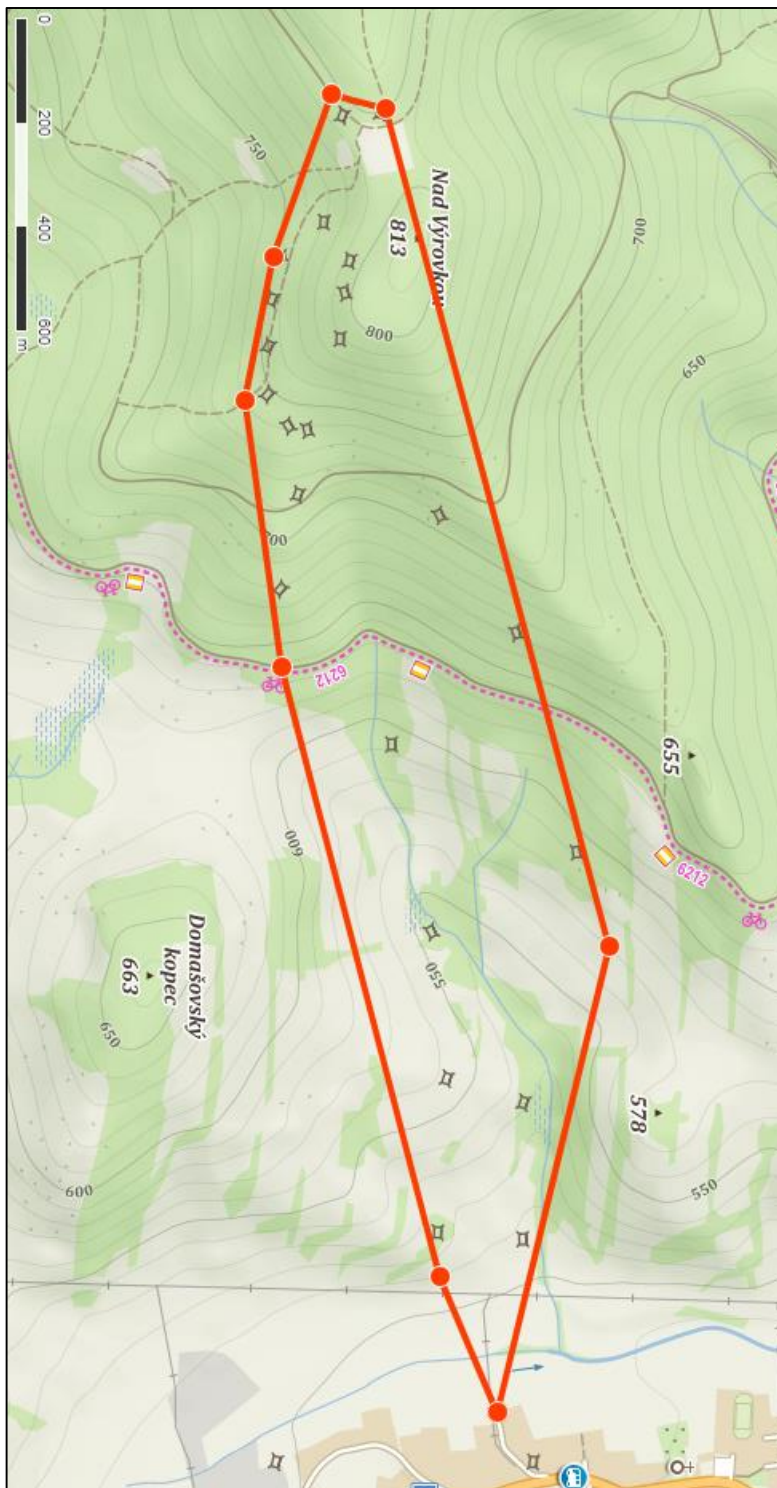
Metodický list (ZŠ)

<p><u>Téma:</u> Československo v meziválečném období, terénní výuka</p>	<p><u>Ročník:</u> 9. <u>Hodinová dotace:</u> 4–5 vyučovacích hodin</p>
<p><u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - Osobnostní a sociální výchova</p>	<p><u>Mezipředmětové vztahy:</u> - dějepis (Československo v meziválečném období) - výchova k občanství (vlast, státnost) - výtvarná výchova (náčrt, kresba)</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u> - žák se pomocí mapy orientuje v terénu - žák lokalizuje vybrané objekty (pevnostní opevnění) pomocí přístroje GPS - žák načrtne a popíše pevnostní opevnění - žák vytváří fotodokumentaci pevnostních opevnění - žák aplikuje své znalosti z dějepisu (téma Československo v meziválečném období) - žák efektivně spolupracuje v rámci skupiny</p> <p><u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problému, komunikativní, sociální a personální, občanské</p>	
<p><u>Obsah:</u> učivo: Československo v meziválečném období, práce v terénu (GPS souřadnice, orientace na mapě)</p> <p>pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): meziválečná situace v ČSR a Evropě</p> <p>pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): Benešova linie, řopík (= lehké pevnostní opevnění)</p>	
<p><u>Výuková metoda:</u> - brainstorming, práce s mapou, práce s GPS přístrojem, diskuse, propustka</p>	
<p><u>Organizační forma výuky:</u> - terénní výuka - skupinová výuka (úkol č. 1, 2)</p>	
<p><u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> pracovní listy (vytištěné), přístroje GPS (nebo mobil s GPS), mobil s fotoaparátem, psací potřeby, prázdné papíry (velikost A6)</p>	
<p style="text-align: center;"><u>Scénář terénní výuky</u></p> <p><i>I. Úvod</i> - vyučující seznámí žáky s bezpečností práce v terénu (ověří si také, má-li alespoň jeden žák v každé skupině mobil, vyučující nahlásí žákům telefonní číslo) - vyučující obeznámí žáky s cíli terénní výuky, rozdělí je do skupin (po třech až čtyřech) a rozdá jim pracovní listy - žáci si též vyzkouší manipulaci s GPS přístrojem, resp. GPS v mobilu</p> <p>- před začátkem práce žáků v terénu proběhne brainstorming na téma <i>Československo v předválečném období</i></p> <p><i>III. Hlavní část</i> - žáci zpracovávají úkoly v pracovním listu (úkol č. 1 skupinově, úkol č. 2 samostatně) - vyučující průběžně kontroluje jejich činnost</p> <p><i>IV. Závěr</i> - na závěr proběhne shrnutí terénní výuky, diskuse - propustka – vyučující rozdá žákům prázdné papíry (bude stačit velikost formátu A6), žáci anonymně zhodnotí terénní výuku (Co se mi líbilo? Co se mi nelíbilo? Co mě zaujalo? Co jsem si z terénní výuky odnesl?)</p>	

* další vyučovací hodinu ve škole může proběhnout hlasování mezi žáky o nejzajímavější fotografii pevnostního opevnění (rozvoj tvůrčí činnosti žáků)

Pracovní list – Po stopách československých předválečných opevnění (ZŠ)

Úkol č. 1: Pevnostní opevnění, která se budovala v letech 1935 až 1938, nalezneme i na území CHKO Jeseníky. Vaším úkolem bude tyto stavby lokalizovat pomocí GPS a fotograficky zaznamenat. Prostor, ve kterém se budete pohybovat, je vymezen na obrázku níže. Do této mapy budete také číslicemi zaznamenávat jednotlivé pevnostní stavby.

Obr. 1 Výřez z topografické mapy

Do tabulky napište GPS souřadnice jednotlivých čs. předválečných pevností.

Předválečné pevnosti	
Číslo stavby	GPS souřadnice
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	

Úkol č. 2: Načrtněte vámi zvolenou stavbu a popište ji.

Metodický list (SŠ)

<p><u>Téma:</u> Československo v meziválečném období, terénní výuka</p>	<p><u>Ročník:</u> 2., 3. (případně Seminář ze zeměpisu) <u>Hodinová dotace:</u> 4–5 vyučovacích hodin v terénu; 2–3 vyučovací hodiny v počítačové učebně</p>
<p><u>Průřezová témata:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Environmentální výchova - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - Osobnostní a sociální výchova 	<p><u>Mezipředmětové vztahy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dějepis (Československo v meziválečném období) - výchova k občanství (vlast, státnost)
<p><u>Cíle vyučovacích hodin:</u></p> <p>a) terénní výuka</p> <ul style="list-style-type: none"> - žák se pomocí mapy orientuje v terénu - žák lokalizuje vybrané objekty (pevnostní opevnění) pomocí přístroje GPS - žák zhodnotí geografickou polohu pevnostních opevnění - žák vytváří fotodokumentaci pevnostních opevnění - žák aplikuje své znalosti z dějepisu (téma Československo v meziválečném období) - žák efektivně spolupracuje v rámci skupiny <p>b) výuka v počítačové učebně</p> <ul style="list-style-type: none"> - žák vyhledá informace pomocí webové mapové aplikace a porovná je s výsledky svého pozorování - žák vytvoří mapu s pevnostními opevněními na základě dat (práce s GIS) - žák vytvoří společný (v rámci skupin, v nichž pracovali žáci v terénu) výstup na dané téma (Po stopách československých předválečných opevnění) - žák efektivně spolupracuje v rámci skupiny <p><u>Klíčové kompetence:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - k učení, k řešení problému, komunikativní, sociální a personální, občanské 	
<p><u>Obsah:</u></p> <p>učivo: Československo v meziválečném období, práce v terénu (GPS souřadnice, orientace na mapě), práce s GIS</p> <p>pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): meziválečná situace v ČSR a Evropě</p> <p>pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): Benešova linie, řopík (= lehké pevnostní opevnění)</p>	
<p><u>Výuková metoda:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - terénní výuka: brainstorming, práce s mapou, práce s GPS přístrojem, diskuse, propustka - výuka v počítačové učebně: práce s webovou mapovou aplikací, práce s geografickými informačními systémy (QGIS, ArcGIS) 	
<p><u>Organizační forma výuky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - terénní výuka (úkol č. 1, 2) - skupinová výuka (úkol č. 1–5) 	
<p><u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> pracovní listy (vytištěné), přístroje GPS (nebo mobil s GPS), mobil s fotoaparátem, psací potřeby, prázdné papíry</p>	
<p style="text-align: center;"><u>Scénář terénní výuky</u></p> <p><i>I. Úvod</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyučující seznámí žáky s bezpečností práce v terénu (ověří si také, má-li alespoň jeden žák v každé skupině mobil, vyučující nahlásí žákům telefonní číslo) - vyučující obeznámí žáky s cíli terénní výuky, rozdělí je do skupin (po třech až čtyřech) a rozdá jim pracovní listy - žáci si též vyzkouší manipulaci s GPS přístrojem, resp. GPS v mobilu 	

- před začátkem práce žáků v terénu proběhne brainstorming na téma *Československo v předválečném období*

III. Hlavní část

- žáci zpracovávají úkoly v pracovním listu (v menších skupinách)
- vyučující průběžně kontroluje jejich činnost

IV. Závěr

- na závěr proběhne shrnutí terénní výuky, diskuse
- propustka – vyučující rozdá žákům prázdné papíry (bude stačit velikost formátu A6), žáci anonymně zhodnotí terénní výuku (Co se mi líbilo? Co se mi nelíbilo? Co mě zaujalo? Co jsem si z terénní výuky odnesl?)

Scénář výuky v počítačové učebně

I. Úvod

- vyučující seznámí žáky s plánem výuky (požadavky pro výsledný výstup)

II. Hlavní část

- žáci zpracovávají úkoly z pracovního listu (úkol č. 3–5), při zpracování úkolu č. 3 je vhodné si jednotlivá pevnostní opevnění rozdělit mezi sebou (efektivita), žáci by si měli mezi sebou vhodně rozdělit i zbylé činnosti

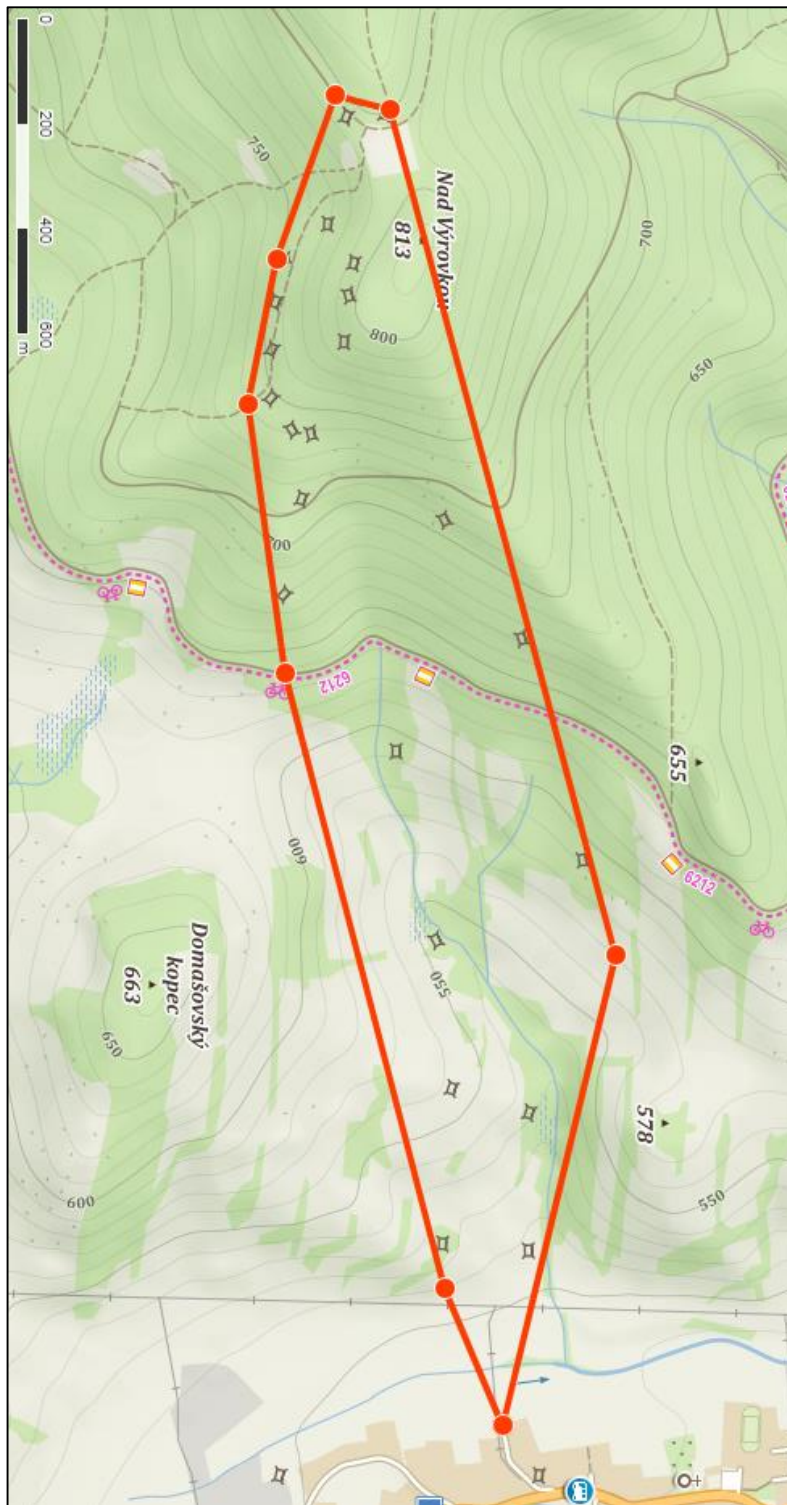
III. Závěr

- prezentace výsledných výstupů žáků, diskuse

* proběhnout může též hlasování mezi žáky o nejzajímavější fotografii pevnostního opevnění (rozvoj tvůrčí činnosti žáků)

Pracovní list – Po stopách československých předválečných opevnění (SŠ)

Úkol č. 1: Pevnostní opevnění, která se budovala v letech 1935 až 1938, nalezneme i na území CHKO Jeseníky. Vaším úkolem bude tyto stavby lokalizovat pomocí GPS a fotograficky zaznamenat. Prostor, ve kterém se budete pohybovat, je vymezen na obrázku níže. Do této mapy budete také značit číslicemi jednotlivé pevnostní stavby.

Obr. 1 Výřez z topografické mapy

Do tabulky jednotlivých čs. předválečných pevností napište jejich GPS souřadnice a uveďte nadmořskou výšku.

Předválečné pevnosti		
Číslo stavby	GPS souřadnice	Nadmořská výška
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		

Úkol č. 2: Zhodnoťte geografickou polohu pevnostních opevnění vzhledem k reliéfu, ve kterém se nachází, a také vůči ostatním pevnostem.

Úkol č. 3: Zkontrolujte a případně opravte zaznamenané souřadnice GPS a nadmořskou výšku podle údajů na webové stránce (<https://mapa.opevneni.cz/?n=50.4861111&e=16.1664722&z=15&r=18300700708&m=z>). Pro efektivnější zpracování ve skupině zvolte práci ve sdíleném dokumentu (např. prostřednictvím Google).

Interaktivní mapa čs. opevnění 1935-1938 – postup

- 1) Po otevření odkazu přejděte na zvolené území.
- 2) V nabídce vpravo nahoře zvolte *Těžké opevnění* → *Pěchotní sruby plánované* a odeberte z nabídky objekty a palebné věžičky.
- 3) Poté přejděte na *Lehké opevnění 1937-38* → *IV. sbor* a přidejte do mapy objekty.
- 4) Po rozkliknutí jednotlivých bodů v mapě získáte informace, jehož součástí jsou i detailní informace (GPS souřadnice, rozměry, nadmořská výška,...) na které se dostanete pomocí ikony *Detailní informace v DB*.

Úkol č. 4: Pomocí geografických informačních systémů (QGIS, ArcGIS) vytvořte mapu zvoleného území, do které bodově zaznačíte jednotlivé stavby pomocí GPS souřadnic.

Úkol č. 5: Součástí výsledného výstupu bude:

- a) výše uvedená tabulka *Předválečné pevnosti* se správnými údaji o poloze GPS a nadmořské výšce
- b) vytvořená mapa s polohou jednotlivých pevnostních opevnění
- c) fotografická dokumentace pevnostních opevnění

8.7 Projekt: Navrhujeme webovou stránku přírodní památky v našem okolí

Metodický list

<u>Téma:</u> Navrhujeme webovou stránku přírodní rezervace v našem okolí (místní region)	<u>Ročník:</u> 8., 9. ZŠ <u>Hodinová dotace:</u> 6–8 vyučovacích hodin
<u>Průřezová témata:</u> - Environmentální výchova - Mediální výchova - Osobnostní a sociální výchova	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> - informatika (práce s elektronickými zdroji; webová stránka) - přírodopis (ochrana přírody) - český jazyk (práce s textem – tvorba, editace)
<u>Cíle:</u> - žák vytváří, resp. se podílí na vytváření webové stránky - žák posoudí vhodnost témat, které jsou součástí webové stránky - žák analyzuje webové stránky a vytváří si poznámky o jejich obsahu - žák charakterizuje význam ochrany krajiny na konkrétním příkladu ze svého okolí - žák vyhledá k danému tématu patřičný obrázek, resp. mapu - žák efektivně spolupracuje ve skupině	
<u>Klíčové kompetence:</u> - k učení, k řešení problému, sociální a personální, komunikativní, digitální	
<u>Obsah:</u> učivo: ochrana přírody pojmy opěrné (žák je zná, měl by je znát): vodstvo, fauna, flóra pojmy nové (souvisí s obsahem učiva): přírodní rezervace	
<u>Výuková metoda:</u> - práce s elektronickými zdroji, diskuse, práce s textem, práce s obrázky, práce s mapou	
<u>Organizační forma výuky:</u> - hromadná výuka, skupinová výuka	
<u>Učební pomůcky, didaktická technika:</u> PC, tištěné materiály k tématu (knihy, časopisy, články,...), mobil s fotoaparátem	
<u>Scénář projektu</u>	
<i>1. hodina</i> - vyučující seznámí žáky s projektem (cíle, časový průběh, popis jednotlivých úkolů, pomůcky, závěrečný výstup) - žáci dostanou písemnou verzi, jež bude sloužit jako opora během projektu - ve zbylé části vyučovací hodiny – žáci se mezi sebou dohodnou o konkrétní přírodní rezervaci, kterou se budou v rámci projektu zabývat	
<i>2. hodina</i> – počítačová učebna - žáci vyhledávají informace o podobě webové stránky, analyzují tematicky blízké webové stránky (co by měla obsahovat), žáci si vytvářejí poznámky	
<i>3. hodina</i> - žáci diskutují o vhodnosti použití jednotlivých tematických částí v rámci webové stránky (reliéf, vodstvo, klima, fauna a flóra, důvody ochrany, vazba na cestovní ruch,...) a o svých poznámkách k jednotlivým částem webové stránky - žáci se rozdělí do menších skupin, přičemž každá skupina se bude zabývat vybranou sekcí	

4., 5. hodina – geografická vycházka do dané přírodní rezervace

- žáci získávají data z přírodní rezervace (povrch, rostlinstvo,...), fotodokumentace
- žáci si také na příští hodinu donesou do výuky materiály, se kterými by mohli pracovat (knihy, časopisy, letáky o tématu,...)

6., 7. hodina

- žáci v rámci dílčích skupin zpracovávají jednotlivá témata v elektronické podobě (jakmile žáci téma zpracují, měli by si jej mezi sebou vyměnit a podrobit editorské práci)
- dokončení projektu, žáci vytvoří z jednotlivých částí výslednou webovou stránku

8. hodina

- prezentace výsledné webové stránky, žáci zhodnotí svůj vytvořený projekt (sebereflexe), vyučující bude též hodnotit výsledný výstup

Zadání projektu

Vášim úkolem bude vytvořit webové stránky, které se budou zabývat přírodní rezervací, jež leží v našem regionu. Volba konkrétní přírodní rezervace bude záležet pouze na vás, stejně tak výběr jednotlivých částí (témat), které budou zahrnovat výslednou podobu webové stránky.

Podmínkou je, že webová stránka bude obsahovat mapy přírodní rezervace. Součástí bude též seznam zdrojů, ze kterých jste čerpali.

* vyučující zadání žákům blíže okomentuje podle jednotlivých etap průběhu projektu

* zařazení geografické vycházky (4., 5. hodina) bude záležet na časové dotaci, kterou budou mít vyučující na tento projekt k dispozici

Závěr

Zájmovým územím diplomové práce bylo zvoleno území CHKO Jeseníky, ve kterém probíhala analýza výuky tohoto regionu v hodinách zeměpisu na základních a středních školách. Nejprve byla provedena analýza rámcových vzdělávacích programů (RVP), na kterou navazovala analýza školních vzdělávacích programů (ŠVP) škol zvoleného území. Cílem bylo porovnat spojitost těchto dokumentů, neboť RVP dává metodiku pro tvorbu ŠVP. Nejčastější očekávané výstupy školních vzdělávacích programů byly totožné s očekávanými výstupy, které byly součástí rámcových vzdělávacích programů. Zařazení očekávaných výstupů a učiva týkajícího se místního regionu se v jednotlivých dokumentech ŠVP značně lišilo, jak kvantitativně, tak obsahově. Je však nutné zmínit, že vyučující do výuky začleňují i výstupy žáků, jež v dokumentu ŠVP nenajdeme.

Následně bylo uskutečněno dotazníkové šetření mezi vyučujícími zeměpisu na základních a středních školách ve zvoleném území. Výsledky dotazníků byly poté konfrontovány se školními vzdělávacími programy daných škol. Při porovnání výsledků analýz dokumentů ŠVP a odpovědí z dotazníků bylo zjištěno, že většina vyučujících uvedla zařazení místního regionu do ročníků, které se shoduje s jejich školním vzdělávacím programem. Nejčastěji je místní region dle učitelů vyučován v rámci území CHKO Jeseníky. Ve školních vzdělávacích programech je však nejvíce zastoupeno jeho vymezení v rámci obce a jeho okolí, resp. kraje. Poté byla provedena analýza znalostí a dovedností žáků o místním regionu. Analýza by si jistě zasloužila hlubšího šetření, než lze zjistit na základě jednoho dotazníku. Vhodné by též bylo, kdyby se dotazníkového šetření zúčastnili učitelé zeměpisu všech škol vymezeného území, stejně tak pokud by testování znalostí proběhlo alespoň u jedné třídy z každé školy. Některé školy zapojení do výzkumu odmítly z časového důvodu.

Autorem navržené výukové materiály jsou zaměřeny zejména na úkoly, v nichž se využívá práce s různými mapovými portály a elektronickými zdroji. Jsou tak vytvořeny především pro rozvoj dovedností. Mapové a elektronické zdroje byly nejčastěji uváděny vyučujícími jako významný zdroj informací při přípravě na výuku. Jejich zapojení ve výuce prostřednictvím různých úkolů pro žáky již ale tak časté není, ačkoli nás digitální technologie neustále obklopují.

Cíle vytyčené v úvodu této práce byly naplněny, zejména díky vyučujícím, kteří se ochotně zapojili do výzkumného šetření.

Summary

This diploma thesis is focused on the teaching of the local region, which was defined by the Ash Mountains Protected Landscape Area. There are a total of thirty municipalities in the area of interest. Primary schools with the 2nd level are located in thirteen municipalities, secondary schools are located in three municipalities.

In the analysis of the teaching of the local region in educational programs, the main attention is dedicated to the Framework Educational Programs for basic education and for grammar schools. There was also a brief analysis of the Framework Educational Programs for secondary vocational education. When analyzing the content of geography teaching, we find that the expected outcomes and curriculum related to the local region can be found in the Framework Educational Programs for basic education in the thematic units Česká republika and Terénní geografická výuka, praxe a aplikace. The local region is defined here according to the local area of residence or school of the pupil. However, the real definition of the local region may be different. Each teacher can define the local region in the teaching in a different way, as evidenced by a questionnaire survey. In the Framework Educational Program for grammar schools, we find a context for the local region, especially in the thematic unit Regiony, which also contains a definition according to the place of residence or school. However, we can also find a context to the local region in cross-cutting themes, especially in Environmentální výchova, which teachers most often mentioned in their answers to the questionnaire survey.

Subsequently, attention was focused on the analysis of the inclusion of teaching in the local region in the school educational programs of schools in the selected area. The analysis of these documents is based on content analysis, which examined content related to the local region. The analysis deal with the school curricula of twelve primary schools and two grammar schools. The most frequent expected outcomes of school educational programs were identical to the expected outcomes that were part of the Framework Educational Programs. The student should be able to assess at an appropriate level the natural, economic and cultural relations of the local region and define the local region. The analysis showed that the teaching of the local region is most often included in the 8th and 9th grade of primary schools. However, we will also encounter teaching in the local region in other subjects, such as science or civics. These subjects were also most often mentioned by teachers in a questionnaire survey. We can meet geography at the grammar

school in the second and third year. However, it is necessary to mention that the hourly subsidy for geography and also its classification into individual years is different.

A total of twelve teachers from five primary schools and both grammar schools took part in the questionnaire survey, which dealt with the local region. Comparing the results of the analyzes of school educational program and the answers from the questionnaires, we find that most teachers stated that the local region was included in grades that coincided with their school curriculum. Only two respondents stated, that they place the teaching of the local region in a different year than what this document corresponds to. According to teachers, the local region is most often taught within the Ash Mountains Protected Landscape Area. However, in school educational programs, the definition within the municipality and its surroundings and region is the most represented. All respondents agreed in their answers that teaching the local region is important. According to the teachers, students should know the place and its surroundings in which they live. Most teachers use internet and map resources to prepare for teaching. For this reason, the author's proposals for teaching materials are often focused on working with map portals and other electronic resources.

The research also included testing students' knowledge and skills about the local region, which was attended by 245 students from five schools. However, not all schools showed interest in testing, especially due to time reasons. The analysis of knowledge and skills would certainly deserve a deeper investigation than can be found on the basis of a one questionnaire. Some specifics of the classes can be found only by long-term observation.

The proposed teaching materials cover topics from the natural and social parts of the landscape, which are closely interconnected. The materials are mainly focused on tasks in which work with various map portals and electronic resources is used. They are thus created for skills development.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura:

BAŠOVSKÝ, Oliver a Viliam LAUKO. *Úvod do regionálnej geografie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990. ISBN 80-08-00278-6.

CULEK, Martin, Vít Grulich, Zdeněk Laštůvka a Jan Divíšek. *Biogeografické regiony České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6693-9.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN ed. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. 3. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-113-0.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1620-9.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8163-5.

LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

NĚMEC, Jan a Jan KOPP. *Vodstvo a podnebí v České republice v souvislosti se změnou klimatu*. Praha: Consult, 2009. ISBN 978-80-903482-7-1.

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

ŘEHÁNEK, Tomáš. *Hydrologická charakteristika Jesenické oblasti = Hydrological characteristics of Jesenicko*. Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2016. ISBN 978-80-87577-56-1.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

SMOLOVÁ, Irena a Jan VÍTEK. *Základy geomorfologie: vybrané tvary reliéfu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1749-3.

SVOBODOVÁ, Hana, Darina MÍSAŘOVÁ, Radek DURNA, Tereza ČEŠKOVÁ a Eduard HOFMANN. *Koncepce terénní výuky pro základní školy: na příkladu námětů pro krátkodobou a střednědobou terénní výuku vlastivědného a zeměpisného učiva*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9245-7.

SVOBODOVÁ, Radka, Branislav LACKO a Ondřej CINGL. *Projektové řízení a projektové vyučování, aneb, Jak na výukové projekty podle zásad projektového řízení*. Choceň: PM Consulting, 2010. ISBN 978-80-254-8174-5.

ŠAFÁŘ, Jiří a kol. *Olomoucko*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2003. ISBN 80-86064-46-8.

ŠUPKA, Jan, Eduard HOFMANN a Alois MATOUŠEK. *Didaktika geografie II*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1010-X.

ŠUPKA, Jan, Eduard HOFMANN a Jaromír RUX. *Didaktika geografie I*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0572-6.

WAHLA, Arnošt a Martin KOVÁŘ. *Didaktika geografie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006. ISBN 978-80-7368-355-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0.

ZOUHAROVÁ, Dáša. *Regionální učebnice: metodika tvorby regionální učebnice jako výchovně-vzdělávacího prostředku regionální výuky*. 2. vyd. Brno: Lipka, 2016. ISBN 978-80-87604-93-9.

Časopisy a periodika:

PERLÍN, Radim a Hana BEDNÁŘOVÁ. Jak na rozvoj českých obcí. *Geografické rozhledy*. Praha: Nakladatelství P3K, 2020, **29**(4): 4–5.

ŠRÁMEK, Pavel. Československé stálé opevnění z let 1935 až 1938. *Armády, technika, militaria*. Praha: Aeromedia, 2005, **3**(12), 70–72.

Elektronické zdroje:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Správa CHKO Jeseníky. *Charakteristika CHKO*. [online]. [cit. 2021-07-15]. Dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/>

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Správa CHKO Jeseníky. *Lesy*. [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/lesy/>

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Správa CHKO Jeseníky. *Vodopis*. [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/vodopis/>

Atlas školství. *Vysoké školy, střední školy, ZŠ a jazykové školy v celé ČR*. [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/>

Biogeografie: Multimediální výuková příručka. *Vegetační stupně střední Evropy* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_VS.html

Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělání (RVP SOV). [online]. Praha: MŠMT, 2020. [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. Praha: MŠMT, 2007. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2021. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/4983/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s vyznačenými změnami. [online]. Praha: MŠMT, 2021. [cit. 2022-01-28]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/4982/>

Školní vzdělávací programy (ŠVP):

ŠVP Gymnázium Jeseník [online]. Jeseník, 2015. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.gymjes.cz/skolni-vzdelavaci-program>

ŠVP Gymnázium Rýmařov: pro nižší stupeň víceletého gymnázia [online]. Rýmařov, 2006. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.gymsosrym.cz/files/documents/183/SVP-GR-osmilete-nizsi.pdf>

ŠVP Gymnázium Rýmařov: pro čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň víceletého gymnázia [online]. Rýmařov, 2017. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.gymsosrym.cz/files/documents/183/SVP-GR-ctyrlete-web.pdf>

ŠVP ZŠ a MŠ Bělá pod Pradědem [online]. Bělá pod Pradědem, 2020. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: https://zsadolfovice.cz/soubory_zs/svp-2021-2022.pdf

ŠVP ZŠ Česká Ves [online]. Česká Ves, 2019. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://zsceskaves.cz/cz/dokumenty-skoly/k3771-svp/>

ŠVP ZŠ a MŠ Jeseník, Fučíkova 312 [online]. Jeseník, 2018. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://www.zsjes.cz/wordpress/wp-content/uploads/2019/10/%C5%A0VP-ZV-Spole%C4%8Dn%C4%9B-v%C5%A1e-dok%C3%A1%C5%BEeme-2018-1.pdf>

ŠVP ZŠ Jeseník, *Nábřeží 28/413* [online]. Jeseník, 2020. [cit. 2022-02-01].
Dostupné z: https://zsjesenik.cz/storage/user-2/module-3044/vp_jesenik-2020_web-16303538070php3wdufp.pdf

ŠVP ZŠ a MŠ J. Schrotha Lipová-lázně [online]. Lipová-lázně, 2017. [cit. 2022-02-02].
Dostupné z: https://www.zslipova.cz/assets/File.ashx?id_org=400136&id_dokumenty=1141

ŠVP ZŠ a MŠ Loučná nad Desnou [online]. Loučná nad Desnou, 2016. [cit. 2022-02-02].
Dostupné z: <http://zsloucnand.cz/old/filemanager/files/dokumentace/SVPzv16.pdf>

ŠVP ZŠ Mikulovice [online]. Mikulovice, 2016. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z:
<https://www.mikulovicezs.cz/Portals/0/dokumenty/Skolni%20vzdelavaci%20program.pdf?ver=2019-09-02-091529-807>

ŠVP ZŠ a MŠ Nový Malín. Nový Malín, 2016. Dokument je dostupný v kanceláři ZŠ a MŠ Nový Malín.

ŠVP ZŠ a MŠ Oskava [online]. Oskava, 2021. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z:
https://www.zsmsoskava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah16_1.pdf&original=%C5%A0VP%20Z%C5%A0%20Oskava%202021.pdf

ŠVP ZŠ Rýmařov, *Jelínkova 1* [online]. Rýmařov, 2021. [cit. 2022-02-03].
Dostupné z: <https://www.zsrymarov.cz/o-nas/svp-2>

ŠVP ZŠ a MŠ Velké Losiny [online]. Velké Losiny, 2007. [cit. 2022-02-03].
Dostupné z: <https://www.skola-velke-losiny.cz/skolni-vzdelavaci-program/>

ŠVP ZŠ Zlaté Hory [online]. Zlaté Hory, 2016. [cit. 2022-02-03].
Dostupné z: <https://skolazh.cz/vzdelavani/svp/>

Mapové zdroje:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. *Digitální registr ÚSOP | Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. [online]. [cit. 2021-07-15]. Dostupné z: https://drusop.nature.cz/mapa/drusop/?c=-678075%3A-1075645.25&z=2&lb=cuzk_agr_zm&ly=ps%2Cmzchu_vOP%2Cvzchu_op%2Cevl%2Cpo&lb_o=0.8&lyo=

Česká geologická služba. *Geologické zajímavosti ČR | Verze 2.0* [online]. [cit. 2021-07-12].
Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/zajimavosti/>

Česká geologická služba. *Geovědní mapy 1:50 000* [online]. [cit. 2021-07-09].
Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>

Česká geologická služba. *Surovinový informační systém* [online]. [cit. 2021-07-09].
Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/suris/>

Česká geologická služba. *Významné geologické lokality* [online]. [cit. 2021-07-09].
Dostupné z: https://mapy.geology.cz/geologicke_lokality/

ČÚZK. *Analýzy výškopisu* [online]. [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>

mapa.opevneni.cz: *Interaktivní mapa čs. opevnění 1935-1938* [online]. [cit. 2022-03-27].
Dostupné z:
<https://mapa.opevneni.cz/?n=50.4861111&e=16.1664722&z=15&r=18300700708&m=z>

Mapy.cz: *Turistická mapa* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z:
<https://mapy.cz/turisticka?x=17.1855057&y=50.0971944&z=11>

Národní geoportál INSPIRE. *Prohlížení – Národní geoportál INSPIRE* [online].
[cit. 2021-07-09]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL). *ÚHÚL: Informace o lesním hospodářství*. [online]. [cit. 2021-07-15].
Dostupné z: <http://geoportal.uhul.cz/mapy/mapylhpovyst.html>

Obrazové zdroje:

Výukové materiály

Vegetační stupně v CHKO Jeseníky

Obr. 1 Vrcholové partie Hrubého Jeseníku, pohled na Vřesovou studánku [cit. 2022-03-23].
Dostupné z: archiv autora

Obr. A Dub zimní [online]. [cit. 2022-03-21].
Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_QUE_pet.html

Obr. B Borovice kleč [online]. [cit. 2022-03-21].
Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_Pin_mug.html

Obr. C Jedle bělokora [online]. [cit. 2022-03-21].
Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_Abi_alb.html

Obr. D Smrk ztepilý [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: archiv autora

Obr. E Buk lesní [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: archiv autora

Obr. F Habr obecný [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:
https://cdn.myshoptet.com/usr/www.zahradnictvi-spomysl.cz/user/shop/detail/40017_habr.jpg?601a688f

Obr. G Lesní vegetační stupně v CHKO Jeseníky [online]. [cit. 2022-03-21].
Dostupné z: <https://jeseniky.ochranaprirody.cz/charakteristika-CHKO/lesy/>

Různorodost zemského povrchu

Obr. 1 Ztracené kameny, CHKO Jeseníky [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: archiv autora

Obr. A (*vlevo*) Vysoký vodopád [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.outdooractive.com/cs/poi/jesenik/vysoky-vodopad/17213829/?utm_medium=referral&utm_source=embed&utm_campaign=embed-plugin-referral&utm_term=https%3A%2F%2Fwww.jesenik.org%2F#dmlb=1

Obr. A (*vpravo*) Vysoký vodopád [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/files/c0/c0145a04-1143-4d77-a7d0-c75f8ee40a06.jpg?v=20210205133146>

Obr. B Petrovy kameny [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.jesenik.org/cz/volny-cas-v-jeseniku/285-petrovy-kameny.html>

Obr. C Keprník [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.umatyho.cz/tema?id=18>

Obr. D Ztracené kameny [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: archiv autora

Obr. E PVE Dlouhé stráně (dolní nádrž) [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: archiv autora

Obr. F Velké mechové jezírko [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://rejviz.info/wp-content/uploads/2011-10-30-12.05.52.jpg>

Obr. G (*vlevo*) Štola pod Jelení cestou [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://www.geostezkyrymarovsko.cz/javorovyvrch>

Obr. G (*vpravo*) Štola pod Jelení cestou [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.ochranaprirody.cz/res/archive/270/033564.jpg?seek=1456145309>

Mezi dvěma povodími

Obr. 1 Povodí řeky Moravy na území CHKO Jeseníky [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://mapy.cz/turisticka?mereni- vzdalenosti&x=17.1558890&y=50.0849220&z=11&sid=624012c6c9bc031b3956967a>

Rozvoj místního regionu (SŠ)

Obr. A Pole viditelnosti z rozhledny Zlatý chlum (výška rozhledny 26 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Obr. B Pole viditelnosti z rozhledny u Tetřeví chaty (výška rozhledny 18 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Obr. C Pole viditelnosti z rozhledny Praděd (rozhledna ve výšce 73 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Obr. D Pole viditelnosti z rozhledny Nová Ves (výška rozhledny 27,5 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Obr. E Pole viditelnosti z navržené rozhledny Šerák (výška rozhledny 28 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Po stopách československých předválečných opevnění (ZŠ)

Obr. 1 Výřez z topografické mapy (<https://mapy.cz/turisticka?mereni-vzdalenosti&x=17.1845186&y=50.1879595&z=15&l=0&rm=9nu9exY1.J3lOgjjcu8eebIdf5Hg ojfpgpkDDghPnZ55zgg.Mg55gT0>)

Dotazník pro žáky – Místní region CHKO Jeseníky

Obr. 1 (otázka č. 2) – CHKO a NP na území České republiky [online]. [cit. 2022-02-27].
Dostupné z:

<https://gymnaziumhranice.cz/soubory/predmety/ProjektZemepis/TEMPLATE/images/mapachk ocisla2.gif>

Obr. 2 (otázka č. 9) – Přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé stráně [cit. 2022-02-27].
Dostupné z: archiv autora

Seznam příloh

1. Dotazník pro vyučující zeměpisu

Dotazník – Místní region CHKO Jeseníky ve výuce zeměpisu

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

chtěl bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, jenž se zabývá výukou místního regionu CHKO Jeseníky v hodinách zeměpisu. Výsledky dotazníkového šetření budou použity při zpracování diplomové práce.

DOTAZNÍK JE ANONYMNÍ.

Velmi oceňuji Vaši ochotu a čas věnovaný vyplňování dotazníku.

Patrik Kunert

[Přihlaste se do Googlu](#), abyste mohli uložit dosavadní postup. [Další informace](#)

1.1 Doplňte prosím úvodní informace: Název školy

Vaše odpověď _____

1.2 Doplňte prosím úvodní informace: Délka pedagogické praxe

Vaše odpověď _____

1.3 Doplňte prosím úvodní informace: Aprobace

Vaše odpověď _____

2. Věnujete se v hodinách zeměpisu tématům místního regionu?

ANO

Ne

3. Pokud jste v otázce č. 2 zvolil/a odpověď ANO, zvolte ročník, ve kterém místní region vyučujete? (lze vybrat více odpovědí)

- 6. ročník, prima
- 7. ročník, sekunda
- 8. ročník, tercie
- 9. ročník, kvarta
- 1. ročník SŠ, kvinta
- 2. ročník SŠ, sexta
- 3. ročník SŠ, septima
- 4. ročník SŠ, oktáva

4. Kolik vyučovacích hodin strávíte probíráním učiva místního regionu?

- 1-3 vyučovací hodiny
- 4-6 vyučovacích hodin
- 7-9 vyučovacích hodin
- 10 a více vyučovacích hodin

5. Vyučujete téma místního regionu i v jiném předmětu/jiných předmětech?

- ANO
- NE

6. Pokud jste v otázce č. 5 odpověděl/a, že se věnujete místnímu regionu i v jiných předmětech, napište, o jaké předměty se jedná.

Vaše odpověď _____

7. V jakém územním vymezení probíráte místní region?

Obec a jeho okolí

Mikroregion

Okres

Kraj

CHKO Jeseníky

Jiné: _____

8. S jakými obecně zeměpisnými tématy propojujete výuku místního regionu? (není-li téma uvedeno v nabídce, napište jej do kolonky „Jiná“)

Klima a vodstvo

Hospodářství

Služby

Cestovní ruch

Obyvatelstvo

Jiné: _____

9. Je podle Vás výuka místního regionu důležitá? Odpověď prosím zdůvodněte.

Vaše odpověď _____

10. Které formy výuky využíváte při výuce místního regionu? (Ize vybrat více odpovědí)

- Frontální výuka
- Skupinová výuka
- Individuální výuka
- Partnerská výuka
- Jiné: _____

11. Které metody výuky využíváte při výuce místního regionu? (Ize vybrat více odpovědí)

- Slovní metody (popis, vyprávění)
- Slovní metody (rozhovor, diskuse)
- Slovní metody – práce s textem (učebnicí, knihou, časopisy,...)
- Názorně-demonstrační metody (práce s obrazem, grafickým materiálem)
- Názorně-demonstrační metody (pozorování)
- Dovednostně-praktické metody (experiment)
- Jiné: _____

12. Se kterými předměty využíváte mezipředmětové vztahy při výuce místního regionu? (Ize vybrat více odpovědí)

- Dějepis
- Přírodopis (biologie)
- Výchova k občanství
- Český jazyk
- Nevyužívám mezipředmětové vztahy
- Jiné: _____

13. Která průřezová témata začleňujete do výuky místního regionu? (lze vybrat více odpovědí)

- Environmentální výchova
- Mediální výchova
- Multikulturní výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana

14. Které zdroje využíváte při přípravě na výuku místního regionu? (lze vybrat více odpovědí)

- Učebnice
- Časopisy
- Knihy o regionu
- Internetové zdroje
- Mapové zdroje
- Jiné: _____

15. Jaké mimoškolní aktivity zapojujete do výuky místního regionu?

- Terénní výuka
- Exkurze
- Projektový den
- Žádné
- Jiné: _____

16. Výuka místního regionu je podle Vašeho názoru pro žáky:

- Rozhodně zajímavá
- Spíše zajímavá
- Spíše nezajímavá
- Rozhodně nezajímavá

2. Dotazník pro žáky

Dotazník pro žáky - Místní region CHKO Jeseníky

Přihlaste se do [Googlu](#), abyste mohli uložit dosavadní postup. [Další informace](#)

*Povinné pole

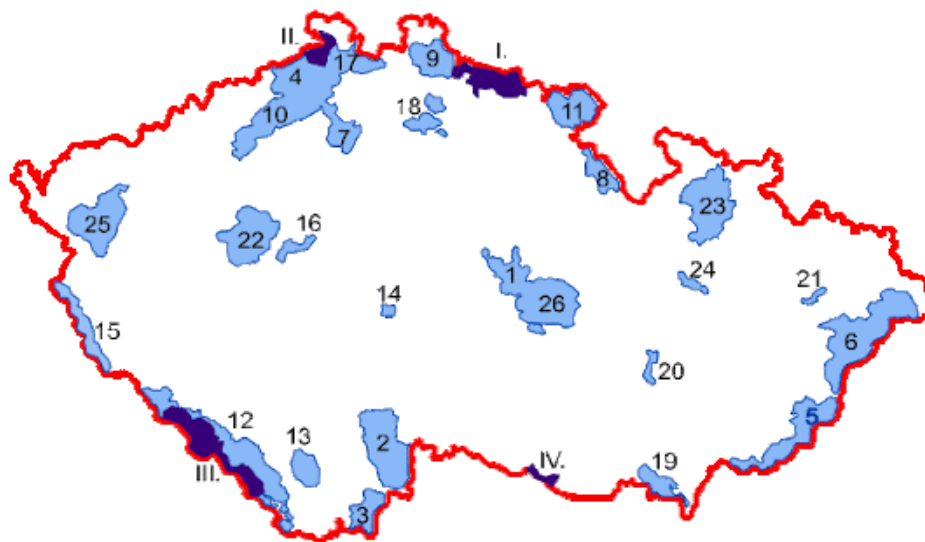
1.1 Doplňte prosím úvodní informace: název školy *

Vaše odpověď

1.2 Doplňte prosím úvodní informace: třída *

Vaše odpověď

2. Která číslice na mapě označuje území CHKO Jeseníky? *

Vaše odpověď

3. Doplňte následující větu: CHKO Jeseníky leží v kraji/krajích... *

Vaše odpověď

4. Které všechny okresy nalezneme na území CHKO Jeseníky? *

- okres Bruntál, okres Jeseník
- okres Jeseník, okres Šumperk
- okres Bruntál, okres Jeseník, okres Šumperk
- okres Jeseník
- okres Bruntál, okres Šumperk

5. Která dvě hlavní česká povodí se nacházejí na území CHKO Jeseníky? *

Vaše odpověď

6. Jak se nazývá nejvyšší vrchol CHKO Jeseníky? *

Vaše odpověď

7. Ve kterém pohoří leží nejvyšší vrchol CHKO Jeseníky? *

Vaše odpověď

8. Které horské sedlo lze popsat těmito znaky: 1) leží na historické moravsko-slezské hranici, 2) najdeme zde významné lyžařské středisko, 3) nachází se v nadmořské výšce 1013 m n. m., 4) prochází zde silnice I. třídy spojující města Šumperk a Jeseník, 5) prochází zde hranice mezi okresy Jeseník a Šumperk *

- Ramzovské sedlo
- Červenohorské sedlo
- sedlo Skřítek
- Videlské sedlo

9. Jaká stavba se nachází na obrázku a k čemu slouží? *

Vaše odpověď

10. Uved'te příklad jednoho rašeliniště na území CHKO Jeseníky. *

Vaše odpověď _____

11. Napište tři slova, která se vám vybaví pod pojmem CHKO Jeseníky? *

Vaše odpověď _____

12. Jak často se pan učitel / paní učitelka zmiňuje o vašem regionu a jeho blízkém okolí? *

- Velmi často
- Často
- Občas
- Vůbec

13. Je pro vás výuka regionu a jeho okolí v hodinách zeměpisu zajímavá? *

- Rozhodně zajímavá
- Spíše zajímavá
- Spíše nezajímavá
- Rozhodně nezajímavá

14. Pracovali jste někdy v hodinách zeměpisu s mapami CHKO Jeseníky, okresu, města a okolí? *

- ANO
- NE

3. Řešení pracovního listu – Vegetační stupně (ZŠ)

Úkol č. 1

- A) bukový vegetační stupeň – 4.
- B) bukodubový vegetační stupeň – 2.
- C) dubový vegetační stupeň – 1.
- D) dubobukový vegetační stupeň – 3.
- E) smrkový vegetační stupeň – 7.
- F) smrkojedlobukový vegetační stupeň – 6.
- G) klečový vegetační stupeň – 8.
- H) jedlobukový vegetační stupeň – 5.

Úkol č. 2

- Jedná se o modřín opadavý, ke kterému nelze přiřadit obrázek.

- A) dub zimní
- B) borovice kleč
- C) jedle bělokorá
- D) smrk ztepilý
- E) buk lesní
- F) habr obecný

Úkol č. 3

1. Nenajdeme zde dubový a bukodubový vegetační stupeň.
2. Oba vegetační stupně se nachází v nižších nadmořských výškách.
3. V CHKO Jeseníky mají největší zastoupení smrk a buk.

Úkol č. 4

1. Odpověď se liší podle zvoleného území bydliště a školy.
2. Odpověď se liší podle zvoleného území bydliště a školy.
3. Borovici kleč nalezneme např. v blízkosti Petrových kamenů, vrcholů Praděd, Keprník a Velký Máj.
4. Listnaté lesy leží v nižších a jehličnaté lesy ve vyšších nadmořských výškách. Smíšené lesy tvoří předěl mezi oběma typy lesů.
5. Odpověď týkající se lesa blízkého okolí se liší dle zvoleného území. V blízkosti Švýčárny se rozprostírá jehličnatý les, v případě Červenohorského sedla jehličnatý a smíšený les, v PR Jelení Bučina nalezneme listnatý les.

4. Řešení pracovního listu – Různorodost zemského povrchu (ZŠ)

Úkol č. 1

Zemský povrch je ovlivněn např. vulkanickou činností, větrem, srážkami, teplotou, vegetací, organismy a člověkem.

Úkol č. 2

Obr. A

- Na obrázcích se nachází vodopád (Vysoký vodopád – nejvyšší v CHKO Jeseníky), skládá se z kamenné stěny a vodního toku, kterým je modelován.

- Př. Vysoký vodopád, Borový vodopád, Vodopády Bílé Opavy

Obr. B

- Na obrázku je skalní útvar, z hlediska rozměrů převažuje šířka nad výškou. Skalní útvar (mrazový srub, žáci nemusí tento pojem znát) vznikl mrazovým zvětráváním (změna skupenství v puklinách způsobuje zvětrávání hornin).

- Př. Petrovy kameny

Obr. C

- Na obrázku je rozsáhlý skalní útvar, u něhož převažuje šířka nad výškou. Jedná se o skalní hradbu (žáci nemusí tento pojem znát).

- Př. Keprník

Obr. D

- Na obrázku je území pokryté kameny, balvany, kamenné moře (žáci nemusí tento pojem znát).

- Př. Ztracené skály, Břidličná hora, Borek u Domašova

Obr. E

- Na obrázcích je zobrazena vodní nádrž před a po vypuštění. Tvar reliéfu byl silně ovlivněn činností člověka.

- Př. Přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé stráně – dolní nádrž

Obr. F

- Na obrázku je rašelinné jezírko (Velké mechové jezírko na Rejvíze).

- Př. Velké a Malé mechové jezírko

Obr. G

- Na obrázcích je těžební útvar (štola, žáci nemusí tento pojem znát). Jedná se o povrchový útvar.

- Př. Štola pod Jelení cestou, Štola Walihloch, Štola Bleskovec

5. Řešení pracovního listu – Mezi dvěma povodími (ZŠ)

Úkol č. 1

Řeka Labe odvádí vodu do Severního moře, řeka Morava se vlévá do Dunaje, který ústí do Černého moře a řeka Odra odvádí vodu do Baltského moře.

Úkol č. 2

Přibližná rozloha povodí Moravy na území CHKO Jeseníky: 244 km² (32,98 %)

Přibližná rozloha povodí Odry na území CHKO Jeseníky: 496 km² (67,02 %)

Úkol č. 3

1. Vrbno pod Pradědem

2. Odra

3. Praděd (1491 m n. m.)

4. Ostrava

5. Vysoká hole

6. Slezská Harta a Kružberk

7. dolní nádrž – 820 m n. m.; horní nádrž – 1350 m n. m.

8. obvod horní nádrže – 1,7 km

9. GPS souřadnice: 50.1116611N, 17.2061397E, Vysoký vodopád

10. Dlouhé stráně – dolní nádrž

11. Morava

12. Videlské sedlo

13. Mikulovice

14. Jeseník

15. GPS souřadnice: 50.2196867N, 17.2867858E, Velké mechové jezírko na Rejvíze

16. 32,46 km; název vrcholu - Klepáč

6. Řešení pracovního listu – Dopravní dostupnost (ZŠ)

Úkol č. 1

Místo bydliště: liší se u každého žáka

Údaje o vzdálenosti a času mezi místem bydliště a nejbližšími objekty se liší u každého žáka.

Úkol č. 2

Odpověď se liší podle zvoleného místa bydliště.

Úkol č. 3

Odpověď se liší podle zvoleného místa bydliště. Příkladem může být hornatý reliéf, vodní tok, nezpevněná cesta.

Úkol č. 4

Odpověď se liší podle zvoleného místa bydliště. Příkladem může být železniční násep nebo tunel.

7. Řešení pracovního listu – Dopravní dostupnost: případ *Tunel pod Červenohorským sedlem (SŠ)*

Úkol č. 1

Vytvořený pětilístek se liší u každého žáka. Níže je uveden příklad vytvořený autorem práce.

DOPRAVA
efektivní, ekologická
buduje, rozšiřuje, spojuje
ekologická a rychlá budoucnost
cíl

Úkol č. 2

Odpovědi se liší podle názoru žáků. Níže jsou uvedeny příklady vytvořené autorem práce.

Výhody vybudování tunelu pod Červenohorským sedlem:

- + rychlejší spojení měst Šumperk a Jeseník
- + snazší spojení přes Červenohorské sedlo v zimních měsících (nadmořská výška sedla činí 1013 m n. m.)
- + snížení spotřeby pohonných hmot (kratší cesta)
- + rozvoj regionu, snížení nezaměstnanosti, růst turistů
- +

Nevýhody vybudování tunelu pod Červenohorským sedlem

- špatný vliv na kvalitu životního prostředí
- nevratnost investic
- vysoká cena projektu
-

Úkol č. 3

Odpovědi týkající se věrohodnosti mediálních sdělení se liší podle názoru žáků.

8. Řešení pracovního listu – Rozvoj místního regionu (SŠ)

Úkol č. 1

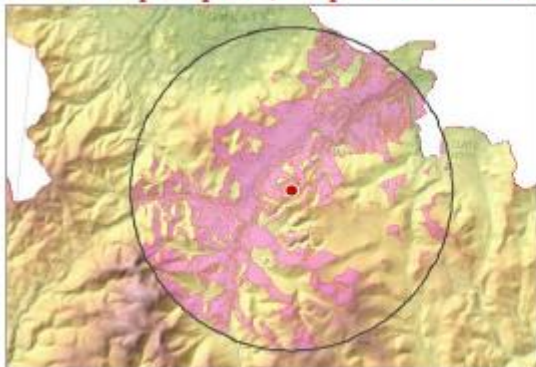
Odpovědi se liší podle názorů žáků a zvoleného místa.

Úkol č. 2

Odpovědi týkající se přístupnosti, vstupného a architektonické podoby rozhledny se liší dle názorů žáků. Níže jsou uvedeny pouze obrázky zabývající se výhledy – Pole viditelnosti.

A) Rozhledna Zlatý chlum (50.2380644N, 17.2374892E)

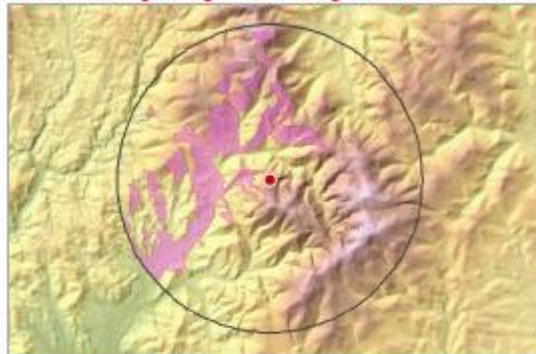
- hodnocení přístupnosti, vstupného a architektonické podoby rozhledny žákem

Obr. A Pole viditelnosti z rozhledny Zlatý chlum (výška rozhledny 26 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

B) Rozhledna u Tetřeví chaty (50.0864267N, 17.1393406E)

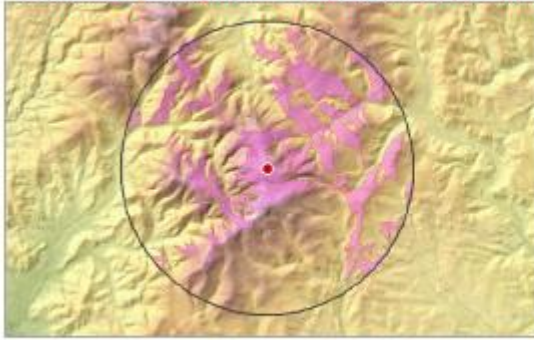
- hodnocení přístupnosti, vstupného a architektonické podoby rozhledny žákem

Obr. B Pole viditelnosti z rozhledny u Tetřeví chaty (výška rozhledny 18 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

C) Rozhledna Praděd (50.0830550N, 17.2309783E)

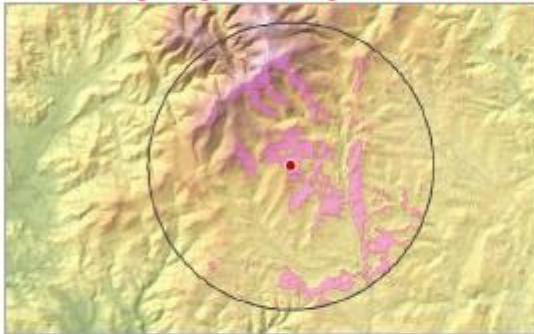
- hodnocení přístupnosti, vstupného a architektonické podoby rozhledny žákem

Obr. C Pole viditelnosti z rozhledny Praděd (rozhledna ve výšce 73 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

D) Rozhledna Nová Ves (49.9960964N, 17.2656519E)

- hodnocení přístupnosti, vstupného a architektonické podoby rozhledny žákem

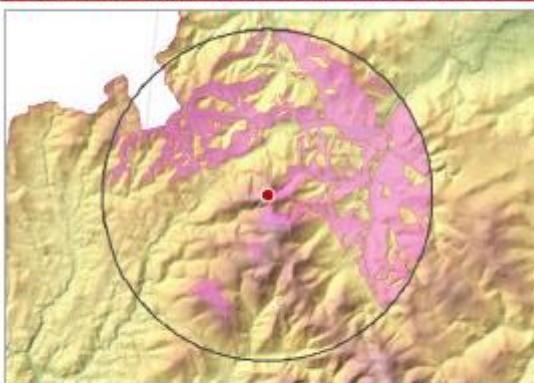

Obr. D Pole viditelnosti z rozhledny Nová Ves (výška rozhledny 27,5 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Úkol č. 3

Navržené místo rozhledny liší podle názorů žáků. Níže je uveden návrh autora práce.

E) Rozhledna Šerák (50.1871417N, 17.1088256E)

Obr. E Pole viditelnosti z navržené rozhledny Šerák (výška rozhledny 28 m, perimetr 10 000 m), výřez z obrazovky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>